

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Špela Javornik

RAZVEZA KOT ŽIVLJENJSKI DOGODEK TER PREHOD V
DRUŽINSKEM IN ŽIVLJENJSKEM POTEKU

Magistrsko delo

Ljubljana, 2016

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Špela Javornik

RAZVEZA KOT ŽIVLJENJSKI DOGODEK TER PREHOD V
DRUŽINSKEM IN ŽIVLJENJSKEM POTEKU

Magistrsko delo

Mentorica: red. prof. dr. Alenka Švab

Študijski program: Socialno delo z
družino

Ljubljana, 2016

Razveza kot življenjski dogodek ter prehod v družinskem in življenjskem poteku

Povzetek diplomskega dela

Na področju družinskega življenja se vrstijo mnoge spremembe, med drugimi tudi maritalne. Pravna izenačenost zakonske zveze in zunajzakonske skupnosti je eden izmed razlogov, da poroka izgublja socialni pomen in jih je vedno manj, poleg tega pa narašča število razvez. Prihaja do pluralizacije družinskih oblik, življenjski poteki se spreminjajo in ni več tako načrtanih življenjskih obdobj in prehodov, kot v preteklosti. Razveza danes ni več tako stigmatizirana in je bolj sprejeta v družbi, kot je bila nekoč. Je pomemben življenjski dogodek, ki prinaša številne spremembe na področju družinskega življenja in ima vpliv za prihodnje življenje partnerjev, otrok in družine kot celote. Z razvezo se izgubijo stalne navade in rutine, ki jih je imela družina, pridejo pa novi izzivi in spremembe. Namen magistrskega dela je ugotoviti, če se po razvezi spremeni kvaliteta odnosov med otrokom in staršem ter tudi odnos med razvezanima staršema, v kolikšni meri je Center za socialno delo v pomoč družini ob razvezi ter če se z razvezo omaje finančna varnost družine in skrči socialna mreža. Rezultati kvalitativne analize s polstrukturiranimi intervjuji so pokazali, da se kvaliteta odnosov po razvezi spremeni. Ko mine nekaj časa od razveze, zgradi bivša partnerja toleranten odnos drug do drugega, izboljšata medsebojno komunikacijo in se skušata dogovarjati o stvareh, ki se tičejo njunih otrok. Večinski del skrbi za otroke ima starš, ki je prevzel skrbništvo nad otrokom, v večini primerov pa sodišče skrbništvo nad otroci dodeli materam. Kljub temu, matere očete vsaj obveščajo o pomembnih dogodkih v zvezi z otrokom. Očetje se po razvezi na novo spoznavajo z vsakodnevnimi obveznostmi glede otrok, sploh če prej, ko so živeli skupaj, niso bili prisotni pri vzgoji in skrbi za otroka. Ti očetje, sedaj po razvezi svojim otrokom posvetijo več časa in se bolj zanimajo za njih, kot prej, ko so bili v zvezi. Center za socialno delo ob razvezi izvede svetovalni razgovor z zakoncema, ki se bosta razšla, pripravi strokovno mnenje za sodišče, lahko pa pomaga pridobiti tudi otrokovo mnenje. Poleg tega si mora prizadevati, da je v oporo in pomoč razvezanemu paru, da bo skupaj z njima soustvaril spremembe drugega reda, da bosta uspešno zmogla novo starševstvo, kljub razvezi. Po razvezi se družina znajde v težjem finančnem stanju, saj izgubi dohodek enega starša, vendar se po navadi z reorganizacijo družine in prihodom novega partnerja izboljša finančno stanje. Raziskava je pokazala tudi, da če sta bivša partnerja že v zvezi imela velik del skupne socialne mreže, se le ta enemu od njiju po razvezi zmanjša.

Ključne besede: Center za socialno delo, starševanje, odnosi, finančno stanje, socialne mreže

Divorce as a life event and the transition in family and life course

Master's Thesis Abstract

In the area of family life many changes including marital have occurred. Legal equality of marriage and consensual unions is one of the main reasons that marriage is losing its social meaning, and that number of marriages is decreasing while the number of divorces is growing. It is the result of various life cycles, pluralisation of family forms and the fact that major changes in life are not as planned and as clear as they were in the past. Today divorce is no longer as stigmatized and is better accepted than once was. It is an important life event that brings many changes in family life and has an big impact on future life of partners as well as children. Permanent habits and routines that families used to have are lost while changes and new challenges take place. The purpose of this master thesis is to determine if the divorce alter the quality of the relationship between children and parents, as well as the relationship between divorced parents, the extent to which the Centre for social work is helping the family after divorce and if the divorce undermined the financial security of families and shrinked social networks of the partners. The results of the qualitative analysis using semi-structured interviews showed that the quality of the relationship after the divorce changed. After some time since divorce passed former partners built a tolerant relationship towards each other, they improved their communication and tried to negotiate on matters concerning their children. In most cases parents who took custody of the child also did the major part of child care. The courts granted most custodies to the mothers. Nevertheless, mothers at least informed fathers of all relevant developments in relation to the child. After the divorce fathers became familiar with some new everyday obligations regarding children, even if earlier, when they lived together, were not present in the upbringing and child care. These fathers are now more devote to their children, they are more interested in their upbringing and they reserve more time for them. Before the divorce, counselling session with spouses are conducted by the social worker, who then also gives an expert opinion for the court. Social worker can also include the wishes and opinions of the children in his report which will be examined by the judge before concluding the process. In addition, centres for social work should also strive to be supportive and helpful to a divorced couple and help with the changes that awaits them. After the divorce, the family finds itself in a more difficult financial situation, since the loss of of one parents income. Usually this is dealt with the reorganization of the family and the arrival of a new partner which can improve the financial situation of the household. The study

also showed that if the former partners had mostly joint social networks, then one of the partners network was reduced.

Keywords: Centre for social work, parenting, relationships, financial situation, social networks

KAZALO

1 UVOD	8
2 SPREMEMBE V DRUŽINSKIH IN ŽIVLJENJSKIH POTEKIH	9
3 RAZVEZA ZAKONSKE ZVEZE	11
3.1 RAZLOGI ZA RAZVEZO	15
3.2 ZAKONSKA UREDITEV RAZVEZE	17
3.3 VLOGA CENTRA ZA SOCIALNO DELO PRI RAZVEZI	19
4 STARŠEVANJE IN ODNOSI PO RAZVEZI	22
5 PREGLED ŽE OBSTOJEČIH RAZISKAV	25
5.1 TRANSITIONING TO POSTDIVORCE FAMILY LIFE: A GROUNDED THEORY INVESTIGATION OF RESILIENCE IN COPARENTING	26
5.2 FAMILY FRAGMENTS?	27
6 EMPIRIČNI DEL: Kvalitativna raziskava dinamik razveze zakonske zveze oziroma razhoda partnerjev	30
6.1 SOCIODEMOGRAFSKI PODATKI	31
6.2 PREDSTAVITEV IN INTERPRETACIJA PODATKOV	34
6.2.1 ZAČETEK RAZVEZE	34
6.2.2 ODNOS MED STARŠEMA IN ODNOS MED STARŠEM IN OTROKOM	37
6.2.3 VPLETENOST STROKE (Centra za socialno delo)	40
6.2.4 STARŠEVANJE PRED IN PO RAZVEZI	44
6.2.5 SOCIALNE MREŽE IN FINANČNI VIDIK	51
8 DISKUSIJA	56
9 ZAKLJUČEK	59
10 UPORABLJENA LITERATURA	61
PRILOGE	65

PRILOGA A: Sociodemografski vprašalnik	65
PRILOGA B: Kodirna tabela	66
PRILOGA C: Intervju z Alino.....	67
PRILOGA Č: Intervju z Amando	73
PRILOGA D: Intervju z Ano.....	82
PRILOGA E: Intervju s Karmen	90
PRILOGA F: Intervju z Leo	96
PRILOGA G: Intervju z Luko	101
PRILOGA H: Intervju z Markom.....	106
PRILOGA I: Intervju z Nežo.....	110
PRILOGA J: Intervju s Tejo.....	117
PRILOGA K: Intervju z Vesno	124

KAZALO TABEL

Tabela 6.1: Socidemografski podatki vprašanih, 1. del	32
Tabela 6.2: Sociodemografski podatki vprašanih, 2. del	33

KAZALO GRAFOV

Graf 3.1: Komu so bili dodeljeni otroci po razvezi?	14
---	----

1 UVOD

V zadnjih nekaj desetletjih smo priča mnogim spremembam na področju družinskega življenja, ki postaja izredno raznovrstno, zato lahko govorimo o *pluralizaciji družinskega življenja in družinskih oblik*. Življenjski poteki se spreminjajo, maritalno vedenje postaja vedno bolj nedoločno, saj prihaja do vedno večjega števila razvez, manj porok in več kohabitacij ter ponovnega poročanja (Švab 2006, 64). Zakonska zveza in kohabitacija sta pravno izenačeni, kot so tudi otroci, ne glede na maritalni status svojih staršev (Švab 2006, 66). Ravno zaradi tega, se tako pri empiriji ne bom osredotočila samo na razvezane starše, ki so živeli v zakonski skupnosti, ampak tudi na tiste ki so bivali v kohabitaciji oziroma so imeli partnersko razmerje. Družine po razvezi so v slabšem finančnem položaju, saj so enoroditeljske družine prikrajšane za plačo drugega starša (Vojnovič 1996, 40). Pri tranzicijah, ki se oblikujejo ob razvezi, so v oporo razvezanemu paru tudi socialni delavci vendar je na tem področju še vedno nekaj pomanjkljivosti in prostora za izboljšave. Strokovni delavci na Centrih za socialno delo imajo po Zakonu o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (2004) javno pooblastilo za tri naloge in sicer, da opravijo svetovalni razgovor ob razvezi zakonske zveze ali razgovor s staršema v primeru zunajzakonskih skupnosti, pripraviti morajo strokovno mnenje za sodišče glede otrokovih koristi (o zaupanju v varstvo in vzgojo, stikih, preživitvi), ter nuditi pomoč pri pridobivanju otrokovega mnenja. Ker je takoj po razvezi staršema zelo težko komunicirati, jima tudi na tem mestu lahko pomaga strokovni delavec (Andrejč 2014, 26). Razveza je pomemben življenjski dogodek, ki prinaša novo dinamiko v družinsko življenje. Družinska dinamika je po razvezi bolj kompleksna, moj namen pa je raziskati te spremembe na več ravneh, na vsakdanji, sistemski in pravni ravni ter na področju Centra za socialno delo. Raziskovalna vprašanja, ki sem si jih zastavila v magistrski nalogi, so naslednja:

1. Ali se po razvezi spremeni kvaliteta odnosov med otrokom in staršem ter tudi odnos med razvezanima staršema?
2. V kolikšni meri je Center za socialno delo v pomoč družini ob razvezi?
3. Ali se z razvezo omaje finančna varnost družine in skrči socialna mreža?

Magistrsko delo je strukturirano v dva dela in sicer zajema teoretični in empirični del. Na začetku se bom posvetila teoretičnemu delu, ki je izhodišče za nadaljnji, empirični del. V prvem delu magistrske naloge bom z analizo sekundarnih virov in z opisovanjem najprej pisala o spremembah v družinskih in življenjskih potekih. V nadaljevanju se bom z analizo in interpretacijo primarnih in sekundarnih virov posvetila razvezi zakonske zveze, nato bom z

enakimi raziskovalnimi metodami raziskala razloge za razvezo, predvsem z analizo primarnih virov bom zapisala zakonsko ureditev razveze. Zanimalo me bo tudi kakšno vlogo ima Center za socialno delo pri razvezi, naslednje poglavje, kjer bom uporabila analizo in interpretacijo sekundarnih virov, pa je starševanje in odnosi po razvezi. Prav tako pa bom to storila tudi pri pregledu že obstoječih raziskav. Teoretičnemu delu magistrske naloge sledi še empirični del, kjer sem s poglobljenimi polstrukturiranimi intervjuji izvedla kvalitativno raziskavo dinamik razveze zakonske zveze oziroma razhoda partnerjev. Za vzorec sem vzela deset posameznikov, ki so se razšli ali razvezali z bivšim partnerjem/partnerico in imajo z njim/njo vsaj enega otroka, ki je mlajši od osemnajst let. Od razveze ni minilo več kot šest let. Od vseh vprašanih je bilo osem oseb ženskega spola, dva pa sta bila moška. Z njimi sem izvedla intervju o družinski dinamiki in spremembah po razvezi oziroma razhodu partnerjev. Najprej so mi zaupali sociodemografske podatke, povprašala sem jih, kaj je pripeljalo do razveze in kako so otroci sprejeli to odločitev, da se bosta starša razvezala. Zanimali so me tudi odnosi med staršema, ko sta bila še v zvezi in sedaj po razvezi oziroma razhodu, kot so me zanimali tudi odnosi med staršem in otrokom. Spraševala sem jih kakšno vlogo je imel Center za socialno delo pri razvezi, koliko jim je bil v pomoč in če so bili zadovoljni z njihovim delom. Del moje raziskave je zajemal tudi starševanje pred in po razvezi, kjer sem raziskala shemo delitve dela med partnerjema, ki sta se razšla, na koncu empiričnega dela pa sem raziskala še socialne mreže in finančni vidik po razvezi.

2 SPREMEMBE V DRUŽINSKIH IN ŽIVLJENJSKIH POTEKIH

V razvitih zahodnih družbah smo priča mnogim spremembam na področju družinskega življenja. Pluralizirajo se družinske oblike, saj je vedno manj nuklearnih družin, hkrati pa narašča število reorganiziranih in enostarševskih ter istospolnih družin. Prisoten je tudi pojav parastarševanja, znotraj družin pa se zmanjšuje število družinskih članov (Švab 2001, 59). O pluralizaciji družinskega življenja in naštetih spremembah družinskega poteka, prav tako govorita tudi M. Ule in M. Kuhar (2003, 49).

Pomembne spremembe v družinskem poteku so tudi maritalne spremembe oziroma spremembe, ki so v relaciji z zakonsko zvezo. Zakonska zveza sama po sebi izgublja socialni pomen, na to pa zagotovo vpliva dejavnik, da sta zunajzakonska in zakonska zveza pravno izenačeni. Posledično se število porok v zahodnem svetu zmanjšuje, kar dokazuje tudi

Statistični urad RS, ki je raziskal, da je bilo leta 2009, »v Sloveniji 3,2 sklenitev zakonskih zvez na 1000 prebivalcev« (Švab 2010, 342–3).

Poroka ni več družbena norma in kot pravi A. Giddens (v Švab 2010, 342), je to posledica »zmanjševanja družbenega vpliva na zasebnost in intimnost«. M. Ule in M. Kuhar (2003, 51) govorita o premiku »od zakona kot institucije k zakonu kot odnosu«, s tem so se spremenili vidiki zakona, saj so, kot pravi Wilkinson, »v petdesetih letih prejšnjega stoletja« kot najpomembnejše dejavnike, za vstop v zakonsko zvezo izpostavljali »vlogo hranilcev in gospodinj«, danes pa je pomembnejše, da imamo s partnerjem medsebojno zaupanje in spoštovanje, da se z njim razumemo, pomembna pa je tudi strpnost drug do drugega (prav tam). Tudi M. Ule in M. Kuhar (2003, 51) pravita, da se je število sklenjenih formalnih zakonskih zvez močno zmanjšalo in da »formalni zakon izgublja privlačnost in pomen za nove generacije«. Zaradi zmanjšanja družbenega pomena zakonske zveze imajo prednost za poroko subjektivni dejavniki, »ki so po večini vezani na emotivne vidike partnerstva (ljubezen, čustvena zavezanost ipd.)«, tisti, ki pa se odločijo za poroko, se poročajo kasneje v življenjskem poteku (Švab 2010, 342–3).

Starost ob prvi poroki se zvišuje, le ta se je v Sloveniji od leta 1990, do leta 2004 povečala za več kot tri leta (Rener in drugi 2006, 40). Velik delež mladih se ne odloča več za poroke, če pa se že, pa le ta v večini primerov nima nekega globokega pomena, ampak jim je poroka zgolj kot priložnost za poseben dan v njihovem življenju, da se lahko počutijo tisti dan pomembne in da organizirajo ogromno zabavo, ki si jo bodo vsi zapomnili.

Poroka dandanes ni več glavni dejavnik potrditve ljubezni med partnerjema, mnogi se zato odločijo, da bodo zgolj živel skupaj v kohabitaciji in ne v zakonski zvezi. Kohabitacija »postaja legitimna oblika partnerskega in tudi družinskega življenja«, tako se nekateri ne poročijo, tudi če že imajo svojo družino in zato ni več zgolj oblika bivanja pred poroko ali pred skupnim bivanjem z družino (Švab 2010, 343).

Eden izmed pomembnih družinskih trendov je tudi naraščanje števila razvez. Na začetku devetdesetih let ta trend sicer malo upade, kar lahko pojasnimo s takratnim slabšim ekonomskim stanjem in ker se z razvezo zmanjša tudi dohodek družine, se takrat zaradi socialne ranljivosti niso v tolikšni meri odločali za razveze (Rener in drugi 2006, 40–1). Že od leta 1965 je prisoten trend naraščanja razvez v zahodni Evropi. V skandinavskih državah in

Veliki Britaniji je bilo v sedemdesetih letih 15% razvez, v osemdesetih pa kar 35%. »V ZDA se je število razvez med letoma 1960 in 1986 podvojilo. Danes se tam približno polovica zakonskih zvez konča z razvezo. Na Danskem, v Nemčiji, Švedski in Švici se je v omenjenem obdobju število razvez potrojilo, v Veliki Britaniji pa se je povečalo za šestkrat.« (Zavrl 1999, 150). Danska ima najvišjo stopnjo razveznosti (»13,1 razvez na 1000 porok«) takoj za njo pa je Velika Britanija (»12,3 na 1000 porok«). »V ZDA je »ob koncu tega desetletja stopnja razvez narasla na 3,2 razvez na 1000 prebivalcev, do leta 1979 pa že na 5,2 razvez na 1000 prebivalcev« (Švab 2001, 64).

»Leta 2009 se je v Sloveniji razvezalo 2297 zakonskih parov ali za 2,3 odstotka več kot leto prej. Stopnja razveznosti je v Sloveniji leta 2009 znašala 1,1 na tisoč prebivalcev (Statistični urad RS v Švab 2010, 343). Pri teh trendih moramo upoštevati tudi dejstvo, da je vedno več partnerjev neporočenih in živijo v kohabitaciji in tudi ti pari se razidejo, ampak na tem področju imamo pomanjkanje uradnih statističnih podatkov (Švab 2010, 343). Odkar se zbirajo podatki o razvezah, imamo v Sloveniji že vsa desetletja približno enako stopnjo razveznosti (Statistični urad Republike Slovenije 2016).

Življenjski poteki se v družinskem življenju spreminjajo, saj danes nimamo več tako jasno začrtanih prehodov in življenjskih obdobj, kot je to veljalo za preteklost. Pluralizacijo družinskih potekov lahko zaznamo skozi različna obdobja, podaljšuje se obdobje mladosti in tretje življenjsko obdobje, »nekateri prehodi se podvajajo (npr. večkrat vstopamo v partnersko ali zakonsko zvezo, večkrat si lahko ustvarimo družino ipd.), nekateri prehodi se deformalizirajo (npr. vstop v partnersko zvezo ni več odvisen od sklenitve zakonske zveze, zakonska zveza ni več pogoj za oblikovanje družine)« (Švab v Švab 2010, 343).

3 RAZVEZA ZAKONSKE ZVEZE

Razveza je kompleksen prehod, ki prestrukturira družinski sistem in v njega vnese številne spremembe. Danes je dojeta kot nekaj običajnega in je bolj sprejeta kot je bila v preteklosti. »Zaradi te običajnosti jo obravnavajo številne teorije o življenjskem ciklusu družine, še zlasti zato, ker je to dogodek, ki ima bistven vpliv in posledice tako za prihodnje življenje partnerjev kakor tudi otrok in družine kot celote« (Livingston, Bowen v Simonič, Poljanec 2008, 249).

Razveza je »skrajna točka kriznega razvoja odnosov med parom«. Z večanjem števila razvez, se manjša tudi družbena stigmatizacija le teh (Sieder 1998, 251). Danes razveze niso več tako družbeno sporne, kot so bile v preteklosti ampak postajajo »normaliziran družbeni vzorec« (Švab 2001, 166). Zaradi zmanjšane družbene stigmatizacije razveze zakonske zveze se partnerji v nevzdržnem zakonu lažje odločijo za razhod, saj se ne obremenjujejo s tem, kaj bo na to porekla družba, saj to v današnjem času po mojem mnenju ni več tako pomemben dejavnik.

R. Sieder (1998, 251) pravi, da če je v družbi veliko število razvezanih parov, se bodi tudi sami lažje odločili za razhod, ker predvidevajo, da jih bodo ostali razumeli, če so imeli podobne težave z zakonom. Še vedno pa naj bi se manj tolerirale razveze, ko imata partnerja otroke. Tukaj se sprašuje, ali je za otroka bolj boleče, če je priča prepirom in konfliktom med staršema, ki se ne razumeta, ali je hujša sama ločitev staršev. »Razveza konfliktnega zakona naleti na odobravanje tem prej, čim mlajša sta zakonca in čim bolj urbano je njuno življenjsko okolje«. Prej razvezo sprejmejo bolj izobraženi ljudje, več žensk kot moških, večji delež razvez pa se zgodi v mestih.

Enostarševske družine imajo največkrat pomanjkanje dohodkov za vsakodnevne potrebe, za hrano, bivanje in oblačila (Černigoj Sadar 1995, 113–4). Predvsem materinske enostarševske družine so v slabšem položaju kot dvostarševske družine, ker morajo preživeti več časa z otroci, ker pa oče ni vseskozi prisoten, morajo delati dvakrat več za enak dohodek (Duncan in Edwards v Ruspini 1998, 29). Torej je po razvezi finančno stanje težje, glede na to, da se dohodek zmanjša za enega člana.

Z razvezo pride do mnogih sprememb, tako za starše kot tudi za otroke. Eden od staršev se po navadi preseli, zaradi slabšega finančnega stanja si morajo nekateri poiskati drugo službo ali pa podaljšati delovni čas. Če se otrok preseli z enim od staršev, bo najverjetneje tudi zamenjal šolo in posledično tudi prijatelje, kar zna povzročiti še dodaten stres. Otroci se morajo navaditi na dejstvo, da bodo imeli manj stikov s starši, tako s tistim, ki ne živi več z njimi, kot tudi s staršem iz istega gospodinjstva, saj je le ta več zaseden in tudi »razdražljiv in preobčutljiv«. V splošnem ni več stalnih družinskih navad, le te se spremenijo in so tako za starše, kot za otroke nov izziv. V nekaterih družinah, se po razvezi konflikti zmanjšajo ali prenehajo, spet v drugih, pa se še vedno nadaljujejo (Zavrl 1999, 154).

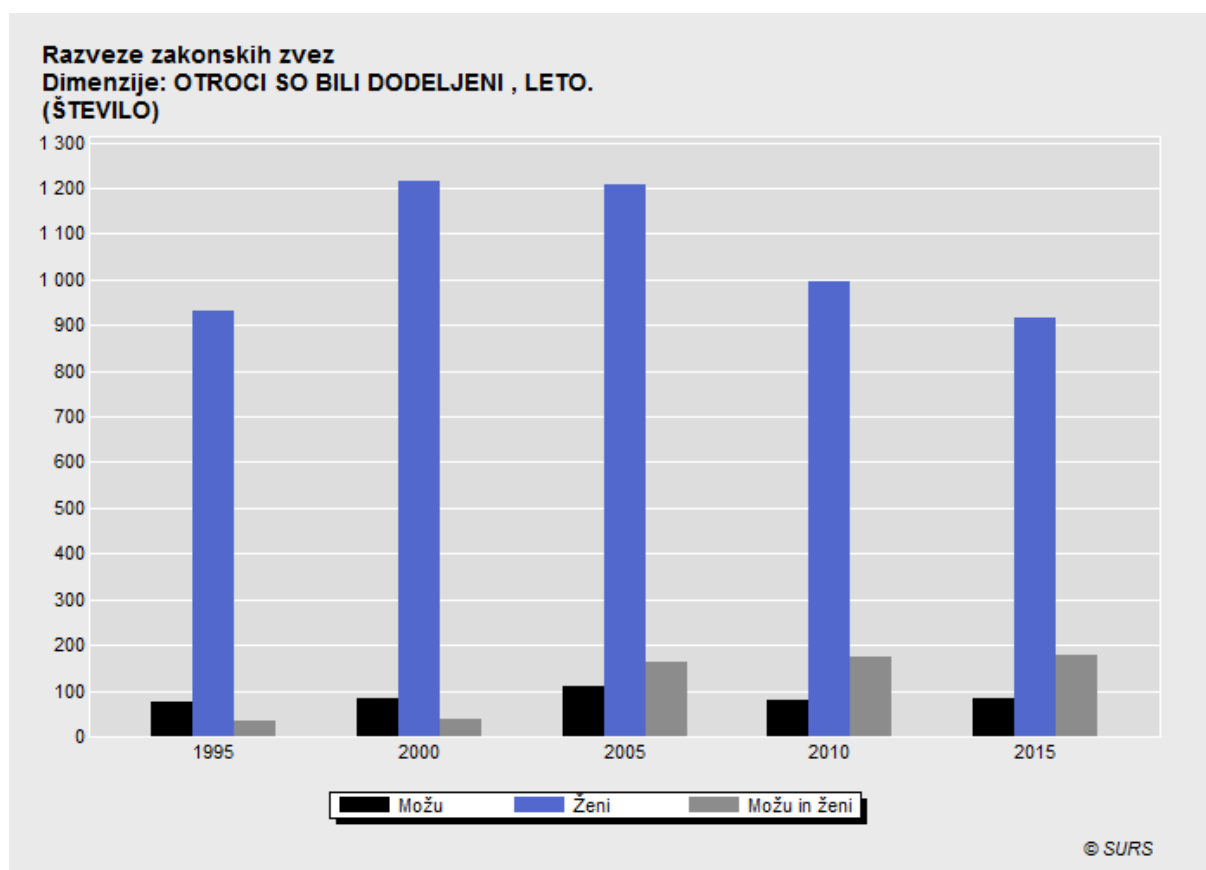
Razveza je v večini primerov zelo stresen dogodek, ki prinaša veliko bolečino za celo družino, nekaterim družinam pa to predstavlja »najboljšo alternativo«. Tudi otrokom je bolje, če niso v družini, kjer so prisotni vsakodnevni konflikti, pa četudi to pomeni, da so v družinah z enim staršem. »V nekaterih družinah je razveza dobro pretehtano dejanje, ki konča napetosti, tesnobo in razprtije« (Zavrl 1999, 153). Menim, da če otrok živi v družini, kjer partnerja ne znata reševati konfliktov, je tako za otroka, kot tudi za njiju bolje, da se razideta. Otrok ima lahko še vedno oba starša, čeprav sta se razšla, le da ta živita v ločenem gospodinjstvu.

Mlajši odrasli pari, ki imajo otroke, se največkrat razvežejo že na začetku zakonske zveze. »Podatki ZDA kažejo, da naj bi bili otroci vpleteni v kar dveh tretjinah vseh razvez zakonskih zvez« (Arendell v Švab 2001, 168). Velikokrat se vsaj eden od staršev, ki sta se zgodaj razvezala, ponovno poroči, njuni otroci pogosto doživijo reorganizacijo družine (Gibson, Robinson v Švab 2001, 168).

Po razvezi, sodišče otroke največkrat v skrbništvo določi materam (Zavrl 1999, 183). V. Ribičič to pojasnjuje s tradicionalnostjo družbe, katera pravi, da je mater poslanstvo ženske in dojema se, da bo za otroka skrbela tudi po razvezi. Med letoma 1980 in 1990 so kar v 90% otroci bili v skrb dodeljeni materam, očetom samo 6 %, ostali delež otrok pa so v skrbništvo določili drugim osebam ali ustanovam (prav tam). Tudi Bizjak (1999, 30) pravi: »v današnji praksi razvez zakonskih zvez in razpadov izvenzakonskih skupnosti so v večini primerov otroci zaupani materi«.

Graf na spodnji sliki nam prikazuje podobno dinamiko dodeljevanja otrok po razvezi zakonske zveze. Na statističnem uradu Republike Slovenije sem zbrala podatke komu so bili dodeljeni otroci po razvezi zakonske zveze in sicer za naključna leta, 1995, 2000, 2005, 2010 in 2015. V vseh naštetih letih, je dejansko stanje očitno, saj nam graf razvidno pokaže, da je največji delež otrok po razvezi dodeljenih materi. Če pogledamo zadnjih nekaj let, je precej manjši delež otrok dodeljenih tudi v skupno skrbništvo, najmanj pa očetom.

Graf 3.1: Komu so bili dodeljeni otroci po razvezi?

Vir: Statistični urad Republike Slovenije

D. Bonnekamp (v Zavrl 1999, 184) je naštel več dejavnikov, ki vplivajo na odločitev sodišča, komu bodo dodelili otroke po razvezi. Le ti so: »trenutno bivališče otroka, na novo osnovana družina enega izmed staršev, prejšnje vedenje obeh staršev, skupaj z opravili, ki zadevajo vsakodnevno nego otroka, prihodnja dobrobit otroka, ki je odvisna od psiholoških vezi, izobrazbene in emocionalne kvalitete vsakega izmed staršev«.

Pri dodeljevanju otrok po razvezi, se upošteva »koncept v interesu otrok«, le ta je v sodniški praksi začel veljati v 19. stoletju v Franciji (Zavrl 1999, 185). Zato se »načelo materinske preference počasi umika nevtralnemu postavljenemu načelu v interesu otroka«, saj ni nujno, da so matere boljši starši kot očetje (prav tam).

Večinoma enostarševskih družin je še vedno materinskih, ampak počasen napredek lahko zasledimo »med popisoma 1991 in 2002«, kjer je delež očetovskih enostarševskih družin narasel za 1%, zato lahko predvidevamo, da si očetje vedno bolj pogosto želijo imeti skrbništvo nad otroci, hkrati pa se tudi »aktivno vključujejo v starševanje po razvezi« (Švab in

drugi 2006, 68). Sodišče ima pri presoji o tem, komu bo po razvezi dodelilo otroka, še vedno diskriminatoren in preveč tradicionalen pogled, saj še vedno preferirajo matere kot glavne skrbnice (prav tam).

T. Žakelj (V Švab in drugi 2006, 68) pravi: »Sklepi sodišč odražajo stereotipno pojmovanje starševskih vlog, ki skrb za otroke postavljajo v domeno mater, zmožnost skrbi za otroke s strani očetov pa pod vprašaj«. Oče mora dokazati, da je sposoben skrbeti za otroke, medtem ko se za matere to že predvideva. Oče dobi skrbništvo v redkih primerih, po navadi takrat, če ugotovijo, da mater ni sposobna skrbeti za otroke.

Menim, da bi morala biti oba starša enako obravnavana, ter da sodišče ne bi smelo biti pristransko pri dodeljevanju otrok, zato ni prav, da se še vedno privilegira materinsko vez z otrokom. Če se bivša partnerja ne moreta sporazumeti glede skrbništva, bi se moralo gledati zgolj na korist otrok in oba v enaki meri preveriti, kdo od staršev je bolj primeren in sposoben za skrb in vzgojo otrok.

Tudi Bizjakova (v Stražar 2007, 225) pravi, da se staršev ne upošteva v enaki meri in v vsakem primeru, ko se skrbništvu določi enemu izmed staršev, drugega izloči »iz enakovrednega položaja staršev do otrok«, čeprav sta v večini družinah tako oče kot mati sposobna varstva in vzgoje otrok.

3. 1 RAZLOGI ZA RAZVEZO

Pri razlogih za razvezo je več dejavnikov, ki vplivajo na to odločitev. Nekateri izmed njih so »starost ob poroki, socialno-ekonomski status, socialno–emocionalna stopnja razvitosti partnerjev in ločitev v izvirnih družinah«. Večja stopnja razvez je pri parih ki so se poročili, ko so bili mlajši od 20 let, pri tistih, ki imajo nizko izobrazbo ter majhne dohodke. Če so se ločili tudi starši se največkrat tudi otroci razvezanega para, pa tudi »sposobnost večje pozitivne ali negativne emocionalnosti poveča tveganje za ločitev« (Newman, Newman v Simonič, Poljanec 2008, 250).

Tudi R. Collins in S. Coltrane (1998, 505–7) pravita, da je razveza bolj pogosta v nižjih razredih, če upoštevamo tudi pare, ki niso bili poročeni, ampak so živeli v kohabitaciji. V nizkih socialnih razredih se partnerja pogosto razideta neformalno, zaradi stroškov razveze

zakonske zveze. Med ljudmi z nižjo izobrazbo imamo tudi večji odstotek razvez, kot pri tistih, ki so višje izobraženi. Poleg tega pa prav tako kot nekateri drugi teoretiki potrjuje, da je bolj verjetno, da se bo par razvezal, če se poroči v zgodnji mladosti.

N. Zavrl (1999, 153) pravi, da če je v zvezi prisotno nezadovoljstvo, še ni nujno, da bo to vodilo do propada zakona. »Nove teorije o razvezi so se bolj osredotočile na težave pri komuniciranju in na ne/zmožnost reševanja sporov med zakoncema, s tem da so različne teorije poudarile različne vidike procesov komuniciranja in reševanja problemov« (prav tam).

Pari, ki so se razvezali, so povedali, da so bili glavni razlogi za ločitev ravno nezmožnost komuniciranja, da so preživeli skupaj premalo časa, niso se skladali glede financ in drugih stvari, razlog pa je bil tudi nezvestoba, v nekaterih primerih pa nasilje ali odvisnost (Amato, Rogers v Simonič, Poljanec 2008, 250).

Glede na to, da je število razvez začelo naraščati v 1960-ih letih, ko so se ženske množično zaposlovale, lahko rečemo, da je ekonomska neodvisnost žensk eden izmed razlogov za naraščanje razvez. Ta dejavnik lahko upoštevamo samo do neke mere, saj vemo, da se z razvezo zmanjša dohodek za enega od staršev, zato ta učinek lahko gledamo le znotraj družine, kjer sta imela oba partnerja redni dohodek (Kurz v Švab 2001, 166). Tudi R.Sieder (1998, 249) je kot enega izmed razlogov, za višanje stopnje razvez podal zaposlenost žensk. Drugi dejavniki, ki so vplivali na razveze pa so še »rahljanje religioznih vezi, vse večja urbanizacija in rastoča regionalna mobilnost, sprememba vloge ženske in nadaljnja »individualizacija« življenjskih konceptov«.

V današnji družbi je ločitev dojeta zgolj kot »prehod v družinskem poteku« in ni več »moteč dejavnik razpada oziroma prekinitve družbeno predpisanega vzorca družinskega poteka«, kot je to veljalo za preteklost. Prihaja do deformalizacije partnerskih odnosov, saj družba ne vpliva več tako na njih in niso več definirana od zunaj, ampak individualno, znotraj partnerskih razmerij. (Švab 2001, 167).

3.2 ZAKONSKA UREDITEV RAZVEZE

Razvezo zakonske zveze ureja »Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih« (ZZZDR). V njem je zapisano, da »zakonska zveza preneha s smrtjo enega zakonca, z razglasitvijo enega zakonca za mrtvega in z razvezo zakonske zveze« (ZZZDR, 63. člen). Razlog za razvezo je lahko nevzdržnost, če je zakon nevzdržen, lahko vsak poda zahtevo za razvezo zakonske zveze (ZZZDR, 65. člen).

Zakonca se lahko sporazumeta, da se bosta razvezala, morata pa se dogovoriti in strinjati »o varstvu, vzgoji in preživljanju skupnih otrok ter o njihovih stikih s staršema«. Razdeliti morata tudi njuno premoženje in se dogovoriti kdo bo obdržal stanovanje. V tem primeru »sodišče razveže zakonsko zvezo na podlagi sporazuma zakoncev«, če pa en od zakoncev nima lastnih sredstev in ni brezposeln po svoji krivdi, se morata dogovoriti tudi o njegovem preživljanju. Sodišče pridobi mnenje centra za socialno delo in s tem preveri, če je sporazum napisan v korist otrok, upošteva pa se lahko tudi otrokovo mnenje (ZZZDR, 64. člen). Za sporazumno razvezo danes sodišče ne zahteva pojasnjevanja razveznih razlogov, kot je bilo to obvezno v prejšnjem zakonu o zakonski zvezi, ki je zavzemal le sporazumni predlog, ni pa poznal sporazumne razveze (Rupel 1979, 489).

V primeru, da se zakonca o naštetih temeljnih dogovorih ne moreta sporazumeti, se lahko na sodišče vloži »tožbo na razvezo zakonske zveze«, v kateri mora biti naveden razlog za to odločitev, ki pa je po ZZZDR »nevzdržnost zakonske zveze«. Zakonska zveza je lahko nevzdržna tudi samo za enega zakonca, razlogi, ki so to povzročili, pa niso pomembni. (Kako do razveze zakonske zveze). Pobudo za razvezo zakonske zveze lahko poda tudi krivec za nevzdržno stanje v zvezi, odnosi pa morajo biti globoko omajani, ne samo skrhani (Zupančič 1993, 72).

Ne glede na to, ali je sodišče prejelo predlog za sporazumno razvezo ali tožbo za razvezo zakonske zveze, v obeh primerih pošlje prejeto na Center za socialno delo, kjer socialni delavec opravi svetovalni razgovor z zakoncema. Na ta razgovor prideta sama, brez odvetnikov, Center za socialno delo pa po opravljenem razgovoru pošlje poročilo nazaj na sodišče. V primeru, da se zakonca svetovalnega pogovora ne udeležita, se obravnava, kot da je predlog za sporazumno razvezo umaknjen, ali v drugem primeru, da se tožba za razvezo ne

upošteva. Če ima sodišče utemeljene razloge, lahko izjemoma vseeno izvrši postopek za razvezo (ZZZDR 68. člen, 70. člen, 71. člen).

Sodišče »odloči tudi o varstvu, vzgoji in preživljanju skupnih otrok ter o njihovih stikih s starši v skladu s tem zakonom«. Pri vsem tem pa seveda gleda, da bo odločitev v korist otroku. Mnenje poda tudi center za socialno delo, lahko pa se upošteva tudi otrokove želje, če jih izrazi in če razume pomen in posledice le teh (ZZZDR 78. člen).

»Sodišče lahko odloči, da so vsi otroci v varstvu in vzgoji pri enem od staršev ali da so eni pri enem, drugi pa pri drugem od njiju«. V nekaterih primerih pa se lahko otroke določi v varstvo tretji osebi, se jih da v rejništvo ali pa v zavod (Kako do razveze zakonske zveze).

Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih ureja tudi stike otrok s staršem in tudi pri tem se gledajo otrokove koristi. Oba starša se morata potruditi za kvaliteten odnos z otrokom. Če starš, pri katerem živijo otroci, onemogoča stike drugemu staršu, mu lahko sodišče odvzame skrbništvo in ga dodeli drugemu staršu, če je to seveda v otrokovo korist. Tudi pri tem mora Center za socialno delo podati svoje mnenje. »Predlog za odločitev o obsegu in načinu izvrševanja stikov lahko vloži otrok, ki je dopolnil petnajst let in je sposoben razumeti pomen in pravne posledice svojih dejanj, osebe iz prvega odstavka tega člena ali center za socialno delo« (ZZZDR 106. člen, 106.a člen).

Stiki med otroci in starši so zelo pomembni in tako starši kot otroci imajo do njih pravico. Starša morata otroku omogočati stike, to jim ne smeta preprečevati ali jih miselno napeljevati, da bi imeli do stikov z drugim staršem odpor (Zupančič, Novak 2008, 66).

Sodišče določi tudi višino preživnine, ki jo mora plačevati starš otroku, pri tem pa upošteva otrokove potrebe in zmožnosti staršev (Zupančič, Novak 2008, 119). Preživnina mora biti »primerna za zagotavljanje uspešnega telesnega in duševnega razvoja otroka«. »Preživnina mora zajemati stroške življenjskih potreb otroka, zlasti stroške bivanja, hrane, oblačil, obutve, varstva, izobraževanja, vzgoje, oddiha, razvedrila in drugih posebnih potreb otroka« (ZZZDR 129.a člen).

3.3 VLOGA CENTRA ZA SOCIALNO DELO PRI RAZVEZI

V Zakonu o zakonskih zvezah in družinskih razmerjih so opisane tudi naloge Centra za socialno delo. »Center za socialno delo je dolžan storiti potrebne ukrepe, ki jih zahtevata vzgoja in varstvo otroka ali varstvo njegovih premoženjskih ter drugih pravic in koristi«. Če se zanemarja otrokovo vzgojo in varstvo, lahko Center za socialno delo staršem celo odvzame otroka (ZZZDR 119. člen, 120. člen).

Pri razvezi, imajo Centri za socialno delo, po ZZZDR, tri pomembne naloge in sicer »opravljanje svetovalnega razgovora ob razvezi zakonske zveze ali razgovora s staršema v primeru zunajzakonskih skupnosti«, »pripravo strokovnega mnenja za sodišče glede otrokovih koristi (o zaupanju v varstvo in vzgojo, stikih, preživnini)«, in »pomoč pri pridobivanju otrokovega mnenja«. Ko se starša razideta, se je potrebno dogovoriti glede varstva in vzgoje otrok, urediti je potrebno stike otroka s staršem, ki ne bo živel v skupnem gospodinjstvu, urediti pa se mora tudi plačevanje preživnine. Velikokrat se po razvezi starša težko pogovarjata, zato ima na tem mestu center za socialno delo zelo pomembno vlogo, da jima pomaga pri urejanju teh stvari, kar pa je najpomembnejše, mora pri tem delovati v otrokovo korist. (Andrejč 2014, 26)

Na svetovalni razgovor morata priti oba zakonca, v nasprotnem primeru, pa se predlog za sporazumno razvezo umakne. Svetovalnega razgovora se ni potrebno udeležiti v primeru, da zakonca nimata skupnih otrok, če je eden od njiju duševno bolan, če kdo od njiju živi v tujini ali če se vloži zahteva razveze zakonske zveze zaradi tega, ker je zakonec pogrešana oseba. Po opravljenem svetovalnem razgovoru, strokovni delavec napiše poročilo in izdela mnenje, ki ga posreduje sodišču. Vsi sporazumi, ki se določijo, morajo biti v korist otroku (Kako do razveze zakonske zveze).

Na Centru za socialno delo je strokovni delavec družini v oporo pri reševanju nalog, skozi proces transformacije pri razvezi. »Z družino vzpostavimo delovni odnos in sodelujemo v izvirnem delovnem projektu pomoči«. Pri tem zakonca spoznata vse prednosti in pomanjkljivosti, ki jih imamo pri razvezi. Socialni delavec skupaj s partnerjema sodeleva kako sodelovati, kljub razhodu, s katerim se soočata. »Tema prvega pogovora z družino je spreminjanje življenja po ločitvi in razvezi in ustvarjanje novih rešitev v novih okoliščinah

starševstva«, zato ne smemo že takoj na začetku pogovora odpreti teme za stike in preživnino (Čaćinović Vogrinčič 2006, 80).

Margaret Robinson je v trinajstih fazah opisala transformacijo družine skozi razvezo in ponovno poroko. Njen model je socialnim delavcem v pomoč, ko delajo z družino, kjer se bosta partnerja razvezala, saj prinaša »koncept mogočega dobrega izida kompleksnega procesa transformacije družine in partnerjev po ločitvi ali razvezi« (Čaćinović Vogrinčič 2006, 81).

Vsaka faza opredeljuje dva procesa in sicer »čustveni proces tranzicije para in spremembe drugega reda, ki jih zahteva družina, da bi lahko nadaljevala razvoj«. Prva faza je »priznanje zloma zakona ali partnerstva«, kjer je pomembno, da se partnerja skupaj odločita, ali se bosta še naprej trudila za zvezo ali pa bosta sprejela odločitev za razvezo. Vsak od njiju mora sprejeti svoj delež pri zlomu zakona, vsekakor pa ne iščemo krivca in ne obsojamo (Čaćinović Vogrinčič 2006, 82).

V drugi fazi sledi »odločitev za ločitev ali razvezo«, ko sta partnerja prišla do točke, da se zavedata, da njunih konfliktov ni mogoče več razrešiti, če bosta še vedno skupaj, zato se odločita za razvezo oziroma razhod. S tem se morata skupno strinjati in priznati neuspeh njunega zakona, pri tem pa je potrebno gledati tudi na korist otrok (prav tam).

Tretja faza je »priprava in načrtovanje izida«. Oba se morata potruditi, da si bosta delila odgovornosti. Pri tem je pomembno, da sodelujeta in tudi otrokom skupaj naznanita odločitev, da se bosta razšla. V to fazo spada tudi dogovor o stikih in o reševanju morebitnih problemov s skupno socialno mrežo (prav tam).

Četrta faza je »ločitev«. Partnerja zmanjšujeta navezanost drug na drugega, okrepita starševski odnos, otroku sta v oporo pri navezanosti na drugega starša, hkrati pa tudi žalujeta zaradi izgube. Pri tej fazi morata starša prestrukturirati odnose med sabo ter med njima in otrokom. Povedati morata skupnosti in razširjeni družini za njuno odločitev o razvezi (Čaćinović Vogrinčič 2006, 82–3).

Sledi peta faza: »razveza, pravni proces«. Na tej stopnji se morata zakonca zavedati, da se njihova družina ne bo ponovno združila, potrebno pa je tudi razreševati to bolečino in jezo ter

se čustveno umakniti iz zakona. Spremembe drugega reda pri tej fazi so »preverjanje odločitve o razvezi na pravnem, finančnem, psihičnem in sostarševskem področju in v skupnosti, ohranitev povezanosti z razširjeno družino in drugimi v skupnosti« (Čačinovič Vogrinčič 2006, 83).

Šesta faza je »družina po razvezi«. Razvezana zakonca morata razvijati sostarševske odnose in spodbujati otroka, da ima odnose z drugim staršem. Potrebno je tudi spoznanje, da si lahko bivši partner ustvari novo družino. Potrebne spremembe, ki se morajo zgoditi v tej fazi so »oblikovanje bolj fleksibilnih odnosov, v katerih so stiki kolikor mogoče brez konfliktov, prestrukturiranje, organizacija in upravljanje ločenih enostarševskih gospodinjstev, ponovna vzpostavitev svoje socialne mreže in sprejemljivost za partnerjevo« (prav tam).

V sedmi fazi sledijo »novi začetki«. Tukaj je prisotno »priznanje mitov in fantazij o mačehah, očimih in pastorkah«. Potrebno je priznanje po sostarševstvu ter »da je odnos starši–otroci pred odnosom, ki nastane s ponovno poroko« (Čačinovič Vogrinčič 2006, 84).

Osma faza: »napori asimilacije«. V tem delu tranzicije je pomembno, da dovolimo očimu, mačehi ali pastorku, da razvije nove lastne odnose, potrebne spremembe drugega reda pa so »priznanje žalosti, ljubosumja in konfliktov lojalnosti zaradi izgube« (prav tam).

V deveti fazi nastopi »ozaveščenost«, kjer se formulira »ponovna potrditev meja med generacijami in meja med gospodinjstvi«. Potrebno je spoznanje, da so biološki starši na prvem mestu in imajo glavno vlogo, narediti pa je potrebno tudi prostor za očima oziroma mačeho (prav tam).

Deseta faza: »restrukturiranje«, kjer sledi »mobilizacija in »prezračevanje« težav«. Razširjena družina se mora preoblikovati in sprejeti spremembe, ki jih potrebuje, da reorganizirana družina postane funkcionalna (prav tam).

Enajsta faza je poimenovana »akcija«, tukaj se prične sodelovanje. Določajo se nova pravila in rituali in meje v razširjeni družini (prav tam).

Dvanajsta faza: »integracija«. »Čustveni procesi tranzicije para so formulirani kot kontakt in intimnost v reorganizirani družini«. Očim ali mačeha morata dobiti priložnost za svojo vlogo

in sprejeti jo mora »vsa reorganizirana in razširjena družinska mreža«. Biološke vloge starša pa ne sme ogrožati, niti tekmovati z njima (prav tam).

In še zadnja faza, ki jo je opredelila Margaret Robinson je trinajsta faza: »odločitev za dvojedno družino«. »Čustveni procesi tranzicije para so formulirani kot »zdržati in spustiti«. Potrebne spremembe drugega reda so odpoved zadnjemu upanju, da bo mogoče živeti kot enojedna družina, sprejem pretrganega starševstva in družinskega življenja, zmožnost za pogajanje o družinskih ritualih in spremembah v stikih in skrbi za otroke« (prav tam).

Pri razvezi gre družina skozi zelo kompleksen in dolgotrajen proces transformacije, zato se mi zdi pomembno, da ima družina na voljo pomoč socialnega delavca, ki ve kako se soočati z vsako posamezno fazo, tukaj in zdaj. Družina je po razvezi ranljiva in se težko spoprijema z novimi spremembami, zato potrebuje socialnega delavca, ki jim zna pomagati in je podkovan s teoretičnimi koncepti, ki jih zna udejanjiti v praksi.

Strokovni delavec mora poznati »dobre poti dela in iskanja in dobre možne izide«. Zato naloga socialnih delavcev ob razvezi ni samo urejanje stikov, ampak mnogo več, soustvariti morajo spremembe drugega reda in stremeti k temu, da bo novo starševstvo uspešno, kljub spremembam in novim dinamikam, ki jih s sabo prinese razveza oziroma razhod partnerjev (Čačinovič Vogrinčič 2006, 81–2).

Tudi Udovič (1994, 383) pravi, da morajo »socialne službe staršem v ločitvenem procesu ponuditi pomoč, ki bi jih (ponovno) usposobila, da kljub ločitvi nadaljujejo skupno skrb za otroke«. Strokovni delavci bi torej morali pomagati obema staršema, da skupaj vzpostavita korekten odnos po razvezi, ki bo v korist njunih otrok.

4 STARŠEVANJE IN ODNOSI PO RAZVEZI

S. Goldstein in A. J. Solnit (v Stražar 2007, 224) sta opisala dve vrsti skrbništva, ki obstajata po razvezi ali razhodu partnerjev. Prvo skrbništvo je »enostarševsko oziroma samostojno skrbništvo«, kjer so otroci dodeljeni enemu izmed staršev. Le ta je zadolžen za njihovo vzgojo in varstvo, drug izmed staršev pa lahko ima z otroki stike, razen v primeru, če sodišče to prepove. Še vedno imata oba roditeljsko pravico, vendar je staršu, ki mu ni dodeljeno skrbništvo, le ta omejena v »njene izvrševanju«.

Druga vrsta skrbništva je »skupno oziroma vzajemno skrbništvo«, v tem primeru imata oba starša »enakovredno odgovornost pri odločanju o vseh zadevah, ki so bistveno pomembne za življenje in razvoj otrok«. Znotraj tega, razlikujemo dve vrsti: »zakonito skupno skrbništvo« in »fizično skupno skrbništvo«. Prva oblika je zelo podobna enostarševskemu skrbništvu, otroci živijo pri enem od staršev, z drugim pa imajo redne osebne stike. »Že samo dejstvo, da gre za skupno skrbništvo, pomeni neke vrste psihološko prednost«, zaradi tega je večja verjetnost, da bo starš, pri katerem otroci ne živijo, redno plačeval preživnino in pogosteje hodil na stike. Pri fizičnem skupnem skrbništvu, pa sta oba starša odgovorna za otrokovo vzgojo in varstvo, zato nekaj časa živi z očetom in enako časa tudi z materjo. »V našem zakonu možnost skupnega skrbništva kot alternativa enostarševskemu skrbništvu še ne obstaja, vendar se v praksi že izvaja (Goldstein, Solnit v Stražar 2007, 225).

Osebni stiki staršev z otroci so zelo pomembni, zato je dobro, da se le ti redno izvajajo. M. Robinson (v Stražar 2007, 226) je navedla koristi, ki jih imajo otroci z osebnimi stiki s staršem, ti so naslednji:

- vzdržujejo navezanost otrok na tistega od staršev, ki ne živi z njimi, in s tem pripomorejo k temu, da otroci ne občutijo zavrnitve ter nimajo občutka zapuščenosti;
- zmanjšujejo pojavljanje fantazij, ki se razvijejo kot posledica strahu pred izgubo enega od staršev;
- pomagajo zmanjšati občutke otrok, da so oni odgovorni za razvezo staršev;
- otrokom dajo priložnost, da vidijo, da je možno intimno razmerje končati na razumen način, ter jim omogočijo, da je v njihovem življenju še vedno prisotna vloga matere in vloga očeta;
- ne dajejo možnosti, da bi otroci v prihodnosti obtoževali tistega od staršev, s katerim živijo, da je kriv za pretrganje odnosov med njimi in tistim, ki se je odselil;
- omogočajo otrokom, da ostanejo povezani tudi s sorodniki tistega od staršev, ki ne živi z njimi, in tako niso prikrajšani za stike z dedkom, babico, tetami, strici, sestričnimi, bratranci idr.

Stiki med otrokom in staršem so koristni, razen v nekaterih primerih, ko je otrok ogrožen, če ima kdo od staršev močne psihične težave, če so starši agresivni in nasilni ali pod močnim vplivom alkohola. »Za otroka so ogrožajoče tudi močne čustvene napetosti pri enem od staršev, njegova neorientiranost in notranja nestabilnost ter sovražna razpoloženja med starši« (Udovič 1994, 382).

Udovič (prav tam), je navedel določene kriterije, ki nam pokažejo, v katerih primerih so osebni stiki starša z otrokom koristni in ne škodijo otrokovemu psihofizičnemu razvoju. Da se upošteva otrokovo korist, morajo biti zadoščeni pogoji iz dveh skupin. V prvi skupini so kriteriji, ki jih mora izpolniti tisti starš, ki mu ni bilo dodeljeno skrbništvo in želi imeti stike z

otrokom. Le ti so: »da je na otroka čustveno pozitivno vezan (da ga ima zares rad), da je osebnostno urejen in čustveno do take mere stabiliziran, da je zmožen prepoznavati otrokove potrebe in mu jih je pripravljen zadovoljevati, in da zmore razmejiti svoj odnos do otroka od odnosa do bivšega partnerja«.

V drugi skupini, pa so pogoji, ki se navezujejo na odnos med staršema. Stiki so v korist otroku, če sta se starša zmožna dogovarjati glede otrokovega življenja, kar se tiče šole in drugih odločitev, ki so pomembne za otroka, če otroku ne vsilujeta negativnega mnenja glede drugega starša in sta tudi med seboj tolerantna, če »sprejemata in upoštevata svojo in partnerjevo spolno vlogo (da vsak iz svoje naravne spolne danosti otroku prezentira specifično vedenje moškega-očeta ali ženske-matere), v ravnanju drug z drugim in z otrokom upoštevata generacijske razlike med starši in otroki (v svojem vedenju ostajata v vlogi starša, skrbita za otroka in ga ne uporabljata v lastno oporo)« in tudi če »ne poskušata vzpostaviti koalicije z otrokom drug zoper drugega« (Udovič 1994, 382–3).

Čeprav imamo specifično navedene pogoje, ki bi morali biti izpolnjeni, da se zagotovi otrokovo korist, pri osebnih stikih s staršem, pa menim, da le ti dostikrat niso izpolnjeni in stiki kljub temu potekajo. Razlog za to, bi pripisala temu, da se razvezani starši ne zavedajo dovolj, da odnos, ki ga imajo z bivšim partnerjem, vpliva na otroka. V učinku razveze oziroma razhoda, pozabijo, da otrok potrebuje dober odnos z obema izmed staršev. Namesto tega, da bi si prizadevali, da bodo njihovi odnosi še vedno ali morda celo bolj kvalitetni kot pred razvezo, (ne)hote svojo energijo usmerjajo drugam in gledajo na to, kdo bo po razvezi več odnesel in kdo bo imel več besede pri otrocih.

Ko se partnerja razideta je roditeljske vezi težko ohraniti, saj se starša še vedno soočata z izgubo, jezo in žalostjo ter z novimi spremembami, ki jih prinese razveza. Vsekakor pa je potrebno gledati na otroke, da se bodo čim lažje adaptirali na novo življenje, brez prevelikih posledic, ki bi lahko na njih negativno vplivale. Mnogo strokovnjakov potrjuje, da je zelo pomembno, da ima otrok po razvezi dobre odnose z obema roditeljema, zato je v korist otroka, da ima stike tudi s tistim staršem, s katerim ne živi in da le ti potekajo redno (Charlish 1998, 67).

Tudi N. Stražar (2007, 224) pravi, da se velikokrat lahko »razveza spreobrne v boj za otroke, v medsebojno obtoževanje, sovraštvo, nasilje in prepire glede skupnega premoženja«. Zato je

potrebno te konflikte omejiti, pri tem pa je lahko v veliko pomoč tudi socialni delavec, ki je prisoten v postopku razveze. Stremeti je potrebno k temu, da se bosta bivša partnerja znala dogovarjati glede otrok, da bosta še vedno oba dobra starša, ki gledata na korist otrok, zato pa potrebujeta tudi toleranten odnos drug do drugega.

Okolje, kjer so prisotni konstantni konflikti in nemirnosti vsekakor ni zdravo okolje za otroka, zato je bolje, da se takšna zakonca, ki teh prepirov ne znata razreševati, razideta. Kljub temu, da sta se razšla, pa mora imeti otrok še vedno občutek, da je ljubljen od obeh in da sta še vedno oba njegova starša, čeprav ne živijo več skupaj. Prav zato mora otrok ohranjati prijateljske stike tako z materjo, kot tudi z očetom. Starša morata takšen odnos podpirati, prav tako pa ne smeta biti med seboj sovražno nastrojena in še huje, otroka postavljati v situacije, kjer bi moral biti na strani enega ali drugega (Thayer in Zimmerman 2001, 135–9).

Otroku zelo veliko pomeni, da je prisoten v življenju matere in očeta. Če bosta starša med seboj sodelovala in skrbela za otroka, bo le ta imel občutek varnosti in ljubezni s strani staršev. Prav zaradi tega je pomemben tudi odnos med staršema (Udovič 1994, 382).

V prvem letu po razvezi, starša nista tako učinkovita pri vzgajanju otrok in starševanju vendar se to stanje kmalu spet popravi. Po razvezi starši v večji meri odobravajo nekatera ravnanja otrok, ki se zdijo nerazvezanim staršem nezrela in nesprejemljiva (Parke v Zavrl 1999, 155).

5 PREGLED ŽE OBSTOJEČIH RAZISKAV

Za to poglavje sem med literaturo poiskala raziskave, ki so na tem področju že bile izvedene. Tovrstne raziskave so v Sloveniji redke, sem pa zato vzela dve raziskavi, ki sta bili izvedeni na tujem. Gre za države v zahodnem svetu in lahko se strinjamo, da je družba in način življenja v tujini dovolj podoben, da lahko izsledke primerjamo s to nalogo. Raziskavi bom opisala, pokazala kaj je bilo proučevano in do kakšnih izsledkov so avtorji prišli.

5.1 TRANSITIONING TO POSTDIVORCE FAMILY LIFE: A GROUNDED THEORY INVESTIGATION OF RESILIENCE IN COPARENTING

Prva raziskava, ki sem jo izbrala, je »Prehod v ločeno družinsko življenje: Utemeljena teorija raziskovanja trajnostnega sostarševanja« (Transitioning to Postdivorce Family Life: A Grounded Theory Investigation of Resilience in Coparenting). Izvedli so jo Tyler B. Jamison, Marilyn Coleman, Lawrence H. Ganong in Richard E. Feistman na Univerzi v Missouriju, ZDA.

Vsi vemo, da je ločitev stresno obdobje tako za otroka kot za starše, ki zahteva reorganizacijo načina življenja. Poznamo ogromno primerov, ko se ljudje ob ločitvi osredotočijo predvsem na lastno dobro, z namenom, da se čim prej rešijo tega stresnega obdobja ter na novo zaživijo, pri čemer največkrat spregledajo otrokova čustva in želje. Za otroka, ki je najpogosteje le tretji, nedolžni akter v vsej zgodbi, je to obdobje lahko izredno stresno in lahko poleg vseh negativnih posledic prihaja tudi do resnejših motenj v razvoju. K sreči se v zadnjih letih pojavlja čedalje več staršev, ki tudi po ločitvi dajejo dobro otroka na prvo mesto, kljub temu, da bodo morali zato preživljati nekaj več časa z ločenim partnerjem.

Raziskava se torej osredotoča na starševanje po ločitvi, pri čemer so vzeli predpostavko, da je za mlajšega otroka bolje, če ima stike z obema staršema, kar je v zadnjih letih nadomestilo tako javno kot pravno prepričanje, da je najbolje, če otrok živi samo z mamo (Jamison in drugi 2014, 411). Kot posledica tega prepričanja se je v 90ih letih pojavilo veliko parov, ki so se v dobrobit otroka odločali za skupno skrbništvo (prav tam). V namen raziskave je bilo obravnavanih 47 ločenk in ločencev, ki imajo s svojim bivšim partnerjem skupno skrbništvo. S poglobljenimi intervjuji so preverjali strategije ter komunikacijo, ki jo uporabljajo, zato da kljub pogostemu stiku ohranjajo nekonfliktno in za otroka produktivno okolje (Jamison in drugi 2014, 412). Intervjuvanci so v prvi vrsti povedali, da so morali razviti nevtralen odnos do bivšega partnerja in so se morali naučiti o njem razmišljati na drug način kot v zvezi. V mislih je le ta postal poslovni partner, prijatelj ali pa drugi starš otroka (Jamison 2014, 415). Veliko jih je povedalo, da so odvetniki in sodišča le poslabševali zadevo, ter da so boljši odnos med seboj razvili šele, ko so se odločili za neformalne dogovore glede sostarševanja (Jamison 2014, 416). Glede komuniciranja so nekateri povedali, da so skušali omejiti pogovore na minimum, saj so se drugače vedno začeli prepirati. Spet drugi so se izogibali omenjanju preteklosti, a normalno komunicirali o aktualnih zadevah. Povedali so tudi, da so

se z namenom izogibanja konfliktom raje dogovarjali preko e-pošte, kot pa preko telefona (Jamison 2014, 418). Veliko težav so povzročali stroški oziroma plačevanje za razne otrokove aktivnosti ter potrebščine. Večina jih je povedala, da so v izogib konfliktom raje plačali kakšen strošek več. Bili so primeri, ko se neformalno dogovorili za manjše ali ničto plačilo preživitve, z namenom, da stroški ne bi ovirali normalnega življenja partnerja (Jamison 2014, 419). Po drugi strani pa so bili tudi intervjuvanci, ki so želeli dosledno slediti tako določilom sodišča kot tudi neformalnim, sprotnim stroškom. To je bilo predvsem mogoče, ko sta si bila partnerja vsaj približno dohodkovno enaka.

Ugotovitve do katerih so prišli raziskovalci so v prvi vrsti, da tudi, če se partnerja po ločitvi nista mogla normalno sporazumevati, sta za voljo otroka omejila konflikte in se posvetila razvoju otroka (Jamison 2014, 420). Nanizali so štiri zaključne trditve glede skupnega skrbništva: (a) Za uspešno, trajno sostarševanje je potrebna reorganizacija tako notranjega jaza kot tudi obnašanja; (b) te spremembe lahko dosežemo brez sodelovanja partnerja in so lahko kljub temu uspešne v sostarševanju; (c) Kljub pomankanju notranje reorganizacije, lahko v sostarševalnem odnosu dobimo enako pozitivne učinke, če spremenimo obnašanje; (č) starši, ki svoj fokus namenijo otroku, namesto bivšemu partnerju, so v skupnem skrbništvu bolj uspešni (prav tam). Raziskovalci prav tako omenijo, lahko ljudje s temi spremembami izboljšajo tudi druge odnose (partner, sodelavci, prijatelji) (Jamison 2014, 421).

5.2 FAMILY FRAGMENTS?

Druga je obsežnejša raziskava, ki sta jo leta 1998, v Veliki Britaniji izvedli Carol Smart in Bren Neale, z naslovom »Družinski fragmenti?« (Family fragments?). Tudi tokrat se raziskava osredotoča na življenje ljudi neposredno po ločitvi, vendar je tokrat v ospredju še Britanski zakon, imenovan »Otroški Akt« (Children Act), ki je bil sprejet in implementiran leta 1989, ter velja še danes. Kot pravita avtorici (1999, 37) so bili osnovni cilji zakona, da se zmanjša sovražnost med ločencema, da se pri ločitvah zmanjša interveniranje sodišč, da se spodbuja skupno starševstvo, ter da se viša blagostanje otroka. Nadaljujeta (1999, 38) s tem, da je ta zakon eksperiment in da se ob tem pojavljajo vprašanja, ki so tudi raziskovalna vprašanja na katera želita odgovoriti: Ali je eksperiment deloval, kot je bilo pričakovano? Kaj bi lahko bile nepredvidljive posledice tega socialnega inženiringa? Kako se starši v tem novem kontekstu pogajajo glede otrok? Kako odvetniki in sodišča implementirajo nov zakon? Ali so matere sedaj v določenih okoliščinah prikrajšane?

Da bi odgovorili na ta vprašanja sta avtorici v dveh serijah intervjujev vprašali 60 staršev, med katerimi je bilo 31 žensk in 29 moških, ki niso smeli prihajati iz iste družine (Smart in Neale 1999, 41). Prvo serijo intervjujev sta opravili takoj po ločitvi, drugo pa od 12 do 18 mesecev kasneje, zato da sta lahko opazovali prehod in spremembe v tem času (Smart in Neale 1999, 42).

Najprej sta avtorici opazovali odgovornosti, ki jih imata starša do svojih otrok in ugotovili, da matere sebe vidijo kot primarne skrbnice tako pred ločitvijo, kot tudi po njej. Moški so takšno delitev odgovornosti priznavali do ločitve, po njej pa so hoteli prevzeti to vlogo, kar je oteževalo prehod pri ločitvah (Smart in Neale 1999, 50-2). Zakon je predvideval, da bo delitev dela (skrb za otroka) med starši tudi po ločitvi ostala enaka, le z nekaj več zanimanja za otroka s strani sekundarnega starša. Vendar se je izkazalo, da je ta delitev dela postala bolj problematična saj so v primerih sostarševanja, sekundarni starši želeli prevzeti vloge, ki jih prej niso opravljali, kar je za nekatere predstavljalo olajšanje, za večino pa oteževanje prehoda, ker je sekundarni starš motil rutino vzgoje primarnega starša (Smart in Neale 1999, 66).

Kot pravita (1999, 84-5) je proces starševanja v času po ločitvi postal bolj dinamičen in fluiden, v prvi vrsti zato, ker je bilo potrebno veliko več dela za ohranjanje stikov otroka z obema staršema, več dela zaradi geografskih relokacij, več dela zaradi morebitnih novih družin (mačehe, očimi, pol-bratje, pol-sestre), ter po drugi strani zato, ker je samo starševstvo do ločitve samoumevno, po ločitvi pa postane ogroženo. Prav tako so se odnosi v večini primerih sostarševanja izboljšali in spremembe so potekale mirno, a ti procesi so se dogajali v zasebni sferi, medtem, ko so se konfliktni odnosi staršev velikokrat preselili na sodišče, kjer so stvari bolj transparentne in na očeh javnosti. Posledično so ločitve v javnosti videne, kot polne konfliktov in nemogočih dogovorov med dvema stranema.

V nadaljevanju poudarjata pomembnost komunikacije obeh staršev pri vzgoji, saj v večini primerov prihaja do razlik v tem kaj je otroku dovoljeno, ko je pri katerem od staršev. Do teh razlik prihaja zaradi tega, ker ima vsako gospodinjstvo svoja pravila in vsak od staršev je na otroka želel prenesti svoja. Za najhujše pa se je izkazalo, ko v gospodinjstvu ni bilo pravil in je otrok obnašanje iz tega gospodinjstva prenesel v drugo (Smart in Neale 1999, 92). Pojavljale so se tudi težave v odnosih staršev z otroci. Do tega je v večini prihajalo, ker so

starši svoja čustvena bremena prenesli na otroke. Bodisi so želeli, da otrok ve kaj se dogaja bodisi so želeli nekomu zaupati težave ali pa so želeli otroka pridobiti na svojo stran, ter očrniti drugega partnerja. Avtorici poudarjata, da takšno vedenje na otroku naredi veliko škode in da je otroku sicer treba pojasniti kaj se dogaja, vendar je obenem potrebno paziti, da otroka ne obremenjujejo preveč z lastnimi težavami, da ne postanejo obsedeni z idejo, da jih mora imeti otrok raje kot drugega starša in da držijo morebitne obljube, ki so jih dali otroku, saj je otrok v tem obdobju še posebej občutljiv na možne prevare in laži (Smart in Neale 1999, 95-111).

Avtorici so raziskali tudi razmerja moči in nasilje v družini. Iz intervjujev je bilo vidno, da je kar petnajst žensk iz vzorca, pred ločitvijo bila žrtev fizičnega nasilja, večina pa tudi po ločitvi (Smart in Neale 1999, 152). Ugotovili so namreč, da so bivši partnerji svoje početje po ločitvi nadaljevali še v hujši meri, kar se ni spremenilo, dokler niso zgubili zanimanja bodisi za partnerja bodisi za otroka. Tudi v primerih, ko ni prihajalo do fizičnih obračunov, se je po ločitvi običajno obdržalo razmerje moči, ki se je kazalo v obliki izsiljevanja ali načrtnega oviranja, predvsem takrat, ko so partnerji želeli uvesti razne spremembe glede organizacije obiskov (Smart in Neale 1999, 153).

Intervjuvanci so na splošno kritizirali zakon oziroma sodni sistem, saj po njihovem sodniki in odvetniki niso pripomogli k željenim rešitvam. Razlog zato naj bi bil nepoznavanje individualnih okoliščin, ki se razlikujejo od primera do primera (Smart in Neale 1999, 173). Namesto tega so sodišča presojala po izkušnjah, ki so jih imela iz prejšnjih primerov ne glede na to, da so le ti med seboj imeli le malo podobnosti. Kot v nadaljevanju pravita avtorici (prav tam) zakon omogoča več raznih interpretacij kar dovoljuje sodnikom da razsojajo po svoji volji in kljub temu, da obstajajo dobre prakse sojenj, se še vedno najde ogromno primerov, ki so bili razrešeni brez ozira na okoliščine, popolnoma neetično in neprofesionalno.

Avtorici zaključujeta z razmislekom o uporabnosti in uspešnosti zakona. Osredotočata se na to, da zakon promovira etiko pravice, ki obljublja razrešitve sporov, medtem ko bi v praksi potrebovali predvsem etiko skrbi za sočloveka, ki bi med dvema stranema vzdrževal takšen dialog, ki ne poniža ene izmed strani (Smart in Neale 1999, 197). Zakon je bil prav tako napisan na način, ki zavoljo otrokovega blagostanja poudarja zgolj staršev odnos do otroka, ne pa tudi staršev med sabo (prav tam). Zaključek, ki sta jih avtorici dobili iz intervjujev je, da kjer so razmerja delovala, je bilo tako zaradi spreminjanja odnosa med staršema. Šele, ko so

razumeli stališča in prepričanja svojega bivšega partnerja, ter niso jemali odnosov kot samoumevnih, šele takrat so lahko normalno prešli v življenje po ločitvi (Smart in Neale 1999, 198).

6 EMPIRIČNI DEL: Kvalitativna raziskava dinamik razveze zakonske zveze oziroma razhoda partnerjev

Moj namen v empiričnem delu je bil raziskati spremembe in dinamike, ki se zgodijo z razvezo, na več ravneh. Zanimalo me je, če se po razvezi spremeni kvaliteta odnosov med otrokom in staršem ter tudi odnos med razvezanima staršema. Raziskala sem tudi, kako se spremeni delitev vsakodnevnega dela in obveznosti ter kako se starša odločata o pomembnih odločitvah glede otroka. Zanimalo me je tudi, v kolikšni meri je Center za socialno delo v pomoč družini ob razvezi in kako sta bivša partnerja zadovoljna z njihovo oporo in pomočjo. Z zadnjim sklopom v raziskavi sem raziskala morebitne spremembe socialne mreže in financ po razvezi oziroma razhodu. Zastavila sem si tri raziskovalna vprašanja:

1. Ali se po razvezi spremeni kvaliteta odnosov med otrokom in staršem ter tudi odnos med razvezanima staršema?
2. V kolikšni meri je Center za socialno delo v pomoč družini ob razvezi?
3. Ali se z razvezo omaje finančna varnost družine in skrči socialna mreža?

Uporabila sem raziskovalno metodo polstrukturiranega intervjuja. Pred samim intervjujem sem vprašanim razdelila vprašalnik s sociodemografskimi podatki, s čimer sem pridobila osnovne podatke, ki so mi bili v pomoč pri analizi intervjujev. Vprašanja za intervju, sem razdelila v pet sklopov in sicer: začetek razveze, odnos med staršema in odnos med staršem in otrokom, vpletenost stroke (Centra za socialno delo), starševanje pred in po razvezi ter socialne mreže in finančni vidik. Tudi takšna razdelitev vprašanj mi je olajšala analizo odgovorov.

V vzorec svoje raziskave, sem zajela deset intervjuvancev. Iskala sem starše, ki so se razvezali ali razšli in imajo skupnega vsaj enega otroka, ki je mlajši od osemnajst let, drug pogoj pa je bil, da od razveze oziroma razhoda ni minilo več kot šest let. Od le teh je bilo osem oseb ženskega spola in dve osebi moškega spola. Večinski delež je ženski, saj po razvezi največ mater dobi skrbništvo nad otroci. Takšnih očetov, ki imajo skrbništvo nad otroci žal nisem pridobila za intervju, zato pa sem v vzorec vzela dva moška, ki sicer nimata

skrbništva nad otroci ampak imata z njimi redne osebne stike. Za pomoč pri iskanju intervjuvancev sem se obrnila na Center za socialno delo vendar mi tam, zaradi zaupnosti podatkov, niso mogli pomagati, zato sem vse vprašane pridobila iz lastne socialne mreže in z metodo link tracing. Ker sem intervjuje zvočno posnela, sem želela, da se z intervjuvanci sestanemo v mirnem prostoru, kjer je čim manj motenj v okolju. Dva intervjuvanca sta prišla do mene na dom, ostalim, pa je bilo ljubše in bolj priročno, če se dobimo kar pri njih na domu, kjer smo prav tako imeli mir in tišino. V analizi intervjujev sem uporabila izmišljena imena, saj sem intervjuvancem zagotovila anonimnost odgovorov in podatkov, ki so mi jih zaupali.

Izvedla sem tudi transkripcijo zvočnih posnetkov, kot pravi Mesec (1998, 52) je to osnovno izhodišče za analizo. Transkribirala sem tako, da sem dobesedno zapisala vse, kar je bilo povedano. Schumacher (1993, 157) pravi, da je to »najboljši način« in tudi Mesec (1998, 52) ni pristaš spreminjanja jezika pri intervjuju, besedilo moramo čim manj spreminjati, zato sem celoten pogovor pustila v prvotni obliki, vključno z uporabo nepravilne slovnice, mašili, slengom in podobno. Vsi intervjuji so bili razumljivi, saj nihče ni uporabljal narečja, ki bi ga težje razumeli. Empirični material sem analizirala s kodiranjem. S tem skrčimo obseg informacij, kar nam je v pomoč pri analizi besedila in organizaciji podatkov (Silverman 2001, 228). »Izkustveno gradivo, zbrano v raziskovalnem procesu z izvedbo kvalitativnih metod raziskovanja, tvori izhodiščno empirično gradivo za analizo in naj bi zasledovalo načelo pridobivanja celovitih, natančnih, poglobljenih in izčrpnih podatkov, ki odlikavajo realno (življenjsko) sliko proučevanega raziskovalnega problema«. Empirični material, ki smo ga pridobili z intervjujem, moramo razčleniti na vsebinske enote, potem jih preoblikujemo v pojme in določimo smiselne glavne kategorije (Lamut in Macur 2012, 170). Takšna razčlenitev intervjuja je vidna v kodirni tabeli, ki je med prilogami. To je bila osnova za analizo kvalitativne raziskave, ki sem jo izvedla.

6.1 SOCIODEMOGRAFSKI PODATKI

Vprašalnik s sociodemografskimi podatki sem vprašanim razdelila že pred začetkom intervjuja, da sem pridobila nekatere osnovne podatke in odgovore, ki sem jih potrebovala poleg intervjuja. Spraševala sem jih po spolu, letu rojstva, kraju bivanja in času, ki je minil od razveze. Zanimalo me je tudi število otrok z bivšim partnerjem in število vseh otrok ter vrsta skrbništva, ki ga imajo nad otroci. Poleg tega, pa sem jih vprašala še kakšno izobrazbo in

delovni status imajo ter s kom trenutno živijo in če imajo trenutno partnerja. Za lažji pregled odgovorov, spodaj prilagam dve tabeli. Nekaj odgovorov je bilo podanih v naprej, neke pa so imeli možnost, da so odgovor dopisali sami. Pridobila sem naslednje podatke:

Tabela 6.1: Socidemografski podatki vprašanih, 1. del

	Leto rojstva	Kraj bivanja	Čas, ki je minil od razveze	Št. Otrok z bivšim partnerjem in število vseh otrok	Starost otrok
Ana	1968	Primestno okolje	3 leta	2	16 let in 25 let
Alina	1988	Večje mesto	4 leta	1	7 let
Neža	1994	Večje mesto	4 mesece	1	3,5 let
Karmen	1985	Manjše mesto	6 let	2	9 let in 12 let
Lea	1983	Manjše mesto	4 leta in 5 mesecev	2 in 3	12 let, 7 let, 7 mesecev
Amanda	1980	Manjše mesto	6 let	1	11 let
Teja	1987	Večje mesto	4 mesece	2	2,5 let in 6,5 let
Vesna	1991	Podeželje/vas	6 mesecev	1	2,5 let
Luka	1979	Podeželje/vas	1 leto in 6 mesecev	1 in 2	9,5 let
Marko	1982	Večje mesto	3 leta	1	7 let

Povprečna starost intervjuvancev je 32, 3 let. Najmlajša vprašana je stara 22 let, najstarejša pa 48 let. Med intervjuvanci sta dve osebi moškega spola, stara sta 34 in 37 let. Štirje od vseh vprašanih živijo v večjem mestu, trije v manjšem mestu, dva na podeželju/vasi, ena vprašana pa živi v primestnem okolju. Čas, ki je minil od razveze, je pri vprašanih od 4 mesece pa do 6 let. Večina intervjuvancev ima skupaj z bivšim partnerjem enega otroka, takšnih je šest oseb, štirje pa imajo z bivšim partnerjem dva skupna otroka. Dva izmed vseh vprašanih imata otroka tudi s sedanjim partnerjem, starost otrok, ki jih imajo pa je od 7 mesecev do 25 let.

Tabela 6.2: Sociodemografski podatki vprašanih, 2. del

	Vrsta skrbništva	Izobrazba	Delovni status	S kom trenutno živite	Imate trenutno partnerja
Ana	Samostojno	Končana srednja šola	Zaposlena za polni delovni čas	S sinovoma in s starši	Ne
Alina	Samostojno	Končana višja ali visoka	Zaposlena za polni delovni čas	S hčerko	Ne
Neža	Trenutno samostojno	Končana srednja šola	Zaposlena za skrajšan delovni čas	S hčerko.	Da
Karmen	Samostojno	Končana srednja šola	Zaposlena za polni delovni čas	S svojima otrokoma, partnerjem in njegovimi otroci	Da
Lea	Samostojno	Končana osnovna šola	Zaposlena za polni delovni čas	S partnerjem in najinim sinom, ter z hčerko	Da
Amanda	Samostojno	Končana srednja šola	Zaposlena za polni delovni čas	S partnerjem in hčerko.	Da
Teja	Samostojno	Končana osnovna šola	Brezposelna oseba	Z mamó in otrokoma	Da
Vesna	Samostojno	Končana srednja šola	Brezposelna oseba	S hčero, partnerjem in njegovimi otroci	Da
Luka	Ona ima samostojno	Končana srednja šola	Brezposelna oseba	S partnerko in z najino hčerko.	Da
Marko	Ona ima samostojno	Končana višja ali visoka	Zaposlen za polni delovni čas	Sam	Ne

Pri vseh vprašanih je mati tista, ki ima samostojno skrbništvo nad otrokom, pri eni intervjuvanki dogovori o skrbništvu še potekajo, ker bi tudi oče želel samostojno skrbništvo, vendar trenutno je otrok pri njej, oče pa ima z njim osebne stike. Večina vprašanih ima končano srednjo šolo, takšnih je šest, dva intervjuvanca sta končala višjo ali visoko šolo, ostala dva pa imata osnovnošolsko izobrazbo. Samo ena oseba izmed vprašanih je zaposlena za skrajšan delovni čas, dva sta brezposelna, ostali pa so zaposleni za polni delovni čas.

Skoraj vsi intervjuvani, razen treh, imajo novega partnerja. Pri vprašanju »s kom trenutno živite« je samo eden izmed vprašanih odgovoril, da živi sam, ena živi poleg otrok še z mamo in druga s starši. Polovica od vseh vprašanih živi z novim partnerjem in s svojimi ali skupnimi otroci, dve intervjuvanki pa živita samo s hčerko.

6.2 PREDSTAVITEV IN INTERPRETACIJA PODATKOV

Kot sem že omenila, sem za boljšo preglednost rezultatov vprašanja razdelila na pet sklopov: začetek razveze, odnos med staršema in odnos med staršem in otrokom, vpletenost stroke (Centra za socialno delo), starševanje po razvezi ter socialne mreže in finančni vidik. Vsak posamezni sklop bom interpretirala posebej in znotraj le teh analizirala posamezne odgovore, ki sem jih pridobila z intervjuji.

6.2.1 ZAČETEK RAZVEZE

Pri tem sklopu vprašanj me je zanimalo kaj je pripeljalo do razveze oziroma razhoda med partnerjema, kdo je bil pobudnik in če mislijo, da je bila odločitev za razhod pravilna. Poleg tega pa sem jih spraševala še, kako so otroci sprejeli odločitev, da se bosta starša razšla in kako so jim to pojasnili.

Večina vprašanih je kot razlog za razvezo oziroma razhod navedlo prepire in nerazumevanje, pri nekaterih pa je bila razlog za razhod tretja oseba, tudi pri najstarejši intervjuvanki:

»Morem najprej povedat, da sma mela zelo burni zakon, ki je sicer trajal 23 let ne, po 23. letih, pri svojih 50. letih si je pač mož poiskal ljubico, ne« (Ana 2016, 48 let).

Lea je zvedela od otrok, da ima bivši partner drugo:

»Midva sma se že od Pijinga, od hčeringa rojstva začela kregat, pa sma našla vsak svojo pot. In začel se je dobessedno...drugo punco si je najdu, pa je skrivo, pa so men otroci povedli, da ma drugo lubico, pol sm pa jst tut jih našla skupi pa sm šla v ločitev« (Lea 2016, 33 let).

Tudi Boštjan je kot razlog za razhod navedel varanje:

»Pobudnik, da se razideva sem bil jaz, razšla sma se pač zarad ene tretje osebe, ko je pač un, moja bivša partnerca ga je mela že prej ne« (Luka 2016, 37).

Kot razlog za razvezo so navedli tudi to, da jim partner ni pomagal pri skrbi in vzgoji za otroka.

»Eem zdej na začetku sma bla ful zalublena, pa po slabem letu se nama je že rodila Maša. Zdej kmal po tem pa sma se začela kregat, mal sma se tut oddaljila, pa se mi zdi da je nekak minila ta prvotna zaljubljenost. Eem mal se mi zdi da je pripomoglo tut to, da mi ni velik pomagu okol male no, ko je prišla« (Alina 2016, 28 let).

»Ker jst sm se dve lete sm se spravlala stran od njega, amm in to je blo potem, da pač pr nama že ipak ni štilal vse, sm bla vse sama za otroka, sploh prvo leto, ga praktično ni blo zram, pol vmes si je še pač kej dodatnega zraven umislu, ali kakšno dodatno eee in pol pač, počas se je tak stopnjeval ne in sm rekla zdej pa dost, ne« (Neža 2016, 22 let).

Pri dveh izmed vprašanih, pa sta bila razloga za razvezo alkohol in nasilje, obe intervjuvanki sta bili nekaj časa tudi v varni hiši.

»Em pobudnik sm bla jst, dejansko po drugi nosečnosti, po drugem otroku, eeje partner padu mal v alkohol, blo je nasilje, tko da sm v bistvu šla na socialno, z obema otrokoma, spakirala e in pač pristala v materinskem domu« (Karmen 2016, 31 let).

»Ja pobudnica za ločitev sem bla jst, zato ker je moj bivši zlo velik ee pil. Predvsem v večernem času, ko sma šle z hčero spat, je on zaužil večje količine alkohola in potem me je v poznih nočnih ali jutranjih urah zbudil in se prepiral z mano«. »Bil je tut fizično nasiln... Eee potem, so ble še druge grožnje, od bincanja, do noža v vrat, do obljubljana, da ma pištolo doma, tam pa se je pol zaključlo« (Amanda 2016, 36 let).

Vsi vprašani so navedli, da so bili oni sami pobudniki, da sta se z bivšim partnerjem/partnerico razšla in vsi razvezo oziroma razhod dojemajo kot pravilno odločitev. Intervjuvani, ki so imeli mlajše otroke, jim niso posebej razlagali, da se bosta starša razšla in niti otroci se tega niso preveč zavedali oziroma jih ni prizadelo. Nekateri otroci, ki so se že zavedali pomena ločitve, pa so bili prizadeti in so to odločitev na začetku težko sprejeli, kasneje pa so se s tem sprijaznili.

»Zdej mlajši sin je bil star eem tri leta, tko da kej dost njemu nismo razlagal, no. Hčera je bla pa šest let stara, je pa to kr zlo občutla, no. Smo tut se udeležile delavnic,

otroškega psihiatra, tko da je kr zlo vplivalo na hčero no, ampak s pomočjo bom rekla drugih ljudi, no, ne sam psihiatrov, em smo pršli kr na, daleč no z njo, tko da...je pa blo kr hudo» (Karmen 2016, 31 let).

»Tamlajši se niti ni zavedal kej prav dost no, pr dveh letih niti ne ve za kaj se gre, tavelika je mela prvih štirinajst dni em kr težavo, je kr jokala... Eem preden sm ji razložil...mislim, povedala sem ji, da mamica bo zdej bolj srečna, mirna, kar bo vplival tut na njiju, em da ne bom tolik žalostna, da se bomo mel bol fino in jo vprašala kaj si ona o tem misli, pa je sicer rekla na začetku, prvih štrnajst dni, da rajš vidi, da se kregava, samo da sva skupaj. Potem je pa iz dans na jutro v bistvu spremenila mnenje» (Teja 2016, 29 let).

»Je pa res blo za otroka kr hudo, kljub temu sploh tavlek ne, kljub temu, da je v bistvu bil že odrasla oseba ne, je zlo, zlo težko sprejel no, kr v bistvu smo kot družina odlično funkcioniral, čeprav so obli prepiri pa vse ampak...sej veš, družina je družina, ko je ni več, je ni več ne» (Ana 2016, 48 let).

Štirje izmed vseh vprašanih so povedali, da so otroci dobro sprejeli razvezo staršev, večina jim je pojasnila, da se bo oče odselil in da bodo otroci hodili k njemu na obisk. To jih ni pretreslo, je bil pa razlog za to mogoče tudi to, da so otroci že prej več časa preživel z materjo.

»Eemm Lili smo razložil, da ee da ati zdej gre drugam živet...in smo ji razložil da bo hodla, da bo prišla na obisk...morm pa tut rečt da Lili ni bla kej posebno prizadeta pri tej odločitvi, ker ee zaradi službe in obveznosti enostavno nism bil v prvih letih kej preveč zraven nje, tko da...» (Marko 2016, 34 let).

»...v bistvu ga ni pogrešala, ni pokazala, če ga je že, ni pokazala. Sma se pogovarjale ne, da bo šla k očijo, sam da zdej še ne, da bo, da bo šla na obisk, da midve boma pa mele novo stanovanje in je bla čist zadovoljna» (Amanda 2016, 36 let).

»Eee je pa to ful lepo sprejela, ee jst pač sama mam že tut partnerja novega in tut njega je ful lepo sprejela, sm ga tut na tak lep način vpelala v bistvo, no. Tk da njej se v bistvu ful dopade» (Neža 2016, 22 let).

6.2.2 ODNOS MED STARŠEMA IN ODNOS MED STARŠEM IN OTROKOM

V tem sklopu vprašanj, me je zanimal odnos med razvezanima partnerjema prej, ko sta še bila v zvezi in kakšen odnos imata sedaj, po razhodu. Vprašala sem jih tudi, kaj mislijo kako bi njihov otrok opisal odnos svojih staršev ter če se jim zdi, da njun odnos kako vpliva na otroke.

Pri vprašanju odnosa v zvezi, so skoraj vsi povedali, da je njun odnos funkcioniral, da sta se razumela, si pomagala, veliko stvari doživljala skupaj, si delila naloge in se vse dogovarjala, dokler ni prišlo do razlogov, ki so pripeljale do razveze. Razen Neža je povedala:

»Eee podrejen. To je prva beseda, ko mi pride na misel. Sploh dokler sm bla domaa, mislim je blo katastrofalno, no. Pol ko sm pa začela delat pa ipak ni blo skor da bolj ampak sm pa pol le mela svojo plačo, ne pa je blo mal drgač, ne« (Neža 2016, 22 let).

Vesnin odnos je bil v redu samo do zanositve, Tejin pa do rojstva hčere, potem pa so se odnosi začeli krhati in nastajali so konflikti.

Pri odnosu med staršema po razvezi, so rezultati pokazali, da takoj po razhodu partnerja težko vzpostavita kakršenkoli odnos drug z drugim, vendar ko premine nekaj časa, sta v večini potem zmožna vsaj normalno komunicirati, to se je pokazalo pri sedmih od desetih vprašanih.

»Em ja prvo leto je blo definitivno ful težko za oba, pač nisma se mogla uskladit glede ničesar. Amm se mi zdi, da sma bla še kr dost jezna en na drugega pa tak, na sploh nastrojena en proti drugem...Am pol sma pa nekaj postopoma prešla to krizo, tak da zdej bi rekla, da normalno komunicirama, da niti ni nekih zamer...« (Alina 2016, 28 let).

»V bistvu nekega odnosa ni, za najnujnejše odločitve se pokličeva... Od začetka pa je to, po ločitvi pa je predvsem blo z njegovim očetom, z njim jst nisem mogla, ni šlo« (Amanda 2016, 36 let).

»Na začetku ko sma se midva ločla, se midva videt nisma mogla. Sma en drugega zajebavala že zarad otrok, položnic, ni da ni, nonstop, videt se nisma mogla. Pol pa ene pol leta po tistmu sma se dol vsedla, pa vidla, da otroci zarad tega trpijo, izkoriščajo, sma se pa začela klapat« (Lea 2016, 33 let).

»Zdej trenutno, je stanje super, no. Eee ko sva se ločla, v bistvu eno leto ni sploh vidu otrok, ker ni niti želel, e zdej pa mama kr dober odnos, no, ker je tut zbolel ee in se mi zdi no, da zarad tega, je pa zdej tut mal drgač, no. Šest let se nisva slišala po telefonu, sma kr prek sporočil, ee zdej se pa tut pogovarjava in tko da zdej je dober odnos. Tut mislim, da bi on reku da ja, da se mama dober zdej« (Karmen 2016, 31 let).

Trije izmed vseh vprašanih pa imajo še vedno zelo slab odnos z bivšim partnerjem, ali pa sploh nimajo stikov z njim, kot je povedala Ana (2016, 48):

»Hm, jst morem tak povedat ne, da midva tri lete, kar sma se razšla, nimama nobenga odnosa, ker ga on ne želi«.

Trije so povedali, da se otroci zavedajo, da starša med sabo ne moreta funkcionirati ali da sploh nimata odnosa.

»Eee ko ona dva govorita po telefonu in ko reče mami oče bi rad govoril s tabo, pa mi že zram kr pokaže tk (stisne roke, kot da prosi), da nej zdržim ne, da nej globoko vdihnem, pa da bo šlo, ne... Ona... ona ve, da se jst ne želim z njim pogovarjat, zlo velik ji prepustimo, da se sama zmeni mmm to je to. Ve, da ne morma funkcionirat. Jo skrbi kak bo naa valeti ne, recimo« (Amanda 2016, 36 let).

»Trenutno veta, da midva nimama nobenih odnosov, ne in tut recimo ko sm jima predlagala to, skupno kosilo al da se mogoče enkrat, dvakrat na leto vidma, ne... vidmo skupi, ne, se skupi dol vsedemo, na eni strani občutla nek strah, ne. Kak boma midva nekje za eno mizo funkcionirala, ne« (Ana 2016, 48 let).

»Ja, ve pač, ve da sma se kregala, ne« (Neža 2016, 22 let).

Vprašani, ki menijo, da imata z bivšim partnerjem ali partnerico dober odnos, so tudi mnenja, da njihovi otroci prav tako vidijo njun odnos kot dober ali pa soliden, zmeren odnos, saj pazijo, da se ne prepirajo pred otroci.

»Pred otroci, se poskušava kr zadržat no, tko da, verjetno, da bi opisala otroka kot zmeren odnos ane, da se pač sporazumeva, em tko da po navad, če pride do konflikta, pride ko ni otrok zravn oziroma preko telefona in tko« (Teja 2016, 29 let).

»Pomoje vidi pač in se zaveda, da jst sm njena mami on je pač njen ati, oba jo mama isto rada in jo boma mela ne glede na vse, ampak pač sma ji razložila, da v bistvu nisma več skupi, ker sma tak oba srečnejša pa sej sama vidi, da mama nek soliden odnos, da se pogovarjava, da ni zamer« (Alina 2016, 28 let).

Pri vprašanju, če se jim zdi, da odnos med njimi in bivšim partnerjem ali partnerico vpliva na otroke, jih polovica meni, da njun odnos ne vpliva na otroke, polovica pa je takšnih, ki so mnenja, da odnos med staršema vpliva na otroke.

Alina je ena izmed tistih, ki meni da je pomembno kakšen odnos imata z bivšim partnerjem:

»Ja, definitivno. Se mi zdi, da ful vpliva, v bistvu se obema to zdi, no. To je bil tut razlog, da sma se odločila, da morma ustvarit nek toleranten odnos, da morma met neko komunikacijo, ker se pač gre za najinega otroka in midva sma pač starša temu otroku in tega se morma zavedat, no« (Alina 2016, 28 let).

Pri razvezah nekateri starši svoj negativen odnos bivšega partnerja ali partnerico prenašajo tudi na otroke in jih usmerjajo na svojo stran, s tem ko negativno govorijo čez drugega starša, kar je potrdila tudi Teja:

»E ja. Sploh na tastarejšo vpliva, ona je, jo bolj vleče na, na očijovo stran, je njihove krvi. Eem in kadar jo, kadar sva midva kej u kakšnem konfliktu, jo mejčken napumpajo no proti men in je mejčken arogantna do mene potem par dni, jo morem kr na realna tla postavt, tko da, ja kr vpliva no« (Teja 2016, 29 let).

Karmen je sicer mnenja, da njun odnos nima večjega vpliva na otroke, je pa dodala še:

»mogoče, da izkoristi sploh sin, no, ko je devet let star, mal izkorišča, no. Zdej če ne bom pr mamici, bom pa pr atiju dosegu, ne«.

To potrdi tudi Lea:

»Ja, zlo vpliva na otroke, že zaradi vzgoje, izkoriščajo ful. Eee če tam ne sme, misli, da bo tu lahka, taveč pob je zelo s tem sprifan« (Lea 2016, 33 let).

Otroci izkoriščajo odnos med očetom in materjo ter pri obeh preizkušajo meje, pri katerem od staršev bodo več dosegli.

Sem pa s svojo raziskavo ugotovila še nekaj zanimivega in sicer, da se očetje, ki so se razšli, začnejo bolj ukvarjati z otroci, kot pa so se prej, ko so bili še v zvezi.

»Vem, da..ful se pozna, da odkar nismo več skupi, da je ful več z njo, no. Zdej ma velik časa, prej ga ni mel, za njo« (Neža 2016, 22 let)

Jst sm tut ugotovila, da je po razvezi, pač neki časa po tem ko sma se razšla, bivši z Mašo razvil nek pač poseben odnos, ko ga prej nisem opazla. To se je začel šele po tem ne, ko sma se razšla in on je v bistvu mel ful večjo željo, da bi jo vidu. Zdej s tem mu seveda nisem nasprotovala, bolj ko ne sm to podpirala, ker se mi je končno zdelo, da se je pač začel vključevati mal v njeno vzgojo« (Alina 2016, 28 let).

»Ee se mi pa zdi, da se zdej, odkar sma ločena, se z Lili bolj razumema, am mi je tut veliko bolje zdej se z Lili družiti, pa jo kam pelat« (Marko 2016, 34 let).

6.2.3 VPLETENOST STROKE (Centra za socialno delo)

Zanimalo me je tudi, kako so Centri za socialno delo vpleteni pri razvezah, zato sem intervjuvance spraševala kakšno vlogo je imel CSD pri razvezi in kako je potekal svetovalni razgovor ob razvezi, če so se ga udeležili ter ali je bil tam prisoten tudi njihov otrok in kakšno vlogo je imel CSD pri pogovoru z njim. Poleg tega sem jih spraševala tudi o samem delu in pomoči strokovnega delavca na Centru za socialno delo, vprašala sem jih, če sta se za sedanje skrbništvo nad otrokom/otroci odločila sama z bivšim partnerjem/partnerico oziroma kolikšen del jim je pri tej odločitvi pomagal strokovni delavec na Centru za socialno delo ter kako so bili zadovoljni z njihovim delom in v kolikšni meri jih je bil v pomoč.

Pri prvem vprašanju, ko sem jih spraševala, če so se udeležili svetovalnega pogovora in kako je potekal, sem dobila podobne odgovore. Vsi starši so se udeležili svetovalnega razgovora, razen pri Teji, se bivši partner ni pridružil, ker sploh ni vedel, da bi moral priti, kar se mi zdi malce nenavadno, da ga s strani Centra za socialno delo niso poskušali poklicati ali ponovno povabiti na srečanje, da bi lahko bila oba prisotna.

»Razgovora sem se udeležila samo jst. Partner ni prišel, ker ni dvignu ee pošte, tko da sploh ni vedu, da ga ima... Ne, ne ni dobil družga datuma« (Teja 2016, 29 let).

Na svetovalnem razgovoru ob razvezi so najprej vsi povedali, zakaj se želijo s partnerjem raziti, tam pa so jima ponudili možnost mediacije in da ponovno poskusita v njuni zvezi, čemur pa so vsi vprašani nasprotovali in tega niso želeli sprejeti. Tam so se dogovarjali o skrbništvu, preživnini in stikih. Vsak pa je imel svojo izkušnjo s svetovalnim razgovorom.

»Ja smo se ga udeležili. Bla sma skupej, pol sm se pa jst zjokala, pa sm šla vn. Eeem tk da v bistvu smo se komaj zmenl« (Amanda 2016, 36 let).

»Em jaa, sma se obrnila na CSD, sma tut šla na svetovalni razgovor, emm zdej tam sma v bistvu oba povedala kake želje ma vsak glede skrbništva, morem priznat, da na začetku sma se dost prepirala, ee sam sma pol prišla do neke skupne odločitve (Alina 2016, 28 let).

»Mmm ja, zelo zanimiv pogovor je bil, ne. Najprej v smislu mediacije, ne, ko te hočjo pač nekako pobotat, ne. Morm rečit, da je sicer ta pogovor traju tri ure, ne. Glede na starost najinih otrok, pa glede na razmere v katerih smo živeli in katerih bomo živel, se mi je zdel skor ta pogovor predovek , ne...Recimo moža so sprašval, če nism jst kuhala, če nism v redu gospodinjala, če nism v redu skrbela za otroke, za družino, ne... drgač smo se pa normalno pogovarjal o skrbništvu nad otrokim, tut preživnini...« (Ana 2016, 48 let).

Marko je bil najprej negativno nastrojen proti svetovalnemu razgovoru ob razvezi , ko pa je prišel tja, pa je sprevidel, da mu hočejo pomagati in se je otresel negativnega mišljenja.

»Eee ja, sva se udeležila. Zdej jst pred tem pogovorom sm bil mal negativno nastrojen, ee proti pač samemu pogovoru, enostavno kaj majo zdej oni tam moje probleme za poslušat. Eem potem na samem pogovoru pa smo vidl, da skušajo pomagat, da najprej so eem skušal še z neko mediacijo naju pobotat, ee men sicer ni blo do tega, to sm tut jasno povedu. Eee bivša partnerica je še, je bla za stvar. Potem smo pa prešli nekaj na stike in na preživnino in smo z njihovo pomočjo smo se vse skupi uskladił« (Marko 2016, 34 let).

Karmen je prepričana, da svetovalni razgovor ni potekal tako kot bi moral, saj se je socialna delavka postavila na moževo stran in ni bila nevtralna.

»Ja, udeležila sva se ga. Eee v bistvu potekal je bolj bom rekla...ni bil glih pogovor, je blo bolj kreganje, tko bom rekla, no. Zdej jst ne vem, a sm glih jst naletela na tako socialno delavko, da je bla pač bol na strani moških ee tko da ne glede na svojo dokumentacijo o nasilju, posilstvih in teh zadevah, je še vedno socialna delavka bla na strani očeta, pač da naj še vedno poskusimo zaradi otrok in teh zadev ee tko da bi rekla, da nisem bla glih zadovoljna s tem razgovorom, no« (Karmen 2016, 31 let).

Nihče od otrok ni bil prisoten na svetovalnem razgovoru, razen pri Karmen so bili otroci kasneje sami poklicani, kar sicer ona ni želela, saj ni hotela, da še bolj občutijo razvezo, vendar so na Centru za socialno delo vztrajali, da otroka vseeno prideta na pogovor.

»Ja nism smela bit zraven njiju noter, tko da sta bla preko igre, sta bla zaslišana, ee dejansko kaj si želita, h komu želita it, kakšen je odnos z očetom, kakšen odnos z mano, emm tko čist take splošne vprašanje so jima postavljali eeem čeprav no jst bi tko rekla, takrat se men ni zdel to smiselno, glede na to, da sploh hčera, no, je bla v stiski in pol ko še prtisnejo socialna na njih, eee ni se mi zdel no glih korektno od njih, no, da se je zaslišalo. Sin pa tut, glede na to, da je bil star tri leta, v bistvu eem se mi ni zdel prav, no, tko bom rekla« (Karmen 2016, 31 let).

Ana se je s socialno delavko dogovorila, da je njen sin napisal svoje občutke v obliki spisa in s tem se je tudi strinjala, ker ni želela, da otrok pride na pogovor, je spoštovala njeno odločitev.

»Ja želel so, da bi Gašper se udeležil pogovora oziroma da bi bil enkrat klican. Ampak mislim, da Gašper je bil takrat...jst sm vidla da otrok doživlja stisko, ne in sm potem tut rekla socialni delavki, če je možno, da on napiše ene svoje občutke ob razvezi, ne in da napiše ne vem v obliki spisa al neki tak, ne. In sma se pol na tak način, ko sm rekla da si predvsem ne želim izpostavlat otrok, ne...Jst sm v bistvu tut delala tak, da bi otroc čim manj občutl to najini razvezo, ne, sej pol se je socialna delavka tudi strinjala, tak da pol, potem Gašper eee napisal v obiliki spisa in sm poslala in je to pač...niti Gašperja ni neki pizadel, ne« (Ana 2016, 48 let).

Večinoma so se za skrbništvo nad otroci, že prej starši dogovorili sami, razen dvema je bil Center za socialno delo zelo v pomoč pri tem dogovarjanju.

»Mhm. Ja ka pa vem, po moje nama je center dost pomagal pri tem no, da sma se sporazumela, ker sma pač taka, da se noben od naju ni hotu tam pred njimi na centru

v javnosti kakorkoli pač prepirat al pa neki prerekat, tak da po moje je posledično že preko tega vplival, da sma pol prišla do nekega dogovora» (Alina 2016, 28 let).

Pri Vesni je socialna delavka bila po njenem mnenju zelo v pomoč, ker je potrdila njene besede in stopila na njeno stran oziroma se zavzela za njo in za otroka.

Mmmm zlo no, ker un je bil ful proti men ne, me je ful zbiju dol, ona je pa njega pol ne, da, da je le tamala premajhna, da bi bla pr njemu al pa da bi mela deljeno skrbništvo ne, bi bil prevlki šok. Tk da po eni uri pa pol, si je pol le pršu gor, da je dekle pr men, ne. (Vesna 2016, 25 let).

Lea pravi, da so na Centru za socialno delo želeli celo spremeniti njun dogovor o skrbništvu:

»Midva sma to vse sporazumno naredla, da sma se dogovorila že predn sma šla na socialno, kk bo z otrokom. Socialna je hotla pač neke svoje štrene mešat, ampak se nisma pustila, tk da socialna ni mela tu nič« (Lea 2016, 33 let).

Ker so se v veliki večini že pred svetovalnim razgovorom dogovorili o skrbništvu, niso potrebovali pomoči strokovnega delavca na Centru za socialno delo.

Večinski del vprašanih je sicer bil zadovoljen s pomočjo strokovnih delavcev na Centru za socialno delo, trije pa sploh niso bili zadovoljni.

Alina pravi, da ju je strokovni delavec zelo usmerjal in da sta s pomočjo Centra za socialno delo prišla do normalne komunikacije in sodelovanja, ki je v prid otroku:

»Ja, bi rekla da, no. Men se zdi, da naju je dost usmerjal, še posebi v to, da se morma bolj civilizirano pogovarjat, ker se mi zdi, da naju je nekak postavu na realna tla, da sma se začela zavedat, da otroku škodima, s tem ko se skos kregama in da se morma predvsem zavedat svoje odgovornosti do Maše kot starša, tak da ja, bi rekla, da nama ja« (Alina 2016, 28 let).

Karmen, Lea in Luka pa sploh niso bili zadovoljni z delom Centra za socialno delo.

»V nikakršnem bom rekla, v nobeno pomoč mi niso bli« (Karmen 2016, 31 let).

»Ne. Sploh ne znajo pomagat« (Lea 2016, 33 let).

»Nism bil najbolj zadovoljn z njihovim delom. Se premal, premal se zavzamejo za, za razveze pač nasploh« (Luka 2016, 37 let).

6.2.4 STARŠEVANJE PRED IN PO RAZVEZI

Pri tem sklopu sem želela izvedeti kako so kot starši delovali v zvezi in kako sedaj, po razvezi. Najprej sem jih spraševala po odnosu glede starševanja in dogovarjanja glede otrok, če prihaja pri tem do kakšnih konfliktov in kako jih rešujeta. Druga stvar, ki me je v tem delu zanimala so bili osebni stiki starša, ki nima skrbništva, z otrokom, kako potekajo, če se držijo dogovorjenega urnika ali se sproti spreminja. Za tem pa sem raziskala delitev vsakodnevnega dela, povezanega z otrokom/otroci. Naštela sem jim nekaj opravil in obveznosti, ki sodijo pod starševsko skrb, oni pa so mi za vsako točko posebej opisali kako sta z bivšim partnerjem/partnerico to urejala prej, ko sta bila še v zvezi in kako to urejata sedaj po razvezi oziroma razhodu. Ta obveznosti so bile higiena, zdravje, priprava obrokov, pomoč pri domačih nalogah in omogočanje prijateljstev ali socialnih dejavnosti. Spraševala pa sem jih tudi kolikšen del odločitve se upošteva od obeh pri nekaterih pomembnih stvareh. Ponovno so mi za vsako točko povedali kako sta se o tem dogovarjala, ko sta bila še v zvezi in kako to poteka sedaj. Kot pomembne odločitve sem izbrala šolo, preživljanje prostega časa, izbiro oblačil, izbiro hrane in disciplino.

Ko sem jih vprašala po odnosu z bivšim partnerjem/partnerico je bila velika večina takšnih, ki so mi povedali, da je bil to takoj po razvezi zelo velik problem, saj bivša partnerja nista mogla komunicirati in se normalno dogovarjati glede otrok. Ko je minilo nekaj časa, pa sta se oba umirila in začela komunicirati in delovati skupaj v dobro otrok, eni sicer bolj, drugi pa se pogovarjajo samo o nujnih stvareh, ki so potrebne.

Alina pove, da sta si ustvarila toleranten odnos zaradi otroka ter da se sedaj tudi pogovarjata o morebitnih konfliktih, ki jih imata.

»Mhm, ja kot sem že povedala, je v bistvu blo na začetku dost hudo, mela sma velik konfliktov, pa ful sma se velik pogovarjala, no. Morem priznat, da sma se tut dost kregala pred Mašo, pač v pričo nje, ammm ampak sma oba nekaj vedla no pr seb, da to ni kul, zato sma tut šla na to pot, da bi si ustvarla nek toleranten odnos en do drugega, emmm kar pa se zdej tiče...ja no zdej edini ta konflikt ko ga mama je, kar bol mene moti no, je da jo bivši ful razvaja, ful ji več stvari pusti pač ampak se mi zdi, da

sma zdej pršla na to stopnjo no, da tut če nastopi kak problem, kot je na primer ta, se pač dobima na kavi pa se pogovorima o tem» (Alina 2016, 28 let).

Tudi Karmen je imela težave z dogovarjanjem glede otrok na začetku razveze, sedaj pa nimata nobenih težav več.

»V bistvu nimama nobenih težav. Čist lepo, tut ee se otroka že sama z njim dogovarjata, ee v bistvu me samo vprašata, a lahk greva in pol pač ja, moj odgovor je vedno ja, razen če je pač učenje, takrat pač se drugač dogovorimo, no...Ja na začetku je blo pa kr ja, v bistvu jst sm ga nekje tri lete prosla, da pride po njiju, pa ni želel. Tko da pol sm pa odnehala, no. Pol pa tut otrokom nism več lagala, ne, ker na začetku je blo vedn tko, da sm vedno otrokoma rekla ne ati ne more, ker dela, sej bo, ne. Pol pa nisem več, pač dejansko sem jima povedla, ati noče prit po vaju, tko je in to je to, ne« (Karmen 2016, 31 let).

Amanda se še vedno ne more gladko pogovarjati z bivšim partnerjem, zato velikokrat naroči hčeri, da mu sporoči nujne stvari, ki bi mu jih drugače želela sama.

»Na začetku je res zlo prihajal do konfliktov, ko je on hotu met še več stikov, da je hodu po njo v vrtec, pa potem v šolo, pa jst pridem, sploh nism vedla, da jo je vzel. Eem to je blo zlo hudo... On je želel recimo, da če je bolna, da ga pokličem, pa mu to povem. Tk da to skrb je mel, kar se šole tiče, ni bil še nikol na nobenih govorilnih pa roditljskih, pa mu vsako leto morem povedat, da jst čujem po telefonu, da mu je...ja sej to ni prav, da mu ona pove ne, sam jst še vedno ne morem ne tolk gladko z njim govorit, razen o nujnih stvareh« (Amanda 2016, 36 let).

Tudi Teja skuša imeti nekakšen odnos z bivšim partnerjem, o pomembnih stvareh ga obvešča in on poskuša biti del vzgoje, čeprav je to večinsko njen del.

»Kar se tiče dogovarjanja, bom tko rekla, poskušava se dogovorit...sicer pa kar se vrtca in šole tiče, jst ga obveščam, glede tistih nujnih stvari a ne in zdravstvenih. Em po potrebi se tut pogovori z otrokoma no, em da bi se zadeva izboljšala, če je kakšen problem, ampak v načelu se pa ne vmešava kej prav velik v vzgojo« (Teja 2016, 29 let).

Vesna je ena izmed staršev, ki nima dobrega odnosa z bivšim partnerjem, s kljubovanjem in nasprotovanjem pa bi lahko rekli, da škodita tudi otroku.

»Mmm, prihaja večinoma do konfliktov, zato ker dela glih kontra tist kar jst rečem, ne. Tk da recimo, če je dekle bolan, mu jst rečem dej jo mal bol obleč, če greš vn, on jo čist na izi obleče, ne. Eee če ji rečem, zdle je blo recimo, je mela trebušno gripo, ni smela mleka ne in če bi mu rekla ziher čuj ne ji mleka devat, dej ji kaj druga za večerjo, bi ji ziher dal mlek ne, pol bi me pa klicu ja zaka dekle bruha, ne.« (Vesna 2016, 25 let).

Pri Neži je od razveze minilo šele 4 mesece in ker njen bivši partner, ko sta bila še v zvezi, ni veliko prispeval k skrbi in vzgoji za otroka, sedaj zelo veliko sprašuje bivšo partnerico, kako se soočati s tem, saj sedaj želi biti prisoten v hčerinem življenju, trenutno se poteguje tudi za samostojno skrbništvo.

»Emm hm. On naj jih bi upošteval, no, pač recimo ne vem, da jst rečem lej dans pa Alina ni bla pridna, je to pa to rekla, naj bi on ji tut pač kk bi rekla jo kregu, ji povedu, ne. Sam vem ne točno, ne. Aaam zdej pr konfliktih pa ne nesoglasjih, zdej...ne ve točno kak jo naj obleče ker ipak sm jst bla skos za to, ne ve točno kdaj more spat, ker spet sm bla jst vedn pr tem, pač pr takih vsakdanjih stvareh, ki je v bistvu morš vedit o otroku ampak on jih je pač pozabu, ker jih pač ne more vedet, če ga ni blo velik zram, ne« (Neža 2016, 22 let).

Ana pa z bivšim partnerjem nima nobenih stikov.

»Tuki morm dat zelo negativn odgovor, ker tak ko sm že prej povedala, nimam z bivšim partnerjem nobenih stikov, resnično nobenih, ker se mi zdi neumn, da bi jst ga mogla klicarit, pa mu jst razlagat kok je z otrokom, kok se, v bistvu je sin dovolj velik, da mu sam pove, verjetno njega kej vpraša, ne, kak je v šoli, kak ni v šoli, ti gre, ti ne gre, ne..emm drugač pa morm rečit, da ma mogoč po eni strani srečo, ker je tole zlo neproblematičn otrok, ne« (Ana 2016, 48 let).

Ko gre za osebne stike otroka s staršem, ki nima skrbništva, večinoma potekajo redno, prav tako pa se znotraj določenega urnika tudi dogovarjajo in usklajujejo termine srečanj. Večinoma si očetje želijo stikov z otroci, pri dveh vprašanih, pa sem dobila odgovore, da se bivša partnerja izogibata stikom z otroci. Vesna pravi, da ima stalno izgovore, da ne more priti po otroka in da nima časa zanj.

»Ja, kao ta vikend je ne morm met, mam to pa to, pa...pač izogiba se bol ko ne no« (Vesna 2016, 25 let).

Tudi Ana je povedala, da si oče ni vzel časa za sina.

»S tem je pa tako, ne. Letošnje poletje je blo zlo kritično, ne. Aaam jst sm sicer z Gašperjem se pogovarjala, sm rekla lej Gašper, če želiš, lahka jst posredujem. Če si ti tuk želiš bit z atijem, ker si pač ati ni mel časa za njega, ne. Ni met tut en mesec časa za njega, pa je blo en mesec pa pol, pa ni mel časa za njega ampak nism pol eem sm rekla Gašperju a se ti zdi da bi mogla jst mu kej rečit? Mami to je brezveze, ko te bo sam še bol sovražu« (Ana 2016, 48 let).

Alina je povedala, da sedaj poteka celo več stikov, kot pa na začetku razveze in da se o tem sedaj tudi sproti dogovarjata.

»Ja zdej čist na začetku, mislim da je blo dogovorjeno tak da pride on njo iskat enkrat na štrnajst dni, pač za vikende smo se zmenl, ee pol kasneje smo pa rekl da vsak teden, ne sam čez vikende ampak še ob torkih. Eeem zdej se tak dost bolj dogovarjama okol tega, no« (Alina 2016, 28 let).

Tudi Marko se poleg urnika stikov še dodatno dogovarja z bivšo partnerico o tem, kdaj se bo družil z otrokom.

»Emm zdej dogovorjeni smo tako, da mam jst Lili vsak ponedeljek in pa vsak drug vikend ampak ni pa to zdej čist nujno, ker ne vem, odvisno od spleta okoliščin, včasih bi rad jst Lili kam pelal al pa majo oni kakšne obveznosti, kakšne rojstne dneve al pa kej takega, ne. Tako da se tut mal sproti dogovarjamo« (Marko 2016, 34 let).

Karmen se vsakodnevno dogovori kdaj bosta šla otroka k očetu, velikokrat gresta k njemu tudi na kosilo.

»V bistvu ja. Sproti, čist tko. Po navadi sin, no med tednom ne spita pri njemu, ob petkih pa po navadi sin gre k njemu spat, hčera pa je že tko v bistvu 12 let stara eem včasih gre, včasih ne, eem mi pa vlek del pomaga,no, recimo po šoli, da greta včasih na kosilo k njemu, zdej sin tak v šoli kosila, ne, eee hčera pa tut kdaj, če sm jst v službi, gre pa k njemu kosilat, tko da se čist vsakodnevno dogovarjamo« (Karmen 2016, 31 let).

Lea in njen bivši partner pa se natančno držita določenega urnika stikov.

»Ob torkih pa ob četrkih od dveh do šestih, pa vsak drug vikend. To je skos zdle, štir lete tk...Ja, da pride po njo v šolo, ob dveh pride po poba pa dekleta v šolo, pol jih pa prpela men ob šestih nazaj na dom. Vsak drug vikend pa v petek pride po njih, pa jih v pondelek zjutri pela v šolo« (Lea 2016, 33 let).

Pri delitvi vsakodnevnega dela povezanega z otroci sem ugotovila naslednje. V primerih, kjer se očetje v zvezi niso vključevali v opravila in obveznosti, ki sodijo pod starševsko skrb, so se po razvezi na novo spoznali s tem in začeli opravljati tudi vsakodnevne stvari, ki jih prej niso. Sem sodi higiena otrok, priprava obrokov, skrb za zdravje, pomoč pri domačih nalogah in omogočanje prijateljstev ali socialnih dejavnosti.

»Emm ja zdej je pa tk prisiljen, da more vse delat, ko je pri njemu, ne. Tak da avtomatsko, vidi kak je men blo, no, prej, ko sm bla sama za vse. Pa vidi kak je, ko si, pač morš vse sam. Nimaš nobenga, kermu bi reku lej ti pa to pa to pa to nared, ne« (Neža, 22 let).

Za omogočanje prijateljstev, lahko rečem, da v večini še vedno poskrbijo matere, ker se v času, ko je otrok pri očetu, le ta bolj posveti njemu in takrat preživlja čas samo s svojim otrokom.

»Bolj ona in tut še danes bolj ona, ker ko je pri meni, se bolj midva družima« (Marko 2016, 34 let).

Izjema je Luka, ki pravi da je omogočanje prijateljstev in socialnih dejavnosti že ves čas njegova naloga.

»Hm z moje strani tule ma dost prjatlov, pa se družī z njimi, tam pa v bistvu nima nobenga ne, ker je pač eee...so pač tam vsi skregan med sabo, pa še sosedu ne gre ne« (Luka 2016, 37 let).

Naslednja stvar, ki se je pokazala pri mojem raziskovanju, je to, da v zvezah, kjer so se že prej v vsakodnevne obveznosti vključevali tudi moški, je kljub temu priprava obrokov in pomoč pri domačih nalogah bila večinoma domena žensk. Kar nekaj jih je odgovorilo, da ko gre otrok na stik, tam ne dela domačih nalog, razen oba vprašana očeta sta povedala, da imata tudi ona dva skrb za to, poleg njiju pa tudi Alinin bivši partner. Tudi skrb za zdravje je bila bolj na materah, kot je tudi sedaj po razvezi. Če je otrok bolan, zanj poskrbi mati in v tem primeru ne gre na stik k očetu. Sicer pa je tako, da ko je otrok pri materi, ona skrbi zanj, ko pa je pri

očetu, je primoran to storiti sam. Po besedah dveh intervjuvank, pa je oče na stikih zanemarjal te vsakodnevne obveznosti, zato otroci niso imeli primerne higiene in hrane.

»Am po razvezi, pa se ni tam tri dni niti enkrat stuširala, niti enkrat zob umila, tako kot je gospodična želela, tako je blo. Tk da zob pa to si ni, zdej si, zdej že sama poskrbi za to...po ločitvi je ona mela za zajtrk in kosilo smokije pr njemu za vikend, tk mi je povedala. Bolel jo je trebušček, ko je pršla domov, ker pravi, da je pojedla, je pravla, da je pojedla preveč čokolade. Pol je bla na ocvrtem siru, kar je enim vreditu, nam doma pač ni« (Amanda 2016, 36 let).

»Dokler je bla hčerka majhna, v bistvu še dojenček no, da se je on vozu vsak dan, morm rečt, da jo je zlo velik on kopal. Oziroma urejal vse, previjal, kopal, vse. Eee potem ga itak ni blo ne, kar pomeni, da je itak ta skrb padla name, zdej pa tko, kadar pride čez teden, ju tut skopa, e ne bom rekla, ko sta pa v Ljubljani pr njemu, pa menda od petka do nedelje niti enkrat, to pač otroka tko povesta« (Teja 2016, 29 let).

Nekatere vsakodnevne stvari potekajo na stikih drugače kot pa doma, vendar so se vprašani s tem sprijaznili, tako kot recimo Alina ne nasprotuje temu, da ima pri očetu večinoma hitro prehrano, čeprav ji to ni najbolj po godu.

»Eee ja ko sma še bla skupi, sm jst kuhala skos, no. Am zdej če pač kdaj nism mogla, ji je on prnesu hrano, sam to je šlo pač največkrat za neko dostavo, hitro hrano, jst nisem največja pristašica tega, kar me je mal motl ampak pač se mi zdi da no to mal časa kar je pri njemu, tut ne škodi, če mal hitre hrane poje, se ne kregama glede tega« (Alina 2016, 28 let).

Kar se tiče pomembnih odločitev glede otrok in njihove vzgoje, o tem večinsko odločajo tisti, ki imajo skrbništvo nad otroci, v mojem primeru so to vse matere. Je pa tako, da bivše partnerje večinoma obvestijo o pomembnih stvareh, predvsem glede šole.

»Ja glede šole, se mi zdi, je kr tam 70, 30 nekje, glede na to, da hčerka je večino časa z mano, končno odločitev jst a ne, sprejemem, sicer njemu povem, e pove svoje mnenje, zdej če se strinjam v redu, če se mi zdi njegovo mnenje pač, da ni v redu, upoštevam svojga, iskreno« (Teja 2016, 29 let).

Vsi so odgovorili, da je odločitev, kakšna oblačila nosijo otroci, popolnoma na materah, očetje se v to ne spuščajo. V veliki večini je za to domeno skrbela mati, že tudi prej, ko sta

bila z bivšim partnerjem še v zvezi. Naslednja stvar, ki se je pokazala je ta, da ima otrok, ko je na stikih z očetom, v veliko primerih, drugačne rutine in navade, kot jih ima doma z materjo. Drugače preživlja prosti čas, v nekaterih primerih je drugačno hrano (je v restavracijah ali pa hitro prehrano), starša pa tudi vsak zase disciplinirata otroke, v nekaj primerih se je pokazalo, da je oče veliko bolj popustljiv, ko pride otrok na stik.

»Tam ji je dovoljeno vse. Tam nimata nikakršnih omejitev, jima dovolijo vse in se to fejest pozna ko prideta nazaj, sta čist raztreščena in kr traja dober teden, da ju sestavimo nazaj« (Teja 2016, 29 let).

»Pri nas doma nima televizije, tam ima televizijo in majo wifi in je cele dneve priklopljena na štirioglat tv ekran. Ker nikamor ne grejo, res so skos doma. Dolgo bedi, oni grejo spat, ona lahka bedi, nima ure, nima nič, spi drug dan do dvanajstih, kar doma ji ne uspe dlje kot do osmih, ker se nam dogajajo stvari, tak da... Amm ne, to se ne da zment, sm poskušala, pa potem so tut moji starši rekli, da nej kr pustim, tut tam so mi rekli, da nej jih pustim pri miru, da oni jo bojo razvajali, da ji bojo kuhal tist kar ma ona rada, kar si bo zaželela in še zdej se z babico zmenita, ker bivši živi pri svojih starših, kaj bo babi skuhala to babi prpavi in to ma ona cel vikend. Še za domov ji daje, to pa je zdej nova moda, da dobi en hamburgerček vegi iz tune pa nevem ka za domov, pa ji speče krompirkeve polpetke, pol pa to ona še je pondelk pa tork, ma tako zalogo« (Amanda 2016, 36 let).

Tudi Alina in Teja potrdita, da hči na stikih z očetom drugače preživlja prosti čas in je drugačno hrano, kot doma.

»Amm vem, da ko je mala pri njemu, ziher gleda velik več TV-ja, kot pa ga pri men. Jst v bistvu dost bolj vztrajam na tem, da tut kej preberema, da grema pač tut v naravo, da je čim več se giba zuni, on pa jo pač pusti no, da dela kar hoče...Amm ja za prehrano bol ko ne skos jst skrbim. Prej sm tak kuhala ko sm rekla amm zdej pa oba no, čeprav se mi zdi, da pri meni je bolj zdravo, jst sm tut bolj pristaš te zdrave prehrane, medtem ko on ji pa pač dovoli tut ee dostkrat ji prinese dostavo, hitro hrano pa tak naprej no, pomoje ji tut kdaj skuha« (Alina 2016, 28 let).

»Glede hrane je tko, jst pač poskušam gledat kaj jesta in kaj ne. V Ljubljani, vem da ni ne, je več raznih McDonaldsev in tko naprej, nezdrave prehrane, ampak na to ne morem vplivat, ker me pač ni zraven, ne. Tko da, ko sta pri meni, je to stoprocentno

moja odločitev, ko sta v Ljubljani, je v bistvu stoprocentno njegova» (Teja 2016, 29 let).

Luka je eden izmed tistih, ki se z bivšo partnerko skupaj odločata o pomembnih stvareh, večinoma ga ona pokliče in se skupaj odločita, pa tudi discipline in preživljanja prostega časa se dogovorita, kaj je za otroka primerno in kaj ne ter se tega držita. Vesna je na vse točke odgovorila da je za vse že prej v zvezi skrbela sama, pa tudi sedaj se s partnerjem o ničemer ne dogovarja, prav tako tudi Ana o vsem odloča sama, s to razliko, da je bil partner v zvezi prisoten pri vsakodnevnih obveznostih in odločitvah, sedaj pa sta otroka že tako samostojna in niti nima nekih stikov z njimi. Lea je povedala, da sedaj sin živi pri očetu, hči pa pri njej, tako da se o vseh stvareh za sina odloča oče, za hči pa mati. Ko sta bila skupaj, sta si naloge delila, sedaj pa se dogovarjata samo o pomembnih stvareh glede šole. Otroke disciplinirata vsak po svoje, kar tudi izkoriščajo.

»Uf, disciplina...to znajo pa otroci ful izkoriščat. Že prej so znali izkoriščat, ko sma skup bla, zdej še pa bol. Če jst rečem ja, bo on reku ne, ker se mu bojo zasmilili, tk da disciplino mama pa vsak svojo« (Lea 2016, 33 let).

6.2.5 SOCIALNE MREŽE IN FINANČNI VIDIK

V zadnjem sklopu vprašanj, sem intervjuvance spraševala, če so imeli pred razvezo oziroma razhodom velik del skupne socialne mreže ali ne. Zanimalo me je, če se je njihova socialna mreža zmanjšala in če so mogoče izgubili stike s katerimi skupnimi prijatelji, ki sta jih imela. Prav tako pa sem jih spraševala tudi, če se je z razvezo oziroma razhodom spremenilo njihovo finančno stanje in če sedaj težje shajajo ali ne. Zadnje vprašanje pa je bilo, če oni ali drug starš plačuje preživnino in če se jim zdi, da je dovolj visoka glede na potrebe otroka.

Večji del vprašanih je odgovorilo, da sta z bivšo partnerico ali partnerjem imela velik del skupne socialne mreže, le trije so odgovorili obratno.

Vso družbo, ki sma jo mela je bla v bistvu njegova, ker sm se jst preselila iz Velenja v Šoštanj k njemu aam so bli to vsi njegovi prjatli (Amanda 2016, 36 let).

»Ja, v bistvu sma mela kr enih, kr dost skupnih prjatlov, sicer sorodnikov ne tulk eem ker nimama niti tolk stikov, ne po moji, ne po njegovi strani eeem prjatlov pa kr dost, ja« (Karmen 2016, 31 let).

»Em zelo. Zelo velik kolegov sma mela prej skupi pač pozna se, da sma bla oba študenta, ne tak sma se tut spoznala in se mi zdi da sploh kr za skupno družbo pač skos smo hodl vn skupi, vse smo delal skupi, tak da ja, zlo vlek krog ljudi« (Alina 2016, 28 let).

Neža ni imela veliko socialne mreže, niti se ni veliko družila.

»Aam jst je praktično mela nism. Eee če sm mela, sm mela bol ko ne njegov del, ja ker jst sm praktično hodla nism nč ven, ker niti nism mogla, ker ni mi niti tega omogočil, tk da...dobr da sm tiste prijatle, ko sm mela pred njim, da sm še obdržala po teh šestih letih zveze, da me niso pač vsi kak bi rekla, skenslal, ne tak da...« (Neža 2016, 22 let).

Pri Teji pa sta imela z bivšim partnerjem vsak svojo socialno mrežo.

»Zelo mal, v bistvu je mel on svojo družbo in jst svojo, nikol nisma neki, da bi se res skupi dobival al pa kam šli« (Teja 2016, 29 let).

Prav tako pa se je večini socialna mreža po razhodu oziroma razvezi tudi zmanjšala, razen tistim, ki socialne mreže že prej niso imeli skupne. Izmed tistih, ki pa so imeli skupno socialno življenje, pa so kljub temu rekli, da se jim socialna mreža po razhodu oziroma razvezi ni zmanjšala, so povedali, da se je zelo zmanjšala bivšemu partnerju oziroma partnerici. Torej lahko sklepam, da se socialna mreža po razvezi pomakne na eno izmed strani bivših partnerjev, redki pa imajo po razvezi še vedno skupne prijatelje.

»Ja bivšemu ne bi rekla da se mu je no, men pa zelo morem priznat. Eee šlo je predvsem za njegove sošolce s faksa in to se pozna ne, oni so bli tak dost povezani, oba sma se dost družla z njimi, tak da po razvezi sm jst ohranla stike mogoče s parimi, medtem ko se je ogromno stikov porazgubilo, predvsem s fanti njegovimi kolegi, on pa se še kr družl z njimi, koker vem no« (Alina 2016, 28 let).

Amanda pravi, da so prijatelji ostali njej, kljub temu, da so prvotno bili od bivšega partnerja, z njim pa so izgubili stike.

»Skor z vsemi še mam jst vedno stike eee eni pa hodijo zdej k nam na obisk in k mojmu novmu partnerju in z njim sploh nimajo stikov, pa je v bistvu bil njegov prijatelj iz mladosti. In potem je postal tut Urškin boter, ne in ne vem, fajn smo se ujeli, tut z mojim novim partnerjem in oni govorijo, da niso nič v stiku z njimi. Da ne grejo nič na obisk, ker prej so bli vsake štrnajst dni v Šoštanju, zdej pa ne hodijo že vsa leta nič ne in so z nami, pravijo, da jim je pr nam prav fajn tk da...« (Amanda 2016, 36 let).

Neži se je po razvezi socialna mreža povečala, kot rečeno, je prej niti ni imela.

»Ne, dejansko ne, pa dejansko se je moja mreža še povečala, ker se eni, eni ljudje točno vejo, da zdej mam več časa, da zdej bom lahka si vzela čas, da zdej me dejansko noben ne bo oviru pri tem, da bi šla na kavo, se dol usedla s kolegico, pa bi počvekala, ne. Prej pa je blo to, ne, z njegove strani« (Neža 2016, 22 let).

Marko pravi, da kljub temu, da sta z bivšo partnerico imela kar veliko socialno mrežo, se mu sedaj celo širi, čeprav nima več stikov z nekaterimi prvotno njenimi prijatelji.

»Amm ja bi reku da se je zmanjšala, pač neki prjatlov, ki je blo bol njenih se zdej ne vidmo več, tudi starši njeni ee se manj vidmo, ampak po drugi strani pa mam jst tut več časa, da amm, da spoznam kake nove ljudi pač, da se mi po drugi strani pa spet širi socialna mreža« (Marko 2016, 34 let).

Ko sem jih spraševala po spremembi finančnega stanja, je spet večina povedala, da se jim je z razhodom oziroma razvezo finančno stanje zmanjšalo, ker so bili prikrajšani za en dohodek v družini, preživnina pa tega nikakor ne nadomesti. Samo dve osebi sta rekli, da se jima finančno stanje ni poslabšalo ampak celo izboljšalo.

Razlog za izboljšanje finančnega stanja pri Teji je to, da je morala v zvezi plačevati veliko dolgov od bivšega moža.

»Boljš. Ker prej so iz njegove strani prihajal sami izvršitlji, tako da smo v bistvu večino denarja za to mogl dat, eee velik neplačanih položnic sm mela, kar mam zdej vse urejeno. Hodila v starih oblačilih, zdej si lahk vsaj vsake tolk kej kupim, tko da, velik boljš stanje, kot je blo prej ja« (Teja 2016, 29 let).

Mark ima visoko izobrazbo in tudi zaposlen je za polni delovni čas, za to lahko sklepam, da se mu zaradi tega ni spremenilo finančno stanje po razvezi.

»Eem mislim, da ne. Je prej lažje« (Marko 2016, 34 let).

Pa tudi, ko sem ga vprašala, če misli, da njegova bivša partnerica težje shaja, je povedal, da ne.

»Ee ne mislim da je približno enako no, ni nč težje, tut preživnino plačujem in mislim, da z njo lahk pokrije večinoma stroškov, ki jih ima z otrokom« (Marko 2016, 34 let).

Tudi Alina ima višjo izobrazbo in sicer pravi, da se je zmanjšal dohodek vendar tega ne občuti tako, saj ima redno plačo in dobro službo.

E ja, se mi je zmanjšalo, zdej e srečo mam pač da mam kr v redu službo, pa redno plačo, morm potrkat ampak se definitivno pozna, da je pa en dohodek manj ne, sam pač ne bi rekla, da zdej pač je tak da ne morema shajat, tut Maša ma vse kar rabi, tak da ni, ni tok hudo no.

Oba vprašana, ki imata končano višjo ali visoko šolo, pravita, da nimata finančnih težav, torej bi lahko to pogojila tudi z izobrazbo. Polovica vseh vprašanih živi tudi z novim partnerjem in štirje od le teh so povedali, da so bili na začetku razveze v finančni stiski, vendar jim je sedaj z novim partnerjem veliko lažje. Le eden izmed teh pravi, da je težje ampak je razlog v njegovi trenutni brezposelnosti.

Amanda je po razvezi zelo težko finančno shajala.

»Ja, zlo se je spremenilo. Sploh v štartu, ko še ni želel dve leti plačvat preživnine. Blo je zlo hudo prit do odvetnika, še vedno sm mela službo in so mi rekl, da tista brezplačna pomoč pravna ne pride v upošteev, aaam ob podpori staršev, pa recimo v službi je tut blo...v službi so mi punce zelo stale ob strani, eee ena zdravnica je mela prjatlco, ki je oddajala stanovanje in je dala, zato ker je njena prjatlca, mal nižjo ceno meni pol em da sma mele zelo lepo enosobno stanovanje eeem vrtec ni bil nč kej dost cenej, tk da..ona je takrat redno plesala in so hodl na tekmovanja, blo je hudo. Potem pa je tut z leti se spremenila ta preživnina, da smo jo iztržl, da je bla redna, jst sm spoznala novga partnerja in zdej je lažje. Če pa ga ne bi mela, pa ne vem, bi blo hudo« (Amanda 2016, 36 let).

Tudi Lea je morala vsak mesec dobro pogledati na denar, dokler si ni našla novega partnerja.

»Se je spremenilo, seveda se je, prej ko sma bla ožejena sta bla dva dohodka, pol kr na enkrat je samo eden, morš poskrbet za vse sam, pol sm si jst našla partnerja, tk da mam zdej jst spet dva dohodka, hvala bogu spet lahk shajamo, drgač pa je blo iz mesca v mesec dobesedno jedva jedva« (Lea 2016, 33 let).

Vse vprašane matere, razen ene, dobivajo preživnino za otroka in dva intervjuvana očeta jo plačujeta, ker nimata skrbništva. Lea, ki ne dobiva preživnine od očeta, dobi državno nadomestilo preživnine iz preživninskega sklada. Neža si želi dobiti višjo preživnino, ker trenutno oče plačuje 100€ za otroka. Tudi Teja, Vesna in Lea pravijo, da je preživnina prenizka.

»Plačuje jo, 100€ na otroka, kar niti prbližn ni dovolj, ker 100€ na otroka niti za hrano ni dovolj, tko kaj so potem šele oblačila, razne aktivnosti, položnice za šolo, vrtec in tko naprej« (Teja 2016, 29 let).

»Eeee ja plačuje preživnino, s tem da je preživnina 120€, vrtec sam pa že pride 139, tk da ni dost ampak za enkrat me še rešuje to, da mi more za nazaj preživnino plačat« (Vesna 2016, 25 let).

»Preživnine ne plačuje odkar sma se ločla, to sma ga pač, sm se jst mal za fik...zafiksirala, ko sma se zmenla na socialni, da boma devala na roke si ampak on je to izkoriščal, pol je tk šiht zgubil, pol je šiht dobil in ne plačuje. Tk da men zdle že štir leta plačuje državna...država državno preživnino. On pač ne plačuje nič, zgleda da plačuje sam državi pol nazaj, ko ga tožijo. Pa premala je, definitivno 150€ za dva je premala« (Lea 2016, 33 let).

Ostali so mnenja, da je preživnina dovolj visoka, Luka meni, da je celo previsoka glede na potrebe otroka. Karmen sicer zadostuje trenutna preživnina, ampak pravi, da je glede na otrokove potrebe vseeno premala.

»Em zdej tko ja, on preživnino plačuje, sicer je od začetka moglo prit do izterjave, ne, ker ni hotu. Emm tko bom rekla, no, glede na to, da sta oba eem športno aktivna, sploh hčera, eem je kr bom rekla s treningi, treningi in športna oblačila prnesejo kr vlko mero finančnih sredstev a ne. Eee tko da bom rekla ja, glede na njegovo socialno stanje, glede na njegovo finančno stanje, bom rekla ja, seveda je dovolj. Ampak glede na potrebe otrok pa definitivno premalo«.

Z raziskavo pa sem ugotovila tudi to, da se očetje prevečkrat izogibajo plačevanju preživnine in jo vztrajno nižajo, da bodo lahko prispevali čim manj, pozabijo pa na potrebe otroka in na to, da so tudi prej morali prispevati za otroka, ko so bili še v zvezi. Pri intervjujih, ki sem jih izvedla, so štiri od vseh vprašanih povedale, da od začetka očetje niso plačevali preživnine in da so jo morale iztržiti, razen Lee, ki dobiva nadomestilo preživnine.

8 DISKUSIJA

Rezultati moje kvalitativne analize so pokazali podobno, kot sem ugotavljala že skozi teoretični del magistrske naloge. Zdi se mi pomembno, da rezultate svojega raziskovanja primerjam še z drugimi izsledki raziskav, saj imam relativno majhen vzorec intervjuvancev, zato ne bi bilo relevantno posploševanje na celotno populacijo.

Največkrat so matere tiste, ki dobijo skrbništvo nad otroci, sodišče v večini primerov sodi njim v prid (Gibson, Robinson v Švab 2001, 168). Ker je večina enostarševskih družin po razvezi materinskih, sem tudi sama za intervjuje pridobila največ mater, ki imajo skrbništvo. V raziskavi sem ugotovila, da se je največ parov razvezalo zaradi nezmožnosti komuniciranja, zaradi premalo pomoči pri skrbi in vzgoji za otroka ali pa zaradi nezvestobe partnerja. Razloga sta bila tudi alkohol in nasilje. Te razloge za razvezo je podal tudi Amato Rogers (v Simonič, Poljanec 2008, 205). Za nekatere otroke vprašanih je bila izkušnja razveze precej težavna, to odločitev so težko sprejeli vendar so se nekaj časa po razvezi navadili na to stanje in potem jim je bilo celo bolje. Tudi Zavrl (1999, 153) pravi, da lahko ločitev prinese mnogo trpljenja in žalosti, vendar je za otroka bolje, da živi v mirnem okolju, kjer ni konfliktov.

Prvo raziskovalno vprašanje, ki sem si ga postavila je: Ali se po razvezi spremeni kvaliteta odnosov med otrokom in staršem ter tudi odnos med razvezanima staršema? Takoj po razvezi je zelo težko še vedno imeti starševsko vez (Charlish 1998, 67). To so pokazale tudi moje ugotovitve, da je po razvezi težko imeti že kakršen koli odnos, kaj šele, da bi ohranili vez roditelja. Pri odnosu med bivšima partnerjema sem ugotovila, da se po določenem času od razveze njuno delovanje izboljša. Na začetku razveze zelo težko komunicirata, potem pa se kvaliteta njunega odnosa izboljša. Raziskava je pokazala, da se nekateri starši zavedajo, da s svojim odnosom, ki ga imata starša drug do drugega, vplivata tudi na svoje otroke, zato samo zaradi tega skušajo popraviti medsebojni odnos. To je pokazala tudi prva raziskava, ki sem jo analizirala, ugotovili so, da sta starša zmanjšala konflikte, da bi delovala v otrokovo dobro in

se posvetila njegovi vzgoji (Jamison 2014, 421). Raziskava je pokazala, da v večini starša komunicirata vsaj o pomembnih stvareh, kot je šola in tisti starš, ki ima skrbništvo, obvesti drugega o ostalih pomembnih stvareh, ki se dogajajo v zvezi z otrokom. Je pa tukaj tudi druga stran, kjer starša med sabo še vedno ne moreta funkcionirati in tega se zavedajo tudi njuni otroci. V nekaterih družinah, se po razvezi konflikti zmanjšajo ali prenehajo, spet v drugih, pa se še vedno nadaljujejo (Zavrl 1999, 154).

Pri odnosu med otrokom in staršem, sem ugotovila, da se veliko očetov na novo spoznava in vključuje v vzgojo in skrb za otroka, kar je prav tako pokazala tudi tuja raziskava Family Fragments (Smart in Neale 1999, 66).

Pri prvem raziskovalnem vprašanju torej lahko odgovorim pritrdilno, saj se po razvezi spremeni kvaliteta odnosov med otrokom in staršem, kot tudi odnos med razvezanima staršema. Veliko staršev začne nekaj časa po razvezi normalno komunicirati z bivšim partnerjem ali partnerico, že zaradi skupnih otrok. To pa ne pomeni, da sta bivša partnerja izboljšala odnos do te mere, da bosta prijatelja vendar da se bosta znala dogovarjati o stvareh, ki se tičejo njunih skupnih otrok. Otroci imajo pri vsakem od staršev največkrat ločena načina življenja in tudi druga pravila obnašanja. Prvo leto po razvezi starša nimata učinkovite vzgoje in takrat dovolijo tudi marsikatera ravnanja, ki bi se nerazvezanim staršem zdela nesprejemljiva, vendar se takšno stanje kmalu popravi (Parke v Zavrl 1995, 155). To sem ugotovila tudi v svoji raziskavi. Sploh očetje, ki nimajo skrbništva, zelo popuščajo svojim otrokom, ko so pri njih na stiku. Raziskava Family fragments je pokazala, kako zelo pomembna je komunikacija obeh staršev pri vzgoji. Če je v enem gospodinjstvu otrok brez pravil, lahko to prenese tudi v drugo gospodinjstvo. (Smart in Neale 1999, 92). To se je pokazalo tudi pri odgovorih v mojih intervjujih, ko so otroci prišli iz stika, so potrebovali nekaj časa, da so se spet navadili na njihovo disciplino. V splošnem ni več stalnih družinskih navad, le te se spremenijo in so tako za starše, kot za otroke nov izziv. (Zavrl 1999, 154). Ugotovitve pa so pokazale tudi, da imajo otroci na stikih velikokrat čisto drugačen režim, kot doma.

Drugo raziskovalno vprašanje, ki sem si ga postavila, je: V kolikšni meri je Center za socialno delo v pomoč družini ob razvezi? Raziskala sem, da v večini Center za socialno delo nudi precejšno pomoč udeležencem pri razvezi in uporabniki so v splošnem zadovoljni z njihovim delom. Je pa bilo tudi nekaj izjem, ki so bili naj njihovim delom popolnoma razočarani, zato

se mora tukaj stroka še izboljšati, saj na tem mestu zadovoljstvo ne bi smelo biti prisotno. Center za socialno delo mora delovati v otrokovo korist, in staršema pomagati vzpostaviti toleranten odnos po razvezi (Udovič 1994, 383). Po razvezi starša zelo težko komunicirata, zato jima mora strokovni delavec na Centru za socialno delo pri tem pomagati (Andrejč 2014, 26).

S tretjim raziskovalnim vprašanjem, ki sem si ga postavila, pa sem se spraševala: Ali se z razvezo omaje finančna varnost družine in skrči socialna mreža? Tudi na to raziskovalno vprašanje lahko podam pritrdilni odgovor. Razvezanim staršem, sploh tistemu, ki ima doma otroka, se pozna izguba enega dohodka, če sta prej imela oba redno plačo, saj preživnina ni dovolj visoka, da bi lahko nadomestila prejšnji dohodek. Tudi socialna mreža se po razvezi skrči vsaj enemu od bivših partnerjev, ki sta imela velik del skupne socialne mreže. Tisti, ki pa že prej niso imeli velikega dela skupne socialne mreže, se jim le ta tudi ni zmanjšala. Zato bi lahko rekla, da je to pogojeno z razvezo. Enostarševskim družinam največkrat zmanjka dohodkov za vsakodnevne potrebe (Černigoj Sadar 1995). Enostarševske družine so takoj po razvezi ranljive, si jih pa veliko potem poišče novega partnerja, kar jim po navadi finančno zelo izboljša stanje, to sem dokazala tudi v raziskavi. Otroci so velikokrat priča reorganizaciji družine, saj si eden od staršev v veliko primerih najde novega partnerja ali partnerico (Gibson, Robinson v Švab 2001, 168).

9 ZAKLJUČEK

Namen moje magistrske naloge je bil raziskati dinamike, ki jih prinaša razveza v družinsko življenje. Spraševala sem se ali se po razvezi spremeni kvaliteta odnosov med otrokom in staršem ter tudi odnos med razvezanima staršema. Zanimalo me je tudi v kolikšni meri je Center za socialno delo v pomoč družini ob razvezi ter če se z razvezo omaje finančna varnost družine in skrči socialna mreža. Podobne rezultate sta pokazala tako teoretični kot tudi empirični del. Ugotovila sem, da se kvaliteta odnosov po razvezi spremeni. Najprej, takoj po razhodu, bivša partnerja težko delujeta, saj sta še pod vplivom jeze in razočaranja, ker zveza ni uspela. Ko pa prebrodita to stanje, pa se uspe njuna kvaliteta odnosa izboljšati in vzpostavita toleranten odnos ter se brez večjih težav dogovarjata glede osnovnih stvari, ki so nujne za skrb in vzgojo skupnega otroka. Po razvezi skrbništvo nad otroci v veliki večini dobijo matere, otroci pa imajo določene stike z očetom. Tisti starš, ki mu je določeno skrbništvo, tudi večinsko odloča o vseh stvareh, ki so povezane z otroci. Nekateri starši se skupaj dogovarjajo, v večini primerov pa je tako, da matere samo obvestijo očete o pomembnih dogodkih v zvezi z njunimi otroci. Očetje, ki imajo stike z svojimi otroci, po razvezah preživijo več časa s z njimi in jim posvečajo več pozornosti, kot pa so jo prej, ko so še živeli skupaj. So pa v veliki meri tudi bolj popustljivi do otrok, kot matere in ko so otroci na osebni stiku pri očetu, jim največkrat ni potrebno upoštevati toliko pravil, kot jih morajo doma, pri materi. Nekateri, ki prej, ko so bili še v zvezi, niso kaj dosti prispevali k vzgoji in skrbi za otroka, so se bili primorani naučiti vsakodnevnih obveznosti, povezanih z otrokom. Ko je otrok na stiku, zanj poskrbi tisti starš, pri katerem je trenutno. Drug izmed staršev, ki ima skrbništvo nad otrokom, pa se je sprijaznil z dejstvom, da takrat stvari potekajo drugače, kot pa doma. Center za socialno delo ob razvezi opravi svetovalni razgovor s parom, ki se bo razšel, pripravi strokovno mnenje za sodišče glede skrbništva, stikov in preživnine in pomaga pridobiti otrokovo mnenje. Njihova naloga je skupaj s staršema ustvariti spremembe, ki so potrebne, da bo novo starševstvo uspešno, kljub razvezi. Čeprav večina Centrov za socialno delo dobro opravlja svoje delo, je še vedno nekaj uporabnikov nezadovoljnih, zato so tudi tukaj potrebne spremembe, saj je treba stremeti k temu, da bodo strokovni delavci svoje delo dobro opravljali. Ugotovila sem, da po razvezi družina finančno težje shaja, kot prej, ko sta oba starša imela redni dohodek, saj preživnina ni dovolj visok denarni nadomestek. Mnogo družin si po razvezi najde drugega partnerja in takrat se njihovo finančno stanje spet normalizira oziroma izboljša, ker sta v družini ponovno dve redni plači. V zvezah, kjer imata partnerja velik del skupne socialne mreže, se po razhodu enemu izmed njiju socialna mreža skrči. V

prihodnje bi bilo zanimivo proučiti kakšni ukrepi bi bili potrebni, da bi stroka lahko parom ob razvezi zagotovila več podpore in pravilnega znanja za ravnanje za soustvarjanje uspešnega starševstva po razvezi.

10 UPORABLJENA LITERATURA

Alina. 2016. Intervju z avtorico. Celje, 4. oktober 2016.

Ana. 2016. Intervju z avtorico. Vojnik, 16. oktober 2016.

Amanda. 2016. Intervju z avtorico. Šentjur, 7. oktober 2016.

Bergant, Milica. 1981. *Družina–zakon–ljubezen na razpotjih*. Ljubljana: Zavod SR Slovenije za šolstvo.

Bizjak, Irena. 1999. Vzajemno starševstvo po razvezi zakonske zveze ali razpadu izvenzakonske skupnosti: ugodnejše možnosti za socialno delo z družino. *Socialno delo*, 38 (1): 29–40.

Charlish, Anne. 1998. *Med dvema ognjema*. Ljubljana: DZS.

Collins, Randall in Scott Coltrane. 1998. *Sociology of marriage and the family: Gender, Love, and Property*. Chicago: Nelson-Hall.

Čačinovič Vogrinčič, Gabi. 2006. *Socialno delo z družino*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Černigoj Sadar, Nevenka. 1995. Nekatere značilnosti kvalitete življenja v različnih družinskih skupnostih. V *Družine: različne - enakopravne*, ur. Tanja Renner, Vika Potočnik in Vera Kozmik, 107–19. Ljubljana: VITRUM.

Informiran.si. *Kako do razveze zakonske zveze*. Dostopno prek: <http://www.informiran.si/doc/Vsebina/Kako%20do%20razveze%20zakonske%20zveze>. Pdf (17. september 2016).

Jamison Tyler B., Marilyn Coleman, Lawrence H. Ganong in Richard E. Feistman. 2014. Transitioning to Postdivorce Family Life: A Grounded Theory Investigation of Resilience in Coparenting. *Family Relations* 63(3) :411–423.

Karmen. 2016. Intervju z avtorico. Mozirje, 16. oktober 2016.

Lamut, Urša, Mirna Macur. 2012. *Metodologija družboslovnega raziskovanja: od zasnove do izvedbe*. Ljubljana: Vega.

Lea. 2016. Intervju z avtorico. Šoštanj, 17. oktober 2016.

Luka. 2016. Intervju z avtorjem. Dobrna, 19. oktober 2016.

Marko. 2016. Intervju z avtorjem. Celje, 3. november 2016.

Mesec, Blaž. 1998. *Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.

Neža. 2016. Intervju z avtorico. Celje, 25. oktober 2016.

Rener, Tanja, Mateja Sedmak, Alenka Švab, Mojca Urek. 2006. *Družine in družinsko življenje v Sloveniji*. Koper: Založba Annales.

Rupel, Slavko. 1979. Razveza zakonske zveze. Ureditev in stanje pri nas. *Teorija in praksa*, 16 (4): 487–98.

Ruspini, Elisabetta. 1998. *Lone mothers and poverty in Italy, Germany and Great Britain, Evidence from panel data*. Colchester, University of Essex. Dostopno prek: <https://www.iser.essex.ac.uk/publications/working-papers/iser/1999-10.pdf> (16. oktober 2016).

Schumacher, Michael. 1993. *The writer's guide to conducting interviews*. Ohio: Writer's Digest Book.

Sieder, Reinhard. 1998. *Socialna zgodovina družine*. Ljubljana: Studia humanitatis: ZRC.

Silverman, David. 2001. *Interpreting qualitative data: methods for analysing talk, text and interaction*. London: Sage

Simonič, Barbara, Andreja Poljanec. 2008. Ko odnos propade: Posledice ločitve in proces žalovanja. *Socialno delo*, 47 (3–6): 249–57.

Smart, Carol in Bren Neale. 1999. *Family fragments?*. Malden: Blackwell Publishers Inc.

Statistični urad Republike Slovenije. 2016. *Podatkovni portal SI-STAT*. Dostopno prek: http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/varval.asp?ma=05M3002S&ti=&path=../Database/Dem_soc/05_prebivalstvo/36_Razveze/05_05M30_razveze-SL/&lang=2 (15. november 2016).

Stražar, Nataša. 2007. Bolečina in izziv ločitvenega procesa. *Socialna pedagogika*, 11 (2): 213–35.

Švab, Alenka. 2001. *DRUŽINA: od modernosti k postmodernosti*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

Švab, Alenka. 2006. Družinske spremembe. V *Družine in družinsko življenje v Sloveniji*, ur. Renner, Tanja, Mateja Sedmak, Alenka Švab in Mojca Urek, 63–87. Koper: Založba Annales.

Švab, Alenka. 2010. Kdo se boji raznovrstnosti družin? Sociološki pogledi na sodobno družinsko življenje. *Socialno delo*, 49 (5–6): 341–9.

Teja. 2016. Intervju z avtorico. Celje, 25. oktober 2016.

Thayer, Elizabeth, Zimmerman, Jeffery. 2001. *The Co-parenting Survival Guide: Letting Go of Conflict after a Difficult Divorce*. Oakland: New Harbinger Publications.

Udovič, Franc. 1994. Urejanje stikov med otroki in ločenimi starši. *Socialno delo*, 33 (5): 381–5.

Ule, Mirjana, Metka Kuhar. 2003. *Mladi, družina, starševstvo: Spremembe življenjskih potekov v pozni moderni*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Vesna. 2016. Intervju z avtorico. Gotovlje, 28. oktober 2016.

Vojnovič, Maja, ur. 1996. *Situacijska analiza o položaju otrok in družin v Sloveniji*, 1995. Ljubljana: Slovenski odbor za UNICEF.

Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR-UPB1). Ur. l. RS 69/2004 (21. maj 2004). Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?sop=2004-01-3093> (17. september 2016).

Zavrl, Nataša. 1999. *Očetovanje in otroštvo*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

Zupančič, Karel. 1993. *Oris družinskega prava*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.

PRILOGE

PRILOGA A: Sociodemografski vprašalnik

SOCIODEMOGRAFSKI PODATKI – vprašalnik:

1. Spol

- a) moški
- b) ženski

2. Leto rojstva: _____

3. Kraj bivanja

- a) večje mesto
- b) manjše mesto
- c) primestno okolje
- d) podeželje/vas

4. Čas, ki je minil od razveze oziroma razhoda: _____

5. Število otrok iz preteklih vez? _____

6. Starost otrok: _____

Skupno število otrok? _____

7. Kakšne vrste skrbništva imate nad otrokom/otroci? _____

8. Izobrazba:

- a) nedokončana osnovna šola
- b) končana osnovna šola
- c) končana srednja šola
- d) končana višja ali visoka

9. Delovni status:

10. S kom trenutno živite? _____

- a) zaposlen/a za polni delovni čas
- b) zaposlen/a za skrajšan delovni čas
- c) brezposelna oseba
- d) gospodinja
- e) študent/ka

11. Ali imate trenutno partnerja/partnerko?

- a) da
- b) ne

PRILOGA B: Kodirna tabela

1. RAVEN: ENOTA	2. RAVEN: POJEM	3. RAVEN: KATEGORIJA
- Razlog za razhod - Pobudnik za razhod - Pravilnost odločitve - Sprejetje otrok - Razlaga otrokom glede razveze	RAZLOGI ZA RAZVEZO IN REAKCIJA OTROK NA RAZVEZO	ZAČETEK RAZVEZE
- Odnos partnerjev v zvezi - Odnos bivših partnerjev po razvezi - Otrokovo gledanje na odnos med staršema - Vpliv odnosa na otroka	ODNOS MED PARTNERJEMA PRED IN PO RAZVEZI IN ODNOS Z OTROCI TER VPLIV ODNOSA NA OTROKE	ODNOS MED STARŠEMA IN ODNOS MED STARŠEM IN OTROKOM
- Vloga CSD-ja pri razvezi - Potek svetovalnega razgovora ob razvezi - Prisotnost otroka na svetovalnem razgovoru - Odločitev za skrbništvo - Del pomoči CSD-ja - Zadovoljnost s CSD-ji	NALOGE CSD-ja IN KOLIČINA NJIHOVE POMOČI PRI RAZVEZI	VPLETENOST STROKE (Centra za socialno delo)
- Odnos bivših partnerjev glede starševanja - Reševanje morebitnih konfliktov - Stiki z otrokom - Delitev vsakodnevnega dela, povezanega z otrokom - Delež upoštevanje odločitve vsakega izmed staršev, pri pomembnih odločitvah glede otrok	DELITVE NALOG GLEDE SKRBI IN VZGOJE PRI OTROCIH	STARŠEVANJE PRED IN PO RAZVEZI
- Delež skupne socialne mreže bivših partnerjev pred razhodom - Zmanjšanje socialne mreže - Finančno stanje po razvezi - Plačevanje preživetja	VELIKOST SKUPNE SOCIALNE MREŽE IN FINANČNO STANJE	SOCIALNE MREŽE IN FINANČNI VIDIK

PRILOGA C: Intervju z Alino

ZAČETEK RAZVEZE

Mi lahko opišete kako je prišlo do razveze oziroma razhoda, kaj so bili glavni razlogi, da sta se odločila s partnerjem, da se razideta in kdo od vaju je bil pobudnik?

Jae v bistvu s partnerjem sma se dost mlada spoznala, pa kr hitr sma se za tem preselila v njegovo stanovanje, se mi zdi da se je vse to zgodilo tak v roku enga leta. Eeem zdej na začetku sma bla ful zalublena, pa po slabem letu se nama je že rodila Maša. Zdej kmal po tem pa sma se začela kregat, mal sma se tut oddaljila, pa se mi zdi da je nekak minila ta prvotna zaljubljenost. Eeem mal se mi zdi da je pripomoglo tut to, da mi ni velik pomagu okol male no, ko je prišla. Etk da sma se pol odločla, da je za Mašo boljše, da ne živi v takem okolju, da pač kjer se prepirama, da je bolje, da se razidema e tk da v bistvu sm bla jst tista, ki je bla pobudnica za razhod ampak se mi zdi, da se je tut on dost strinju, da pač ne gre več tak naprej.

Mhm, a bi rekli, da je bla odločitev za razhod pravilna?

Ja zagotovo, pač tako okolje ni blo primerno za otroka, bi rekla, da je zdej definitivno boljše. Eem itak da prvih par mescov po razvezi je blo težko usklajevat vse skupi ampak pol se pač navadiš, pa vidiš da je tak prav pa da je tak boljš za vse.

Kako pa so otroci sprejeli odločitev, da se bosta z bivšim partnerjem razšla, pa kako ste jim to pojasnili?

Ja ko sma se razšla v bistvu je bla Maša še tk majhna, da se nisma neki posebi z njo pogovarjala, itak pa je bla pač navajena na mene, pa je takoj po razvezi bla z mano, tak da...

Ji niste potem posebej kaj razlagali?

Ne, nč kej.

ODNOS MED STARŠEMA IN ODNOS MED STARŠEM IN OTROKOM

Kako bi opisali vaš odnos z bivšim partnerjem, ko sta bila še v zvezi?

Emm ja na začetku je blo super. Pač ful sma hodla ven, ful sma potovala pa se družla pa tak naprej. Pol ko sma pa končala študij je pa tak nastopla služba takoj, pa dodatne obveznosti, se mi zdi da sma vse manj časa preživljala skupi in sma se posledično oddaljila, ne. Tut

vsakodnevne stvari so postale prepir am pa sma se pol odločla, da enostavno ne gre več tak naprej.

Kako bi vajin odnos opisali sedaj po razhodu? Pa kako bi odnos opisal vaš partner?

Em ja prvo leto je blo definitivno ful težko za oba, pač nisma se mogla uskladit glede ničesar. Amm se mi zdi, da sma bla še kr dost jezna en na drugega pa tak, na sploh nastrojena en proti drugem. Pol je kr na enkrat on izjavu, da bi mel malo, kar se mi je zdel dost čudno, glede na to, da se prej sploh ni ukvarju z njo, tak da po moje je šlo bol za nek princip ko pa karkoli drugega. Am pol sma pa nekaj postopoma prešla to krizo, tak da zdej bi rekla, da normalno komunicirama, da niti ni nekih zamer am..zdej kar se njega tiče, po moje bi on isto reku pač ko js..mislim na začetku sm mu zihr šla dost na živce, to sm tut sama opazla, še posebi s tem, ko sm dejansko vztrajala da bo Maša pač v mojem skrbništvu. Ampak zdej se mi zdi, da je vse okej no z obeh strani, več se ne izogibama en drugega, pa o vsem lahko normalno komunicirama.

Kako bi vaš otrok opisal odnos z vašim bivšim partnerjem?

Je ko sma se razšla, je bla tak še premlada, da bi se po moje karkoli zavedala no, pa še posebi to v kakih konflikth sma bla. Eee zdej pa v bistvu, pomoje vidi pač in se zaveda, da jst sm njena mami on je pač njen ati, oba jo mama isto rada in jo boma mela ne glede na vse, ampak pač sma ji razložla, da v bistvu nisma več skupi, ker sma tak oba srečnejša pa sej sama vidi, da mama nek soliden odnos, da se pogovarjava, da ni zamer.

Se vam zdi, da vaš odnos med vami in bivšim partnerjem vpliva na otroka in kako?

Ja, definitivno. Se mi zdi, da ful vpliva, v bistvu se obema to zdi, no. To je bil tut razlog, da sma se odločla, da morma ustvarit nek toleranten odnos, da morma met neko komunikacijo, ker se pač gre za najinega otroka in midva sma pač starša temu otroku in tega se morma zavedat, no.

VPLETENOST STROKE (Centra za socialno delo)

Kakšno vlogo je imel CSD pri vaši razvezi, ali ste se udeležili svetovalnega razgovora ob razvezi ter kako je potekal?

Em jaa, sma se obrnila na CSD, sma tut šla na svetovalni razgovor, emm zdej tam sma v bistvu oba povedala kake želje ma vsak glede skrbništva, morem priznat, da na začetku sma

se dost prepirala, ee sam sma pol prišla do neke skupne odločitve. Eee odločila sma se v bistvu da bo Maša v mojem skrbništvu, e on pa bo mel, pač bivši bo pa mel neke osebne stike z njo, ne. Eee tam smo tu uredil, se mi zdi, da vse glede preživnine.

Ali je bil na svetovalnem razgovoru prisoten tudi vaš otrok in kakšno vlogo je imel CSD pri pogovoru z njimi?

Ne ne, to pa ne. Eee ona je bila ta čas pri babici, ni se nama zdel, da bi jo zdej peljala s seboj na tak razgovor, je blat ut premlada, tak al tak pa ne bi mogla povedat zdej svojega mnenja tam.

Ali ste se za sedanje skrbništvo nad otrokom dogovorila sama z bivšim partnerjem oziroma kolikšen del vam je pri tej odločitvi pomagal strokovni delavec na Centru za socialno delo?

Mhm. Ja ka pa vem, po moje nama je center dost pomagal pri tem no, da sma se sporazumela, ker sma pač taka, da se noben od naju ni hotu tam pred njimi na centru v javnosti kakorkoli pač prepirat al pa neki prerekat, tak da po moje je posledično že preko tega vplival, da sma pol prišla do nekega dogovora.

Torej v kolikšni meri vam je bil CSD v pomoč pri razvezi, bi rekli da ste, na splošno zadovoljni z njihovim delom?

Ja, bi rekla da, no. Men se zdi, da naju je dost usmerjal, še posebi v to, da se morma bolj civilizirano pogovarjat, ker se mi zdi, da naju je nekak postavu na realna tla, da sma se začela zavedat, da otroku škodima, s tem ko se skos kregama in da se morma predvsem zavedat svoje odgovornosti do Maše kot starša, tak da ja, bi rekla, da nama ja.

STARŠEVANJE PRED IN PO RAZVEZI

Kako bi opisali vaš odnos z bivšim partnerjem glede starševanja in dogovarjanja glede otrok, prihaja pri tem do kakšnih konfliktov in nesoglasij ter kako jih rešujeta?

Mhm, ja kot sem že povedala, je v bistvu blo na začetku dost hudo, mela sma velik konfliktov, pa ful sma se velik pogovarjala, no. Morem priznat, da sma se tut dost kregala pred Mašo, pač v pričo nje, ammm ampak sma oba nekak vedla no pr seb, da to ni kul, zato sma tut šla na to pot, da bi si ustvarla nek toleranten odnos en do drugega, emmm kar pa se zdej tiče...ja no zdej edini ta konflikt ko ga mama je, kar bol mene moti no, je da jo bivši ful razvaja, ful ji več stvari pusti pač ampak se mi zdi, da sma zdej pršla na to stopnjo no, da tut če nastopi kak problem, kot je na primer ta, se pač dobima na kavi pa se pogovorima o tem.

Kako ste dogovorjeni glede stikov z otrokom, ee z drugim staršem, se držite dogovorjenega urnika ali se sproti spreminja?

Ja zdej čist na začetku, mislim da je blo dogovorjeno tak da pride on njo iskat enkrat na štrnajst dni, pač za vikende smo se zmenl, ee pol kasneje smo pa rekl da vsak teden, ne sam čez vikende ampak še ob torkih. Eeem zdej se tak dost bolj dogovarjama okol tega, no. Jst sm tut ugotovila, da je po razvezi, pač neki časa po tem ko sma se razšla, bivši z Mašo razvil nek pač poseben odnos, ko ga prej nisem opazla. To se je začel šele po tem ne, ko sma se razšla in on je v bistvu mel ful večjo željo, da bi jo vidu. Zdej s tem mu seveda nisem nasprotovala, bolj ko ne sm to podpirala, ker se mi je končno zdelo, da se je pač začel vključevat mal v njeno vzgojo.

Se je začel več ukvarjat z njo, potem po razvezi?

Ja, ja.

Zanima me delitev vsakodnevnega dela, povezanega z otrokom. Naštela vam bom nekaj opravil in obveznosti, ki sodijo pod starševsko skrb, vas pa prosim, da mi za vsako opravilo oziroma obveznost opišete, kako sta z bivšim partnerjem to urejala prej, ko sta bila še v zvezi ter kako se dogovarjata sedaj, po razvezi oziroma po razhodu ne: če začnemo kr, skrb za higieno.

Mhm. Ja kar se tiče skrbi za higieno, prej sm to skos jst delala, se ni on neki pretirano vključeval v to. Zdej ko pa nisma več skupi je pa pač tak, da jst itak opravi večino, zdej ko je pa Maša pri njemu, pa valda, da on takrat poskrbi za higieno pač.

Se pravi, da ko je pač na stiku...

Ja ja..

Eee kaj pa glede skrbi za zdravje?

To bi rekla, da sm definitivno jst prej skrbela, kar se pozna tut zdej, ker pač eee tut zdej, če Maša zboli, mama tak dogovorjeno, da Maša kr pr men ostane, no da ne hodi k njemu, ne pač.

Pol ne gre na stik?

Ne, ne.

Kaj pa glede priprave obrokov?

Eee ja ko sma še bla skupi, sm jst kuhala skos, no. Am zdej če pač kdaj nism mogla, ji je on prnesu hrano, sam to je šlo pač največkrat za neko dostavo, hitro hrano, jst nisem največja

pristašica tega, kar me je mal motl ampak pač se mi zdi da no to mal časa kar je pri njemu, tut ne škodi, če mal hitre hrane poje, se ne kregama glede tega.

Eee pomoč pri domačih nalogah?

Amm ja domače naloge pač redno jst z njo delam, sam to pa morem povedat, da me je ful pozitivno presenetu bivši, da vedno ko je pri njemu ma nareto nalogo, vedno poskrbi, da pač ma vse za šolo zrihtano, tak da tuki nimam nič za povedat, tu sma kr oba no.

Mhm, kaj pa glede omogočanja prijateljstev ali socialnih dejavnosti?

Ja prej ko sma še bla skupi, se je bol nekak s sorodniki se mi zdi no, da igrala pa to, tak ni blo zdej neki...ammm zdej pa pač ma povsod prijatle in pač tuki doma in pri njemu, pač je ful družabna, zdej tut če se zmeni s kako sošolko, da bi preživela počitnice al pa kej tam, pač jo oba pelema, pa tisti, ki ima čas no, to si kar delima.

Kako sta se z bivšim partnerjem dogovarjala o pomembnih odločitvah glede otrok in njihove vzgoje? In kako se o tem dogovarjata sedaj po razvezi, kolikšen del odločitve se upošteva od obeh pri naslednjih stvareh: glede šole.

Ammm mhm, ja pač prej je itak bil sam vrtec ne, to sma nekak usklajevala. Zdej kar pa se šole tiče, se mi zdi, da sm bol jst tista, ki odločam no ampak se pa skupi dogovarjama. Na primer ne vem, če pride do kake šole v naravi pač se vedno skupi dogovarjama, tut oba pač finančno prispevama, zdej to ne glede na preživnino ji da pač ee kej dodatnegaa, če pa nč druga, ga pa vsaj obvestim o tem da gre no. Ve, je vključen v to.

Kaj pa glede tega, kako otroci preživljajo prosti čas, kdo ma večji del odločitve pri tem?

Eee prej, ko sma še bla skupi, sm se tak jst pač ukvarjala z njo, eeem zdej pa, še vedno sm jst tista, ki ma v bistvu večjo besedo pri tem, se mi zdi tut, da je bivši bolj popustljiv, no. Amm vem, da ko je mala pri njemu, ziher gleda velik več TV-ja, kot pa ga pri men.

Se pravi pri njemu drugače preživlja prosti čas kot pri vas?

Ja, zagotovo. Jst v bistvu dost bolj vztrajam na tem, da tut kej preberema, da grema pač tut v naravo, da je čim več se giba zuni, on pa jo pač pusti no, da dela kar hoče, pa tak vete kak so otroci, ne.

Kaj pa glede tega kakšna oblačila nosijo?

Amm tuki pa sploh jst no in prej in zdej jst odločam, ee tut ko gre k njemu, ji v bistvu spakiram ka bo oblekla za naslednji dan za šolo, če je treba kam it no, dostkrat se je zgodil tut da me je poklicu pa me vprašu mal za nasvet, da sm mu mogla mal svetovat, ka naj obleče pa to, je to kr v moji domeni.

Se pravi, da je to kr vaša odločitev?

Ja, ja.

Okej, potem pa glede tega kakšno hrano jedo?

Amm ja za prehrano bol ko ne skos jst skrbim. Prej sm tak kuhala ko sm rekla amm zdej pa oba no, čeprav se mi zdi, da pri meni je bolj zdravo, jst sm tut bolj pristaš te zdrave prehrane, medtem ko on ji pa pač dovoli tut ee dostkrat ji prinese dostavo, hitro hrano pa tak naprej no, pomoje ji tut kdaj skuha.

Se pravi, da mata tako urejeno, da ko je pač pri njemu ma on neko svojo rutino...?

Ja, ja, se ne vmešavam v to ka pač...ja.

Okej. Kaj pa glede discipline?

Eee glede tega mama pa dost podobne poglede, no. Edina taka minimalna razlika no, je pač to, da je on mal bolj popustljiv ko jst ampak po moje to ni tok problematično na tej točki, da bi mela konflikte zarad tega.

SOCIALNE MREŽE IN FINANČNI VIDIK

Ali sta imela z bivšim partnerjem pred razhodom velik del skupne socialne mreže ali ne?

Em zelo. Zelo velik kolegov sma mela prej skupi pač pozna se, da sma bla oba študenta, ne tak sma se tut spoznala in se mi zdi da sploh kr za skupno družbo pač skos smo hodl vn skupi, vse smo delal skupi, tak da ja, zlo vlek krog ljudi.

Pa bi rekli da se je po razhodu vaša socialna mreža zmanjšala, ste mogoče izgubili stike s katerimi skupnimi prijatelji, ki sta jih imela?

Ja bivšemu ne bi rekla da se mu je no, men pa zelo morem priznat. Eee šlo je predvsem za njegove sošolce s faksa in to se pozna ne, oni so bli tak dost povezani, oba sma se dost družla z njimi, tak da po razvezi sm jst ohranla stike mogoče s parimi, medtem ko se je ogromno stikov porazgubilo, predvsem s fanti njegovimi kolegi, on pa se še kr družl z njimi, koker vem no.

Pa se je z razvezo spremenilo tudi vaše finančno stanje, mogoče sedaj težje shajate ali ne?

E ja, se mi je zmanjšalo, zdej e srečo mam pač da mam kr v redu službo, pa redno plačo, morm potrkat ampak se definitivno pozna, da je pa en dohodek manj ne, sam pač ne bi rekla, da zdej pač je tak da ne morema shajat, tut Maša ma vse kar rabi, tak da ni, ni tok hudo no.

Pa drug starš plačuje preživnino, pa se vam zdi, da je dovolj visoka glede na potrebe otroka?

Ja, jo jo plačuje, pa za enkrat se mi zdi, da je čist dovolj no. Tu nimam res kej rečt, redno jo plačuje, pač nikol ni blo kakršnihkoli konfliktov glede tega, pa tut tak če rabi kej za sproti al pa ne vem za šparovček ji vedno da, no.

PRILOGA Č: Intervju z Amando

ZAČETEK RAZVEZE

Mi lahko opišete kako je prišlo do razveze oziroma razhoda, kaj so bili glavni razlogi, da sta se odločila s partnerjem, da se razideta, pa tut kdo od vaju je bil pobudnik?

Ja pobudnica za ločitev sem bla jst, zato ker je moj bivši zlo velik ee pil. Predvsem v večernem času, ko sma šle z hčero spat, je on zaužil večje količine alkohola in potem me je v poznih nočnih ali jutranjih urah zbudil in se prepiral z mano. Poskušala sem preko staršev, da bi njegovi starši vplivali na njega, da bi recimo mu pač razložl, da se to ne dela ampak mi je celo njegova mama rekla, da naj mu kr kako pivo pr kosilu zram dam, da ne bo on tuk na skrivaj pil, tk da tam se ni izšlo, potem sm šla na center za socialno delo, sm tam prosila za pomoč. So rekli, da ni problema, da lahk nardijo kak razgovor, sm dobila termin, na katerega ni želel it, potem sm šla še enkrat, še na en termin in zopet ni, se ni hotel odzvat vabilu. Potem sma probala živet skupaj, s tem, da sm mu povedla, da jst sm z njim sam še zarad otroka, da sma skupi, da ne bom razdirala družine, ker tak ne gre. Bil je tut fizično nasiln, ee no ampak tam se je pa pol kr končal, da tak pa ne. Kkr sm jst začela hodit za sebe, ko je hčera šla spat, da sm šla vn, da...kontroliral je moje spodnje perilo, kaka sm hodla domov, zakaj si brijem noge, ko grem v službo, eee prihajal je v mojo nočno izmeno, sred noči se je prikazal v službi, to je šlo res predaleč. Eee potem, so ble še druge grožnje, od bincanja, do noža v vrat, do obljubljana, da ma pištolo doma, tam pa se je pol zaključlo. Bla je tut policija pr nas, pa mi

niso nič povedal, jst takrat nism vedla, damorm njega prjaviti. Jst sm misla, da ko pokličeš policijo, da oni pridejo, pač ga niti odpelal niso, sam rekl so, da se bo pomiril, da ne bo več eem pa ee, kas m hotla povedat..no in potem jst sm čakala, da bo on dobu kako kazn zato ko je bil grd, da ga bojo kam klical na sodišče, da bom jst povedla in to se še kr ni zgodil in pol so mi povedal, da bi mogla jst dat tisto prijavo. No pol ko je blo pa tisto z orožjem, da, da res da me bo čist ubil, ker tk pa ne bo to šlo, da bom jst zakon razdrila, em sm šla pa na policijo. Tam so mi svetovali varno hišo em potem sm šla kao v službo, v bistvu sm šla v Ljubljano in sm se z varno hišo dogovorila, meli so kr, stroga merila so se mi takrat zdela, kr tk če on sam grozi, da ne bi blo ne, pol sm navedla kao dokaz, kaj je tist vzrok za to in pol sm mogla še 24 ur počakat, da še enkrat premislim in potem sm lahka z hčero pršla k njim v Ljubljano. Tam sm bla dobra dva mesca, ta čas pa smo probal se pomirit in eni in drugi. Eeem, to je to.

Torej bi definitivno rekli, da je bla odločitev za razhod pravilna, ne?

Ja, je bla pravilna, je bla pravilna ee čeprav zarad otroka tekom dneva ni blo ne..on ni pred njo nič, ampak ona je čutla, mislim otrok...vidi se da je čutla napetost med nama, da da je bla tk mal zbegana, ko je neki vprašala pa ni blo to to, no. Vidla pa ni tega, pa slišala tut ni tega oziroma se ne spomne, da bi kej slišala.

Eee kako pa so otroci sprejeli odločitev, da se bosta z bivšim partnerjem razšla, kako ste jim to pojasnili?

Ee hčera je bla takrat stara 5 let, ee povedala sm ji, da grema midve na izlet v Ljubljano, tam v varni hiši so bli še drugi otroci, v bistvu ji sploh ni blo nič hudo, potem, klice po telefonu...v bistvu ga ni pogrešala, ni pokazala, če ga je že, ni pokazala. Sma se pogovarjale ne, da bo šla k očijo, sam da zdej še ne, da bo, da bo šla na obisk, da midve boma pa mele novo stanovanje in je bla čist zadovoljna. Tak nekomplíciran otrok, no, čeprav je očeta svojega imela oziroma ga ima še vedno zelo rada. In mi je hudo, ko morem bit vesela, ko ga ma rada. (Smeh). Tk je to.

Ja razumem. Kako bi opisali vaš odnos z bivšim partnerjem, ko sta bila še v zvezi?

Jst sm bla še zelo mlada ko sm njega srečala, za svoj osemnajsti rojstni dan sm se k njem selila, em to sm razmišljala, zakaj je to sploh prišlo do tega, pa sm pol mogoče krivila mal svoje starše, ki so bli zlo...strobe omejitve so mel, kar se izhodov tiče, ko si ti najstnik...eem in ko je pršu on, bil je starejši od mene oziroma je še vedno starejši od mene, sedem let. Mel je službo, mel je avto, vozu se je po mene v šolo, odgnal je vse moje prijatlce, men se je takrat zdelo ful fajn, ker sm bla zvezda in sm v centru pozornosti. Ti moji najstniški prijatli so šli

stran, dobila sma njegove skupne prijatle, ker so, ko so bli takrat. Men se je zdel vse super fajn, da to lepo laufa najin odnos. Zdej sm pa jst ful zašla, ker ne vem ne vem kako je vprašanje, ko mi kr tkle spomini...

ODNOS MED STARŠEMA IN ODNOS MED STARŠEM IN OTROKOM

Ja kako bi opisali vaš odnos, ko ste bili še v zvezi.

Em takrat od začetka, je bil vredu. Men se je zdel v redu, če ga zdej gledam s temi očmi nazaj, ni bil vredu, je bil zlo posesivn ampak tega takrat nism opazla.

Takrat se vam je pač zdelo, da je bilo v redu.

Ja.

Kako bi pa vajin odnos opisali sedaj po razhodu? Pa tut kako bi ta odnos opisal vaš bivši partner?

V bistvu nekega odnosa ni, za najnujnejše odločitve se pokličeva eeem jst pogledam, da kličem v dopoldanskem ali zgodnje popoldanskem času, ker zvečer se ne da več z njim pogovarjat, ker imam občutek, vidim ga ne, ampak po glasu sodeč je..pije in se ne da zment. Eem gre. Kar se pokličeva, gre. Popusti edn, popusti drug, recimo zamenjavo vikendov, če je kak rojstni dan, če je kaka poroka, če bi slučajno šou kam z njo na dopust, al pa jst, ona dva kam velik ne greta, se da vse dogovorit, funkcionira.

Mhm, okej.

Od začetka pa je to, po ločitvi pa je predvsem blo z njegovim očetom, z njim jst nisem mogla, ni šlo.

Kako bi pa vaš otrok opisal odnos, ta odnos z vašim bivšim partnerjem?

Eee ko ona dva govorita po telefonu in ko reče mami oče bi rad govoril s tabo, pa mi že zram kr pokaže tk (stisne roke, kot da prosi), da nej zdržim ne, da nej globoko vdihnem, pa da bo šlo, ne. Takrat pol jst tut, sploh zato ker je ona zraven eeem, sm dost bolj prijazna po telefonu in se zmenima al pa se dogovorima, da bomo premisli pa da se drugič slišimo. Ona...ona ve, da se jst ne želim z njim pogovarjat, zlo velik ji prepustimo, da se sama zmeni mmm to je to. Ve, da ne morma funkcionirat. Jo skrbi kak bo naa valeti ne, recimo.

Mhm. Pa se vam zdi, da vaš odnos med vami pa bivšim partnerjem vpliva na otroka, kako recimo?

Ne, ker mamo tk ločeno, jst mislim, da ne vpliva. Ja no, je razdvojena recimo za rojstni dan, joj ki sm že bla pa lani, zdej pa morm bit...aaah sam je pa tt vikend ko bi mogla bit doma, ka pa nej zdej ne..mami ka, ka pa boma? Ne in pol čaka, da ji nekdo da možnost, da ne bi bla...ona noče nobenga užalt. Pa recimo nova leta pa božiči se menjavajo, enkrat je eno leto tko, drugo leto se obrnejo, pa zdej počasi prihaja v leta, ko bi že bla s kakimi prijatlcami, pa potem se dogovarjamo ne, tak...gre.

VPLETENOST STROKE (Centra za socialno delo)

Mmm. Kakšno vlogo pa je imel center za socialno delo pri vaši razvezi, ste se udeležili svetovalnega razgovora ob razvezi ter kako je potekal?

Ja smo se ga udeležili. Bla sma skupej, pol sm se pa jst zjokala, pa sm šla vn. Eeem tk da v bistvu smo se komaj zmenl. Takrat sm bla jst sama e in sm potrebovala tut v bistvu njihovo pomoč, pomoč bivšega, da je v času moje nočne službe, da sm jo k njemu pelala, da je tam prespala, pa potem al jo je on pelal v vrtec, al pa sm jo šla jst iskat pa pelala v vrtec ee tk da zarad te službe, pa vikendov, ko jih delam, je bil kr problem, tk da to je bil on fleksibiln al pa njegovi starši dost bolj no, tk da smo se dogovarjali. Eeem na centru so oni želeli še več stikov, mislim moj bivši je želel več stikov z otrokom in je šel na center, center je potem recimo sklical sestanek, da bi oni želeli še več, še med tednom. Ee zdej pa punca je plesala, mela je treninge trikrat na teden plus sobote, em mal je pa blo treba tut za šolo poskrbet, pa sm jst njih pol vprašala, če so ziher, da še več stikov ne, sej jst vrjamem da je hudo, sam tut jst mam ker vikend, bi rada mela otroka, tut moji starši bi še jo radi mel ne, mislim pol pa to, mislim sploh ne prideš na vrsto. Eee tk da je pol center reku, da tko ko je napisano, da vsake štrnajst dni od petka do nedelje, plus tiste počitnice, ko se delijo, plus noče da je to dovolj, da bi blo za njo preveč obremenjujoče.

Eee je bil na svetovalnem razgovoru prisoten tudi vaš otrok?

Ne. Je niti niso vabli.

Ee pa ste se...za skrbništvo nad otrokom, ste se dogovorila sama z bivšim partnerjem oziroma kolikšen del vam je pri tej odločitvi pomagal strokovni delavec na centru za socialno delo?

Ne, ker smo šli v tožbo za ločitev, so to eee na sodišču odredil, kam bo šou otrok.

Kaj pa na splošno, kaj bi rekli v kolikšni meri vam je bil center za socialno delo v pomoč, bi rekli, da ste zadovoljni z njihovim delom?

Ja, na splošno gledano sem ee tut razumem njihovo stališče ee recimo, ko sm mela potem oziroma imam novega partnerja, s katerim se moja hči zelo dobro razume, ee ona ga je sama želela klicat ati, nismo mi nič forsiral, on je bil Dejan in je skos bil Dejči...in potem je rekla, mami zakaj morm jst rečt, da pride Dejan po mene? In smo ji razložili, da to ni njen ati, da jst lahka...ne, da lahka jst zamenjam, ne vsakih štrnajst dni bi lahka mela drugega, tak so mi tut na centru rekli, da to ni prav, da oče je samo eden, vsi drugi pa morjo imet imena. Ampak to je bla ona gospa takrat tk stroga, tk morjo met imena, da sm bla jst zlo...ne, sej ma prav, zaščitit hoče otroka ne, ampak mi pa zdej to resno furamo naprej, pa ona je želela, pa je rekla ja sej jst vem, da on ni moj ati, sam men je tk smotano, ko po druge vsi pridejo atiji pa mamce, jst pa morm rečt, da je to Dejan, od mamce prijatu. Pa sm rekla, ja pa če je res. Ja pa no, pa on je moj ati. (Smeh) Tk da smo rekl a veš ka, če te kir vpraša, ti reč da je Dejan, drgač pa je to tvoj ati. Recimo po telefonu, ko s svojim očetom govori po telefonu, vedno reče Dejan, ko recimo z mojo mamco govori po telefonu, vedno reče ati. Z atijem sma šla, zdle pride pa oči po mene. Mislim tak preklapla sem pa tja. Dober ji gre.

Kako bi pa opisali vaš odnos z bivšim partnerjem glede starševanja in dogovarjanja glede otrok, prihaja pri tem do kakšnih konfliktov in nesoglasij pa kako jih rešujeta?

Na začetku je res zlo prihajal do konfliktov, ko je on hotu met še več stikov, da je hodu po njo v vrtec, pa potem v šolo, pa jst pridem, sploh nism vedla, da jo je vzel. Eem to je blo zlo hudo, pa ko je hotu met še več stikov, eem drgač pa smo se strogo držal, tk ko je blo mm napisan, tak je blo. V petek ob šestih jo je vzel, pa v nedeljo jo je po večini, razn enkrat s policijo vred, prpelal nazaj. Eeem starševstvo to je to recimo skrb za...je to to?

Ja karkoli se tiče pač ee otroka a ne, kako se dogovarjata recimo, ne vem, na splošno, ne.

On je želel recimo, da če je bolna, da ga pokličem, pa mu to povem. Tk da to skrb je mel, kar se šole tiče, ni bil še nikol na nobenih govorilnih pa roditljskih, pa mu vsako leto morem povedat, da jst čujem po telefonu, da mu je...ja sej to ni prav, da mu ona pove ne, sam jst še vedno ne morem ne tolk gladko z njim govorit, razen o nujnih stvareh.

Ja ja, razumem. Kaj pa kar se tiče stikov potem, zdej tut ostaja potem tako kot je blo napisano, je to redno al se kej dogovarjate okoli tega, se kej spreminja ta urnik?

Eee po večini ostaja redno, vsake štrnajst dni. Če jst potrebujem, recimo da mam družini kak rojstn dan, pa da želijo, da je ona zraven eee zamenjamo njim v prid oziroma hčeri, da gre

s svojim očetom, da je več vikendov zaporedoma pol tam, zato to je tist vikend potem z nami. Eem to, no.

Zdej zanima me delitev vsakodnevnega dela, povezanega z otrokom. Naštela vam bom nekaj opravil in obveznosti, ki sodijo pod starševsko skrb, vas pa prosim, da mi za vsako opravilo oziroma obveznost opišete, kako sta z bivšim partnerjem to urejala prej, ko sta bila še v zvezi, pa sedaj, po, po razvezi, ne. Se pravi skrb za higieno.

Amm prej je blo, če sm bla jst doma, ko mam izmensko delo, tri izmensko, če sm bla doma je blo to vedno na men, če sm bla popoldne je bla hčera skopana, oprana glava, nohti postriženi, vse je blo, kar more bit, je to uredil on, brez problema. Am po razvezi, pa se ni tam tri dni niti enkrat stuširala, niti enkrat zob umila, tako kot je gospodična želela, tako je blo. Tk da zob pa to si ni, zdej si, zdej že sama poskrbi za to.

Kaj pa glede skrbi za zdravje?

Eee prej je on mel tako službo, da se je lahk prilagaju, jst ko sm...od začetka ko sm začela delat je bla ona stara dve leti, pa recimo si vedno tazadn, pa ne smeš met bolniške, ker nimaš še za stalno ee tk da si je on reguliru službo, pa pomagal smo si z njegovimi starši, obiski pri zdravniku so bli na men, kar so še vedno.

Mhm. Glede priprave obrokov?

Priprava obrokov je bla že prej na men. Jst sm gospodinja, ki imam rada, da pač morjo bit vsi obroki od kašic, ko so bli še prej v modi, am do zdej sadne malce, morjo bit pač prpravleni, narezani, ker drgač si pač ne vzame. To je še blo zdej recimo, mal po...po ločitvi je ona mela za zajtrk in kosilo smokije pr njemu za vikend, tk mi je povedala. Bolel jo je trebušček, ko je pršla domov, ker pravi, da je pojedla, je pravla, da je pojedla preveč čokolade. Pol je bla na ocvrtem siru, kar je enim vreu, nam doma pač ni. Mogoče probamo jest mal bolj zdravo.

E pa se okrog tega kej...sta se potem kaj pogovarjala okrog tega al je pač tako, da ko je bla z njim je blo tako pri njemu...

Tako.

Mhm. Kaj pa glede pomoči pri domačih nalogah?

Am domače naloge pa že skos mamo mi na skrbi, recimo če je matematika, slovenščina, eee...nauči se lahk sama, ka pa ji morš razložit, pa ona pokliče, pa jst vprašam pa sej maš očija

tam, pa reče pa dej no. Ker moj bivši gospod nima, ni glih, ni šou naprej v šolo no. Sej je poštar, ma poklic ampak ni opravo srednje šole in pol, ni mu šlo najbrž.

Kaj pa glede omogočanja prijateljstev ali socialnih dejavnosti? Kdo je to skrbel prej ko sta bila še v zvezi pa zdej?

Prej so bla prjatlstva, družla se je s puncam, to sma mela oba. Sma bla družabna, bli smo v stikih s pari, ki so mel otroke prbližno enako stare eem na plesne je hodla takrat in tut pol po ločitvi. Midve sma se preselili v drug kraj, zato je pol tut dobila nova prjatlstva, tista prejšnja je pa vsa zaključla. Ko gre k očetu na obisk, se nikol ne druži s prjatlcam am izpred ločitve, nikol. Nikamor ne greta, sam pri njih doma je, to je to.

Mhm. Eem kaj pa glede teh pomembnih, o pomembnih odločitvah glede otrok in njihove vzgoje ne, me zanima predvsem kolikšen del odločitve se upošteva od obeh pri naslednjih stvareh ne, recimo glede šole.

Mmm glede šole...ne je blo kr kakr sm si jst zamisla, sm tut hčero, tak sm ji predstavla, da pa bi blo zlo fajn, da pa gre pa zamenja šolo, smo šli poskusno ne, tam v novi šoli sm se zmenla ee pa potem ji je blo všeč, pa je rekla da bi in smo se pol prestavl na drugo šolo eee njega pa nism glih prej vprašala.

Eem se pa, če sm prav razumela, eee ga pa obvestite a ne glede kakšnih stvari, pa...

Ja, to pa. Ja, ja, ja, to pa. Tut recimo ko je v šoli mela ee dneve, ko si je nosla s sabo v torbici make up in so se pol mazal, tut to sm recimo, take stvari.

Se dogovarjata?

Ja, ja.

Mhm. Glede tega kako otroci preživljajo prosti čas?

Mmm, ne glede tega...

Kdo ima več odločitve?

Ja, jst jo mam.

Mhm, pa recimo, ko je na stikih pri njemu, ee je to drugače, recimo lahk ma tam več dovoljenja za nekatere...

Pri nas doma nima televizije, tam ima televizijo in majo wifi in je cele dneve priklopljena na štirioglat tv ekran. Ker nikamor ne grejo, res so skos doma. Dolgo bedi, oni grejo spat, ona

lahka bedi, nima ure, nima nič, spi drug dan do dvanajstih, kar doma ji ne uspe dlje kot do osmih, ker se nam dogajajo stvari, tak da...

Glede tega, kakšno hrano jedo?

Amm ne, to se ne da zment, sm poskušala, pa potem so tut moji starši rekli, da nej kr pustim, tut tam so mi rekli, da nej jih pustim pri miru, da oni jo bojo razvajali, da ji bojo kuhal tist kar ma ona rada, kar si bo zaželela in še zdej se z babico zmenita, ker bivši živi pri svojih starših, kaj bo babi skuhala to babi prpavi in to ma ona cel vikend. Še za domov ji daje, to pa je zdej nova moda, da dobi en hamburgerček vegi iz tune pa nevem ka za domov, pa ji speče krompirkeve polpetke, pol pa to ona še je pondelk pa tork, ma tako zalogo. (Smeh)

Okej. Kaj pa glede discipline, kolikšen del odločite se upošteva od obeh?

Em pri njih je njihova, njihov režim, pr nas je pa moj oziroma naš režim.

Mate tut zdej ločeno?

Ja, je ločeno. Pr nam se hodi spat ob desetih najkasneje, zjutri se vstaja, treba je sesat, zdle more sesat, predn pridem domov, eem more se učit, more likat, more posodo tut kdaj pomit, tam pa ji nič od tega ni potrebno, no.

SOCIALNE MREŽE IN FINANČNI VIDIK

Mhm. Sta imela z bivšim partnerjem pred razvezo velik del skupne socialne mreže ali ne?

Em ker sm še bla jst zlo mlada, pa brez službe, ko sma šla skupi, so recimo določene stvari kupovali moji starši, od pralnega stroja, sušilca, štedilnika eem stanovanje pa to nisma mela, ker nism, mela službe za stalno. Če bi jo mela, bi me najbrž prepričal v to, da kupima kako nepremičnino, em tk da po razvezi pa sta pršla dva kombija in sta spraznla stanovanje. Fanti so nosl dol in potem so moji starši in njegovi starši rekl levo al pa desno. Tk da smo ločl vse razn avta, ki ga je obdržal in omare in televizije, ampak v redu.

Kaj pa glede teh prijateljev, sta imela dost ee skupne družbe, ko sta bla še v zvezi?

Vso družbo, ki sma jo mela je bla v bistvu njegova, ker sm se jst preselila iz Velenja v Šoštanj k njemu aam so bli to vsi njegovi prjatli. Skor z vsemi še mam jst vedno stike eee eni pa hodijo zdej k nam na obisk in k mojmu novmu partnerju in z njim sploh nimajo stikov, pa je v bistvu bil njegov prijatelj iz mladosti. In potem je postal tut Urškin boter, ne in ne vem, fajn

smo se ujeli, tut z mojim novim partnerjem in oni govorijo, da niso nič v stiku z njimi. Da ne grejo nič na obisk, ker prej so bili vsake štrnajst dni v Šoštanju, zdej pa ne hodijo že vsa leta nič ne in so z nami, pravijo, da jim je pr nam prav fajn tk da...

Se pravi za vas se ni zmanjšala socialna mreža, kar se tega tiče, ne? Za njega bi pa rekli, da se je mogoče?

Ja, za njega se je. Ampak pr men v bistvu se kok si prek teh facebookov pa to no. Recimo si v stiku, si pošiljaš slike, zdej da bi...recimo blo je pet... štiri, pet družin, ko smo se družili med sabo, ob tem dve se še družimo, enim čist nč, z dvema smo pa na facebooku recimo mal bolj. Tak, da si pošiljaš neki, ko majo hišo pa to gradijo, pa ti pošlje slikco, prav pošlje ti jo ne, ne tist ko da sam na zid gor ne, v tem stilu.

Se je z razvezo spremenilo vaše finančno stanje, sedaj težje shajate ali ne?

Ja, zlo se je spremenilo. Sploh v štartu, ko še ni želel dve leti plačvat preživnine. Blo je zlo hudo prit do odvetnika, še vedno sm mela službo in so mi rekl, da tista brezplačna pomoč pravna ne pride v upošteev, aaam ob podpori staršev, pa recimo v službi je tut blo...v službi so mi punce zelo stale ob strani, eee ena zdravnica je mela prjatlco, ki je oddajala stanovanje in je dala, zato ker je njena prjatlca, mal nižjo ceno meni pol em da sma mele zelo lepo enosobno stanovanje eeem vrtec ni bil nč kej dost cenej, tk da..ona je takrat redno plesala in so hodli na tekmovanja, blo je hudo. Potem pa je tut z leti se spremenila ta preživnina, da smo jo iztržli, da je bla redna, jst sm spoznala novga partnerja in zdej je lažje. Če pa ga ne bi mela, pa ne vem, bi blo hudo.

Bi blo težko.

Ja.

Pa redno plačuje preživnino?

Ja, od takrat naprej ja. Prve dve leti pa ni blo nč.

Se vam zdi, da je dovolj visoka, glede na trenutne potrebe otroka?

Po pravici povedana, na trenutne potrebe je dovolj. Če, če gledaš, da je preživnina pol pol...kar se finančno tiče je pol pol. Otroka sem si želela, tk da tist svoj čas, ki ga dajem, čakanje, ko ma ona plesne vaje, vožnja v knjižnico, to se ne da zaračunat, to pač daš ne. To daš, drgač pa 150€ je preživnina, če gledam za 300€ na mesec ne, jst za sebe tolk ne porabim ne. Men je dovolj, nism zahtevna. Je pa res da recimo prej je hodla na redne plessne, pa so mel tekmovanja pa je bil 90€ za eno tekmo komplet ne, takrat sm ga poklicala, sm mu povedala, pa je reku lej pa dam pou zram, ne. Pa je naslednjič, ko je pršla iz stikov, pa je

prnesla 40€, vsaj neki. Nikol pa za novo šolsko leto, nove šolske torbe, tega pa ni blo, ne. Maš preživnino, dej s tega denar.

PRILOGA D: Intervju z Ano

ZAČETEK RAZVEZE

Mi lahko opišete kako je prišlo do razveze oziroma razhoda, kaj so bili glavni razlogi, da sta se odločila s partnerjem, da se razideta pa kdo od vaju je bil pobudnik?

Morem najprej povedat, da sma mela zelo burni zakon, ki je sicer trajal 23 let ne, po 23. letih, pri svojih 50. letih si je pač mož poiskal ljubico, ne. In eeem sm bla potem jst, ene pol leta je skos govoril da bo šou in šou in šou in ga nism tut neki časa sploh ne resno jemala, pol pa ko je že ne vem skratka skos govoril da bo šou ne, sm pol pač en dan rekla, vrede pol pa pejt ne in je šou ne in v bistvu sm bla pol pobudnik za razvezo jst ne, ker pač sm mela en svoj ponos in ko so se pač stvari razčistve in razjasnale, da ma res drugo se pač men ni zdel, da bi še vztrajala v tem zakonu. To je to.

Bi rekli, da je bila odločitev za razhod pravilna?

Ja, sigurn. Mislim, mogoče bi blo pametno, da bi že kake deset let prej to nardila, pa sm vztrajala.

Kako so otroci sprejeli odločitev, da se bosta z bivšim partnerjem razšla, kako ste jim to pojasnili?

V bistvu otroka sta spremlala mmm te njegove pogovore oziroma grožnje, ko jih je mel pol leta prej, zelo s strahom ne, eee kljub svoji starosti, ne. Potem pa ko se je tak odloču, sta še mela pač, v bistvu smo še vsi mel mesec ali dva upanje, da bo prišu nazaj, da je to blo samo eno emm, pač da je mogu razčistit svoje misli ne, ampak stvari so pokazale drugač ne. Je pa res blo za otroka kr hudo, kljub temu sploh tavlek ne, kljub temu, da je v bistvu bil že odrasla oseba ne, je zlo, zlo težko sprejel no, kr v bistvu smo kot družina odlično funkcioniral, čeprav so obli prepiri pa vse ampak...sej veš, družina je družina, ko je ni več, je ni več ne.

Pa ste se kej posebi okrog tega pogovarjal recimo z njimi, da se bosta pa zdeje razšla al je blo to jasno?

Ne, to se pa nisma. Ne, to se pa nisma, ne.

ODNOS MED STARŠEMA IN ODNOS MED STARŠEM IN OTROKOM

Kako bi opisali vaš odnos z bivšim partnerjem/partnerico, ko sta bila še v zvezi?

Jah, ka naj rečem, ki naj začnem...bom rekla midva sma mela na nek način zelo lep odnos, v bistvu zlo fajn odnos, ker sma zlo velik stvari počela skupi. To je šport, smučanje, savnanje, planinarjenje, potepanje, to nama je vse skupi funkcioniral, ne. Ko je pa blo treba kaj delat, ko je blo treba pa, bom rekla pri gospodinjskih delih al pri kakršnihkoli hišnih opravilih, pa njemu do tega ni blo ne, ker je mel pač, dober težko službo, ki jo mam tut jst ampak, nekdo mora, ne, ko je enkrat družina ne...Seveda ko se je šlo pa za delo, sma se pa pol začela razhajati pa je blo velik preprirov, no. Velik preprirov je blo, ker bom rekla mož je bil verbalno in fizično nasiln, kr dostkrat ampak jst...men je pač družina vedn velik pomenla in sm pač požirala.

Poskušala, ja.

Ja, tako.

Kako bi vajin odnos opisali sedaj po razvezi? Pa kako bi ta odnos opisal vaš partner, bivši?

Hm, jst morem tak povedat ne, da midva tri lete, kar sma se razšla, nimama nobenga odnosa, ker ga on ne želi. Ker je on v bistvu ee skos prek otrok, da sm ga jst celo življenje komandirala, ne. Seveda sm rekla to mormo naredit, un mormo nardit, jst sm ga pač...jst sm res mogoče deloholik in sm bla ena gonilna sila pri hiši, ne. Un je pa rad po svoje stvari delu, brez da se je z menoj kaj posvetoval in tak naprej ne...in jst sm sicer bom rekla tak, po enih treh letih, ko sm kr dokaj prebolela tto svojo razvezo ne, sm misla letos, da bi pač eee, ko majo otroc rojstne dneve pa to, da bi kdaj šli na koslio skupi in sm seveda to otrokim rekla, naj mu rečejo, ne. Je bil pa odgovor da ne oziroma, da ga hočem še naprej komandirat in posegat v njegovo življenje, kar pa ni moj namen, ker ga niti ne kličem, niti nič. Niti kar se Gašperja tiče. Tudi Gašper v bistvu, ko sma se midva razšla, je Gašper e zaključu deveti razred, prišu v novo okolje, se prav sredna šola, ne, niti enkrat me ni vprašu kok je ma kake probleme, jst sm bla tista, ko sm šla v šolo in povedla profesorjim lejte, tak pa tak se je pr nas doma zgodil, ne, Gašper je sicer čudovita oseba, fajn otrok, vse ampak nikol ne veš kak bo, ne. Ampak na srečo se je vse v redu končal ne, mislim ni mel Gašper zaradi te ločitve kakršnihkoli težav al posledic, ne.

Kako bi vaš, kako bi vaši otroci opisal odnos z vašim bivšim partnerjem?

Am hm. To je zdej zlo težko ne, ker bom tak rekla eee ko je prišl..prihajal med nama do preprirov, so tut otroc bli nesrečni, ne. Trenutno veta, da midva nimama nobenih odnosov, ne in tut recimo ko sm jima predlagala to, skupno kosilo al da se mogoče enkrat, dvakrat na leto vidma, ne...vidmo skupi, ne, se skupi dol vsedemo, na eni strani občutta nek strah, ne. Kak boma midva nekje za eno mizo funkcionirala, ne. Čeprav moj najmanjši namen, da bi karkoli poskušala v smer prepira, čist brezveze ne ampak ne vem, v bistvu...v bistvu sta se zdle navadla na to, da midva nimama nobenga odnosa, ne. Da pač, ko greta h njem, mata očeta, pr men pač normalno funkcionira vse tak ko je prej, ne.

Pa se vam zdi, da vaš odnos med vami pa bivšim partnerjem vpliva na otroke in kako?

Sigurn mal vpliva, ne. Jst sploh recimo pri Gašperju, ne, vidim da...

Gašper je mlajši sin, ne?

Gašper je mlajši, ga zelo pogreša, ne. In problem je v tem, ker se mož izogiba stikov z njim, ne. Gašper je sicer dovolj star, da se sam dogovarja z njim kdaj in kako se srečujeta, ne ampak vidim da, vidim da velikrat mu je dolgčas za njim, ne. In ga kliče in ee letos mi je tut reku mami jst bi pa tak šou z atijem na dopust, jst sm rekla lej Gašper, zmenta se, ne. Ampak naš očka vedno jamra, da nima denarja, da nima za preživetje iz mesca v mesec, ne in nevem no, se mi zdi na tamalga kr, no.

Vpliva...

Ja, ja.

VPLETENOST STROKE (Centra za socialno delo)

Kakšno vlogo je imel center za socialno delo pri vaši razvezi, ste se udeležili svetovalnega razgovora ob razvezi in kako je potekal?

Mmm ja, zelo zanimiv pogovor je bil, ne. Najprej v smislu mediacije, ne, ko te hočjo pač nekako pobotat, ne. Morm rečit, da je sicer ta pogovor trajal tri ure, ne. Glede na starost najinih otrok, pa glede na razmere v katerih smo živeli in katerih bomo živel, se mi je zdel skor ta pogovor predovek , ne. Eem sicer morm priznat, da jst sm bla takrat tak prizadeta, da sm takoj na začetku povedala, da če me bo kdorkoli poskušal spraviti nazaj v ta zakon, ni šans, ne. Tak da sem na nek način kr na začetku že položila karte, ne. Aamm...

Kaj ste se tam pogovarjali recimo?

Po govarjal smo se pač, pogovarjal smo se o vsem. Recimo moža so sprašval, če nism jst kuhala, če nism v redu gospodinjala, če nism v redu skrbela za otroke, za družino, ne. Sicer

tuki se je moj zlo pohvalu, da ma lahka še nevem kolk žensk, ampak vrjetn take gospodinje, ko sm bla jst, in vse ne, zdej pa socialna delavka mu je rekla, da se ji pač zdi, da ma on probleme z odnosi, ne jst, ne. Amm pol pa smo, drgač smo se pa normalno pogovarjal o skrbništvu nad otrokim, tut preživnini mmm...tiste stvari pač, ko sovpadajo z ločitvijo no, tak bom rekla.

Ali je bil na svetovalnem pogovoru prisoten tudi vaš otrok oziroma otroci in kakšno vlogo je imel center za socialno delo pri pogovoru z njimi?

Ja želel so, da bi Gašper se udeležil pogovora oziroma da bi bil enkrat klican. Ampak mislim, da Gašper je bil takrat...jst sm vidla da otrok doživlja stisko, ne in sm potem tut rekla socialni delavki, če je možno, da on napiše ene svoje občutke ob razvezi, ne in da napiše ne vem v obliki spisa al neki tan, ne. In sma se pol na tak način, ko sm rekla da si predvsem ne želim izpostavlat otrok, ne. Ker otroc niso bli pr najini razvezi popolnoma nič krivi, v bistvu ne bom rekla, da tut jst nism bla nč kriva, ne...ampak je pa res daa je pač mož si, pač se odloču, da bo z drugo in fertik., ne in to so otroc tut vedl, ne ampak jst jih nism hotla na noben način vpletat v najino ločitev, res na noben način. Jst sm v bistvu tut delala tak, da bi otroc čim manj občutl to najini razvezo, ne, sej pol se je socialna delavka tudi strinjala, tak da pol, potem Gašper eee napisal v obiliki spisa in sm poslala in je to pač...niti Gašperja ni neki pizadel, ne.

Ali ste se za sedanje skrbništvo nad otroci dogovorila sama z bivšim partnerjem oziroma kolikšen del vam je pri tej odločitvi pomagal strokovni delavec na Centru za socialno delo?

Midva sma se to popolnoma sama dogovorila oziroma tut otroci so navezani v bistvu na to hišo, na to okolje, v glavnem, tak da midva sma...mi je blo čist jasno, da bojo otroci pri meni ostal ne, ker mož v bistvu tut ni mel takrat ee urejenga nekega bivališča, ne, šou je pol živet v Dramlje v eno garsonjero, zdej se je zopet selil, ma neko hišo v najemu,ne, eee...

Sta se oba v glavnem strinjala, ne?

Tako, tako.

V kolikšni meri vam je bil CSD v pomoč pri razvezi, bi rekli da ste zadovoljni z njihovim delom?

Ja, nimam kaj rečit ni, mislim...

Vam je bil v pomoč?

Ja, mi je bil v pomoč, ja.

Kako bi opisali vaš odnos z bivšim partnerjem glede starševanja in dogovarjanja glede otrok, prihaja pri tem do kakšnih konfliktov in nesoglasij ter kako jih rešujeta?

Mmm zdej sm se pa mal zmedla...

Se pravi kako bi opisali vaš odnos z bivšim partnerjem glede starševanja in dogovarjanja glede otrok?

Tuki morm dat zelo negativn odgovor, ker tak ko sm že prej povedala, nimam z bivšim partnerjem nobenih stikov, resnično nobenih, ker se mi zdi neumn, da bi jst ga mogla klicarit, pa mu jst razlagat kok je z otrokom, kok se, v bistvu je sin dovolj velik, da mu sam pove, verjetno njega kej vpraša, ne, kak je v šoli, kak ni v šoli, ti gre, ti ne gre, ne..emm drugač pa morm rečit, da ma mogoč po eni strani srečo, ker je tole zlo neproblematičn otrok, ne. Zelo neproblematičn, resnično, tak da..

Kako ste pa dogovorjeni glede stikov?

To se pa sama dogovarjata in smo se tut takrat naaa centru za socialno delo dogovoril, da bomo pač ee se sami oziroma, da se bota otrok in očka sama dogovarjala kdaj se bota videvala in kdaj ne, ne, zaradi narave službe, ki jo ma bivši mož tako ker tudi v treh turnusih dela, pa sobote, nedelje skos ne, tak da...so se strinjal s tem.

Pa potekajo stiki potem, se dejansko dobita večkrat, al kako je s tem?

S tem je pa tako, ne. Letošnje poletje je blo zlo kritično, ne. Aaam jst sm sicer z Gašperjem se pogovarjala, sm rekla lej Gašper, če želiš, lahka jst posredujem. Če si ti tuk želiš bit z atijem, ker si pač ati ni mel časa za njega, ne. Ni met tut en mesec časa za njega, pa je blo en mesec pa pol, pa ni mel časa za njega ampak nism pol eem sm rekla Gašperju a se ti zdi da bi mogla jst mu kej rečit? Mami to je brezveze, ko te bo sam še bol sovražu. To je bil odgovor od otrok a ne, kar pomeni, da...

Mhm, v redu. Zdej zanima me delitev vsakodnevnega dela, povezanega z otrokom. Naštela vam bom nekaj opravil in obveznosti, ki sodijo pod starševsko skrb, vas pa prosim, da mi za vsako opravilo oziroma obveznost opišete, kako sta z bivšim partnerjem to urejala prej, ko sta bila še v zvezi, ne ter kako se dogovarjata sedaj, po razvezi. Se pravi skrb za higieno. Še prej ko so bili otroci mali, ne, kdo je skrbel za to?

No to sma, to sma kr oba, no. Morm rečit, ko so bli otroci mali ee bom rekla tak, sej se bo mogoče, bo mal čudn zvenel ne ampak moj mož je mel zlo rad, ko so bli otroci mali, ne. Ko so pa otroci začel odraščat, je pa v njih vidu ene tekmece, jst ne znam to povedat. Mislim,

tavečga sina je prav na nek način zasovražu, no. Res, ne morem drugač rečit, ker sm to sama vidla, ne pač je čist drugačn ko tale tamal, ne ampak morem rečt, ko so bli pa otroci mali pa to, kar se tiče higijene, tuširanja in tega, pač kdor je mel čas, tist je stuširu ne, pa eee glavo opral, pa zobke opral in tak naprej, morm rečit, da tu sma kr mela razdeljen, ne.

Zdej pa, so itak otroci že tok, odrasli, ne.

Ja, zdej sta pa samostojna, tako.

Glede skrbi za zdravje, kdo je bil to bolj?

Mislte to v smislu...

Recimo če je bil otrok bolan a ne, kdo je poskrbel?

To sma si razdelila, sma tudi oba. Kdaj je mel kdo čas oziroma kdaj je bil kdo pač doma, tist je pač pelal otroka in tut no...če je pa blo trebana bolniško it, sm pa bla po navadi jst, no.

Glede priprave obrokov?

To sm bla pa kr sama. To pa mož ni mel glih, nista bla s štedilnikom glih prijatelja, tak da...

Kaj pa pomoč pri domačih nalogah?

Eem to sm tut prevladovala jst.

Omogočanje prijateljstev ali socialnih dejavnosti?

Tudi jaz.

Zdej kako sta se pa z bivšim partnerjem dogovarjala o pomembnih odločitvah glede otrok in njihove vzgoje? Tut prej, pa po razvezi, ne, recimo glede šole?

Ja to sma...

Kolikšen del odločitve se je upošteval od obeh pri teh stvareh, ne, recimo če se je blo potrebno kej odločit, recimo glede šole.

No to ko sma bla skupi sma se pač dogovarjala in pogovarjala skupno, zdej pa...

Od obeh isto, isti delež, ne?

Tako, zdej pač pa je vse ostal na men, ne.

Mhm. Eee glede tega, kako otroci preživljajo prosti čas?

Ja tut sma se prej skupi dogovarjala, zdaj pa tak...se z Gašperjem, midva dogovarjama, ne pa sej pravim zaradi prekinjenih stikov je pač, je tak kot je.

Glede tega kakšna oblačila nosijo?

To je pa že prej blo bol na men vse, no.

Glede tega kakšno hrano jedo? Recimo, če morjo jest bolj zdravo prehrano, al pa...v tem smislu, no.

No to sm jst vedno skrbela, da je bla zdrava hrana, da je bil vedn kuhan obrok, eeem pa da smo kolker tulk zdravo jedl.

Kaj pa glede discipline? Kolikšen del odločitve se upošteva od obeh?

Glede discipline no morm rečt, da sm tut jst mela bolj glavno besedo, mislim glavno besedo, mogoče je bil Ervin včasih mal prestrog, no. Ne da...pa mal prehude zamere pelal, recimo ne vem, taveč je bil mal bol jezičn in tak in pol ga je vedno, ko je kej prosu...ja spomn se ne vem štrnajst dni al pa en mesec nazaj kak je blo, ne. Tak mal brezveze, no.

SOCIALNE MREŽE IN FINANČNI VIDIK

Ali sta imela z bivšim partnerjem pred razvezo velik del skupne socialne mreže ali ne?

Prijatelje, pa to?

Prijatelje, sorodnike...

Ja, to sma pa kr mela dost. Kr dost skupnih prijateljev, amm ja.

Bi rekli, da se je po razvezi vaša socialna mreža zmanjšala, ste mogoče izgubili stike s katerimi skupnimi prijatelji, ki sta jih imela?

Moja ne. Jst lahk rečem, da sm vse ohranla, ne. V bistvu se je on odmaknu. On se je odmaknu od teh starih prijateljev, ne. Ne da ga ne bi sprejemal, ampak tak bom rekla, ne, jst sm človek ko sm vedno rada mela polno hišo ljudi, ne. In sm tut gostoljubna in sm vedno tut kaj spečem, postrežem, ne. On je bil pa vedno mal bol egoističn in mu je blo vedno škoda za...tut za prijatelje, da smo jih kaj postregl, pa jim kaj dal, pa vedno je govoril, ka smo karitas in tak naprej in mislim, da je to šlo zdej z njim. Da tut na ta način, ne ker nikogar ne povab na pijačo, nikogar nikdar nikamor ne povab in normalno da pol tut prijatelji se ne siljo, ne pa ga tulk ne vabijo, ko so naju recimo prej, ne. Medtem ko jst, zaenkrat ne morm rečit no, jst lahk rečem celo, da se mi je socialna mreža razširla, ne, ja.

Se je z razvezo spremenilo vaše finančno stanje, sedaj težje shajate ali ne?

Ja, tak bom rekla, ne. Midva sma v bistvu mela že prej denar vsak za sebe, ne. On je plačeval položnice, jst sm skbela za vse ostalo, ne. Eee tut kar se varčevanja skupnega tiče, dobr sma mela en fond, ne vem, mogoče za kako avtomobilsko zavarovanje, pa za kurjavo v hiši, pa en fond recimo za dopust, ne in sma to pač skupi nekje delala te kupčke, ne...stoprocentno je pa, prej sm sigurn lažje finančno shajala, kot pa sedaj, ne.

Se pozna, ne.

Ja seveda se pozna, ne, ker v bistvu z eno plačo...dober sej preživnina, ampak...tista preživnina pač...tisto preživnino jst itak za otroke porabim, ne. Tak da je kr ne, stroški pa ostajajo, ne, ostal je isto. Tak da, ja. Po finančni plati se mi je spremenil, ampak.

Ampak še shajate, ne.

Shajam, tako.

Ali drug starš plačuje preživnino in če se vam zdi da je dovolj visoka glede na potrebe otroka?

Ja, zdej pri preživnini je tako, ne. Redno jo plačuje, glede na njegovo plačo bi mogla bit absolutno višja, na kar me je opozorila tudi sodnica, ko sma mela razvezo, ampak najin dogovor je bil pač tak, midva sma živela 23 let pač pod tole streho, ki je v bistvo podnajemnik, ne, ker tut ni bil nihče lastnik tega stanovanja, drug kot moj oče, ne in sma se pol...čeprav sm jst, predn sma se poročila, že tole gor ogromno nardila, ne. Ervin je v bistvu mi pol, v detajle, pohišstvo, mogoče tale ladijski pod in take, v bistvu drobtinice, ne. Eee ampak dogovorila sma se, da pač ne boma se tožarla, glede premoženja, ne. Ker je pa moj mož dobil tudi od svojih staršev dediščino, ne, ker sta starša umrla so pol tisto njegovo, njihovo hišo prodal, ne in so si pol razdelil. In jst sm tut že prej, ne ko sma še bla v vezi rekla, lej to si dej kaor veš in znaš. Jst s tem dnarjem nočem met opravka, ne. In glede tut na to dediščino, čeprav je mogu Ervin napisat, ne, recimo pa da pride do smrti recimo, ne, ker je dal pol nekam neke zavarovalnice, neke sklade in sm v bistvu tam gor tudi jst napisana, ne. Da pač, če njemu karkoli pride, dobim jst tist denar, ne. In zdej če bi hotla sodnijsko, ne, bi sigurn lahka pršla do deleža tega, ne. Ampak sma se o tem vsem lepo pogovorila in eee zato sma tudi preživnino pač določla 200€, on je sicer hotu prvotno sam 150, pa sm rekla veš ka, otrok bo srednješolc, šou bo študirat, jst tut ne morm ne z eno sestrsko plačo, ko tut ni neki visoka, ne. In sma pol pač pristala na teh 200€, ne in je to to.

PRILOGA E: Intervju s Karmen

ZAČETEK RAZVEZE

Mi lahko opišete kako je prišlo do razveze oziroma razhoda, kaj so bili glavni razlogi, da sta se odločila s partnerjem, da se razideta in kdo od vaju je bil pobudnik?

Em pobudnik sm bla jst, dejansko po drugi nosečnosti, po drugem otroku, eej partner padu mal v alkohol, blo je nasilje, tko da sm v bistvu šla na socialno, z obema otrokoma, spakirala e in pač pristala v materinskem domu.

Bi rekli, da je bila odločitev za razhod pravilna?

Definitivno.

Kako so pa otroci sprejeli odločitev, da se bosta z bivšim partnerjem razšla in kako ste jim to pojasnili?

Zdej mlajši sin je bil star eem tri leta, tko da kej dost njemu nismo razlagal, no. Hčera je bla pa šest let stara, je pa to kr zlo občutla, no. Smo tut se udeležile delavnic, otroškega psihiatra, tko da je kr zlo vplivalo na hčero no, ampak s pomočjo bom rekla drugih ljudi, no, ne sam psihiatrov, em smo pršli kr na, daleč no z njo, tko da...je pa blo kr hudo.

Na koga še mislite te druge ljudi?

Em v bistvu tko bom rekla, em moji prijatli so kr dost pripomogli k temu, da so tut mene podpirali oziroma mene gor držali ee da smo pršli tk daleč, no. Eee kej dost na socialno nismo dal, no, ker je blo...niso bli nam glih v pomoč, razn do te mere, da smo šli v materinski dom.

ODNOS MED STARŠEMA IN ODNOS MED STARŠEM IN OTROKOM

V redu. Kako bi opisali vaš odnos z bivšim partnerjem, ko sta bila še v zvezi?

Hm. Eeem ko sma že vedla za ločitev, alt ko?

Ne, že od začetka a ne, kako sta delovala.

Od začetka, eem mislim midva sva super delovala, e sej pravim, dokler ni padu v bom rekla slabo družbo z alkoholom, e takrat je blo pa pol kr pestro, no. Drgač sma pa super delovala, sva si delila bom rekla ee ko so otroc bli, delila vse naloge no, je tut pospravlu, vse to sma bla kr, bom rekla super odnos je bil.

Okej. Kako bi vajin odnos opisali sedaj po razvezi? In kako bi odnos opisal vaš partner?

Zdej trenutno, je stanje super, no. Eee ko sva se ločila, v bistvu eno leto ni sploh vidu otrok, ker ni niti želel, e zdej pa mama kr dober odnos, no, ker je tut zbolel ee in se mi zdi no, da zarad tega, je pa zdej tut mal drgač, no. Šest let se nisva slišala po telefonu, sma kr prek sporočil, ee zdej se pa tut pogovarjava in tko da zdej je dober odnos. Tut mislim, da bi on reku da ja, da se mama dober zdej.

Kako bi vaš otrok opisal odnos z vašim bivšim partnerjem?

Hm, kej dost se sicer o tem ne pogovarjamo, no ampak veta, da mata tut podporo očeta, tko da lahk greta k njemu kadar želita, tk da jst mislim da tut ona dva bi rekla, da mama dober odnos.

Pa se vam zdi, da vaš odnos med vami in bivšim partnerjem/partnerko vpliva na otroka in kako?

Em jst mislim, da nima večjega vpliva, no. Mogoče, da izkoristi sploh sin, no, ko je devet let star, mal izkorišča, no. Zdej če ne bom pr mamici, bom pa pr atiju dosegu, ne. Ee drgač pa mislim, da nima nekega vpliva no to, no.

VPLETENOST STROKE (Centra za socialno delo)

Kakšno vlogo je imel center za socialno delo pri vaši razvezi, ste se udeležili svetovalnega razgovora ob razvezi in kako je potekal?

Ja, udeležila sva se ga. Eee v bistvu potekal je bolj bom rekla...ni bil glih pogovor, je blo bolj kreganje, tko bom rekla, no. Zdej jst ne vem, a sm glih jst naletela na tako socialno delavko, da je bla pač bol na strani moških ee tko da ne glede na svojo dokumentacijo o nasilju, posilstvih in teh zadevah, je še vedno socialna delavka bla na strani očeta, pač da naj še vedno poskusimo zaradi otrok in teh zadev ee tko da bi rekla, da nisem bla glih zadovoljna s tem razgovorom, no.

Mhm, kaj ste se tam pogovarjali?

V bistvu vsak je svoje povedal, jst in partner bivši, eee zakaj dejansko bi se ločila, eem v bistvu največ krega je blo glede eem bom rekla stikov, pa preživnine, no. Eeem to v bistvu bi rekla, največ je o tem pogovor trajal, a ne.

Se vam je pa zdelo, da se je socialna delavka postavila na njegovo stran?

Definitivno, definitivno.

Ali je bil na svetovalnem razgovoru prisoten tudi vaš otrok in kakšno vlogo je imel center za socialno delo pri pogovoru z njimi?

Eee v bistvu otroka nista bila prisotna, sta pa bila posebi zaslišana. Eee v bistvu mislim da je blo to pol...

Kok sta bila stara?

Tri pa šest. Ja nism smela bit zraven njiju noter, tko da sta bila preko igre, sta bila zaslišana, ee dejansko kaj si želita, h komu želita it, kakšen je odnos z očetom, kakšen odnos z mano, emm tko čist take splošne vprašanje so jima postavljali eem čeprav no jst bi tko rekla, takrat se men ni zdel to smiselno, glede na to, da sploh hčera, no, je bila v stiski in pol ko še pritisnejo socialna na njih, eee ni se mi zdel no glih korektno od njih, no, da se je zaslišalo. Sin pa tut, glede na to, da je bil star tri leta, v bistvu eem se mi ni zdel prav, no, tko bom rekla.

Ampak, so oni zahtevali, da prideta?

Zahtevali so, ja.

Ali ste se za sedanje skrbništvo nad otroci dogovorila sama z bivšim partnerjem oziroma kolikšen del vam je pri tej odločitvi pomagal strokovni delavec na Centru za socialno delo?

Strokovni delavec prav nič, ee v bistvu midva za skrbništvo, sva se sama odločila, da pač sm to jst. Eee glede stikov, pa preživnin, sma pa preko sodišča, ne. Sodišče je blo pa čist na moji strani eem tko da sma tut, kr hitr je šlo skos no, tut na sodišču.

V kolikšni meri vam je bil Center za socialno delo v pomoč pri razvezi, prej ste rekli da niste bili zadovoljni z njihovim delom?

V nikakršnem bom rekla, v nobeno pomoč mi niso bli.

Kako bi opisali vaš odnos z bivšim partnerjem glede starševanja in dogovarjanja glede otrok, prihaja pri tem do kakšnih konfliktov in nesoglasij ter kako jih rešujeta?

V bistvu nimama nobenih težav. Čist lepo, tut ee se otroka že sama z njim dogovarjata, ee v bistvu me samo vprašata, a lahk greva in pol pač ja, moj odgovor je vedno ja, razen če je pač učenje, takrat pač se drugač dogovorimo, no. Od začetka sicer sta, preko sodišča, no, je bil dogovor tri ure ob petkih, ne, tko da šest let nista spala pr njemu, nikol. Zdej pa v bistvu se že sama dogovarjama in gresta pač takrat, ko jima to paše. Nč nimamo s tem težav.

Na začetku sta mela kej težave s tem?

Ja na začetku je blo pa kr ja, v bistvu jst sm ga nekje tri lete prosla, da pride po njiju, pa ni želel. Tko da pol sm pa odnehala, no. Pol pa tut otrokom nism več lagala, ne, ker na začetku je blo vedn tko, da sm vedno otrokoma rekla ne ati ne more, ker dela, sej bo, ne. Pol pa nisem več, pač dejansko sem jima povedla, ati noče prit po vaju, tko je in to je to, ne.

Kako ste pa sedaj dogovorjeni glede stikov z otroci, se držite dogovorjenega urnika ali se sproti spreminja?

V bistvu ja. Sproti, čist tko. Po navadi sin, no med tednom ne spita pri njemu, ob petkih pa po navadi sin gre k njemu spat, hčera pa je že tko v bistvu 12 let stara eem včasih gre, včasih ne, eem mi pa vlek del pomaga, no, recimo po šoli, da greta včasih na kosilo k njemu, zdej sin tak v šoli kosila, ne, eee hčera pa tut kdaj, če sm jst v službi, gre pa k njemu kosilat, tko da se čist vsakodnevno dogovarjamo.

Zdej zanima me delitev vsakodnevnega dela, povezanega z otroci. Naštela vam bom nekaj opravil in obveznosti, ki sodijo pod starševsko skrb, vas pa prosim, da mi za vsako opravilo oziroma obveznost opišete, kako sta z bivšim partnerjem to urejala prej, ko sta bila še v zvezi ter kako se dogovarjata sedaj, po razvezi. Najprej skrb za higieno.

Ja, prej sma v bistvu oba, čist tko no, tist samoumevno, vsakodnevno ee zdej pa dejansko, ko sta pr njemu, skrbi on, karkoli se tiče hčere z menstruacijo in teh zadev, eeem doma pa pač jaz, no. Se ne dogovarjama neki glede tega.

Ee glede skrbi za zdravje?

Eeem prej sma tut skupi, zdej pa tko, no, če je kej resnega, ga tut obvestim, glih za vsak prehlad, ga ne, ne. Ampak če je pa kaj resnega, ga pokličem, ga vprašam za mnenje, kaj ti misliš, eee in se nekako skupi dogovorima kaj bi blo najboljš.

Pa recimo, če so otroci bolani, grejo potem vseen na stik k njemu, al takrat ne?

Eee zdej tko eee, če je neka, bom rekla, vlka vročina al pa karkoli, po navadi ne. Glede na to pa, da smo 400 metrov narazn doma ee če je le možnost, greta, ne. Seveda, če to ne vpliva na njegovo hčero, ki jo ma zdej z zdejšno partnerko eee pol ja, če pa ne, pol pač ne greta.

Kaj pa glede priprave obrokov?

Eeem prej smo kr skupi, tko se dogovarjali kaj bomo jedli. Zdej pa isto, ko sta pri njemu, se sam odloča, zdej glede na to, da ma hčera dieto, sm mu to obrazložla, ee tko da na to tut pazi, da je kar lahka, em doma pa pač jst, ne.

Glede pomoči pri domačih nalogah?

Sm pa bol sama.

Mhm, tut prej?

Eee tut prej, no, bol ko ne, ja.

Glede omogočanja prijateljstev ali socialnih dejavnosti?

Eem zdej pri tem, prej, tko sma v bistvu ni blo nekih večjih težav, ne, ker sta bla še bolj mejhna, tko da nismo neki na to polagali pažnje, ee zdej pa večinoma sm jst, no, za te stvari.

Kako pa sta se z bivšim partnerjem dogovarjala o pomembnih odločitvah glede otrok in njihove vzgoje? Če mi lahko za vsako točko spet poveste kako prej a ne, pa kako sedaj.**Zanima me predvsem kolikšen del odločitve se upošteva od obeh a ne, recimo glede šole.**

Zdej prej tko eee noben še ni v šolo hodu, ne. Tko da glede šole se tut prej nisma neki, ne. Eee zdej pa dejansko, glede šole sm sama, no. Nč v bistvu bom rekla tko o, pet, šest let ga ni niti zanimal kako jima v šoli gre, eem zdej pa tko, če ga kej zanima itak sam vpraša otroke, ne mene.

Glede tega kako otroci preživljajo prosti čas?

Eem zdej prej smo itak skupi, ne, bli glede prostega časa smo se skupi odločali eem zdej pa tko ee sm čist sama glede tega, glede šole pa glede prostga časa.

Glede tega kakšna oblačila nosijo?

Sm bol jst, no. Tut prej, pa tut zdej, ja.

Glede tega kakšno hrano jedo?

Eem hm, prej sva tut skupi, a ne, glede hrane sva se odločala. Zdej pa v bistvu ja, pr hčeri itak, mormo pazit, ee pr sinu, pa se mi zdi, no, da bol ko mu pravim, da ne sme glih čist vsega jest, ker je mal prekomerno težek, ne, se mi zdi, da se kr sam bol glede tega odloča, no. Eem ker pač si ne upa mu rečt ne, ne, da ne bi blo zamere eeem se mi zdi, da mogoč mal škode dela, na ta način, da mu vse da kar pač si zamisli, ne.

Em kaj pa glede discipline?

Sm pa tut sama bla, prej in zdej.

SOCIALNE MREŽE IN FINANČNI VIDIK

Ali sta imela z bivšim partnerjem pred razvezo velik del skupne socialne mreže ali ne?

Ja, v bistvu sma mela kr enih, kr dost skupnih prijatlov, sicer sorodnikov ne tulk eem ker nimama niti tolk stikov, ne po moji, ne po njegovi strani eem prijatlov pa kr dost, ja.

Bi rekli da se je po razvezi vaša socialna mreža zmanjšala, ste mogoče izgubili stike s katerimi skupnimi prijatelji, ki sta jih imela?

Ee definitivno da ja. Zdej tko bom rekla, glede na to, da ma bivši otroka z mojo bivšo najboljšo prijatlo, bi lahk rekla, no, da se je zmanjšal, neki ljudi sm tut sama odstranla ee zdej tisti, ki so bli pa pravi prijatli, so pa tut men ostali, tko da glede tega nimam nekih težav, ne.

Ali se je z razvezo spremenilo vaše finančno stanje, sedaj težje shajate ali ne?

Ee definitivno, da se je spremenilo. Od začetka je blo velik težje, ee zdej je pa velik boljš.

Ee ste zdej sami, mate še mogoče kakšno pomoč, pri tem, pri teh financah, al sami vse?

Ee v bistvu mam partnerja, že štir leta, ee tko da tut on pomaga, eem večinoma no pa, bom rekla skupi delava za prihodnost najinih otrok.

Tko da bi rekl, da zdej odkar mate partnerja, da so boljše stvari, prej, ko sta šla pa narazen a ne, ko ste bli pa sami je blo pa hudo?

Je blo pa kr hudo, ja.

Ali drug starš plačuje preživnino in se vam zdi da je dovolj visoka glede na potrebe otrok?

Em zdej tko ja, on preživnino plačuje, sicer je od začetka moglo prit do izterjave, ne, ker ni hotu. Emm tko bom rekla, no, glede na to, da sta oba eem športno aktivna, sploh hčera, eem je kr bom rekla s treningi, treningi in športna oblačila prnesejo kr vlko mero finančnih sredstev a ne. Eee tko da bom rekla ja, glede na njegovo socialno stanje, glede na njegovo finančno stanje, bom rekla ja, seveda je dovolj. Ampak glede na potrebe otrok pa definitivno premalo.

PRILOGA F: Intervju z Leo

ZAČETEK RAZVEZE

Mi lahko opišete kako je prišlo do razveze oziroma razhoda, kaj so bili glavni razlogi, da sta se odločila s partnerjem, da se razideta pa kdo od vaju je bil pobudnik?

Midva sma se že od Pijinga, od hčeringa rojstva začela kregat, pa sma našla vsak svojo pot. In začel se je dobesedno...drugo punco si je najdu, pa je skrivo, pa so men otroci povedli, da ma drugo lubico, pol sm pa jst tut jih našla skupi pa sm šla v ločitev.

Bi rekli, da je bila odločitev za razhod pravilna?

Ja.

Kako so otroci sprejeli odločitev, da se bosta z bivšim partnerjem razšla pa kako ste jim to pojasnili?

Em na začetku še nisma nič, ko sam živela še pol leta skupi, pol so pa le vidli, da gremo mi za sebe z otroci. Taveč pob je bil mal užaljen, dekle je bla pa tk premajhna, da bi karkoli vedla.

ODNOS MED STARŠEMA IN ODNOS MED STARŠEM IN OTROKOM

Kako bi opisali vaš odnos z bivšim partnerjem, ko sta bila še v zvezi?

Uf, to je bil, kr fajnje blo. Ni blo problema, velik mi je pomago, razumela sma se. Bla sma, ko sma bla na kontra smeni je blo mal težko, ampak drgač je blo pa, lepo je blo z njemu živet. Mel je svoje muke, ampak se je vse dalo zmenit.

Kako bi vajin odnos opisali sedaj po razhodu? Pa kako bi ta odnos opisal vaš bivši partner?

Uf, a zdej po razhodu? Uf. Na začetku ko sma se midva ločla, se midva videt nisma mogla. Sma en drugega zajebavala že zarad otrok, položnic, ni da ni, nonstop, videt se nisma mogla. Pol pa ene pol leta po tistmu sma se dol vsedla, pa vidla, da otroci zarad tega trpijo, izkoriščajo, sma se pa začela klapat. On je mel svojo partnerko, jst svojga partnerja, smo hodli še na kave skupi, otroki smo se skup igrali so se z nama, tk da sma, prej sma mela vmes vredit. Zdej, ko ma pa spet drugo partnerko, je pa spet ga ma v šahu in je čist spremenil. Zdej se pa samo dogovarjama glede otrok, zdravo, zdravo in to je to.

Kako bi pa eem vaš otrok opisal odnos, vaši otroci kako bi opisali odnos z bivšim partnerjem?

Mhm, tamala...tamala sploh ne bi kaj rekla, ko ga...atija nima nevem kolk rada. Taveč je pa na atijevi strani in bi dal vse za atija.

Se vam zdi, da vaš odnos med vami in bivšim partnerjem vpliva na otroke in kako?

Ja, zelo vpliva na otroke, že zaradi vzgoje, izkoriščajo ful. Eee če tam ne sme, misli, da bo tu lahka, taveč pob je zelo s tem sprifan.

VPLETENOST STROKE (Centra za socialno delo)

Kakšno vlogo je imel center za socialno delo pri vaši razvezi, ali ste se udeležili svetovalnega razgovora ob razvezi in kako je potekal?

Hhh, ja na socialno sm dala jst papirje, s tem da sma šla oba dva sporazumno. Lepo sma šla tja, jst sm prnesla svoje papirje, napisala ka zahtevam, ka ne zahtevam, oni so pač hotli še naju skup dat, sma oba dva povedla da ne, da ne boma probala. Pol so oni naredli spisec, ka kermu pripada, se jst nism strinjala, sma vsak svojga spet napisala, je mogla socialna to odobrit. Otroci so tk avtomatsko men pripadal, on jih je hotu ločit, pa jst nism dovolila, tk da socialna nima dobesedno pojma o tem.

Okej, pa je bil na svetovalnem razgovoru prisoten tudi vaš otrok oziroma otroci?

Ne, noben.

Ali ste se za sedanje skrbništvo nad otroci, eee sta se dogovorila sama z bivšim partnerjem oziroma kolikšen del vam je pri tej odločitvi pomagal strokovni delavec na Centru za socialno delo?

Midva sma to vse sporazumno naredla, da sma se dogovorila že predn sma šla na socialno, kk bo z otrokom. Socialna je hotla pač neke svoje štrene mešat, ampak se nisma pustila, tk da socialna ni mela tu nič.

Pa na splošno, kako bi rekli, da vam je bil center za socialno delo v pomoč pri razvezi, bi rekli da ste zadovoljni z njihovim delom?

Ne. Sploh ne znajo pomagat.

Kako bi opisali vaš odnos z bivšim partnerjem glede starševanja in dogovarjanja glede otrok, prihaja pri tem do kakšnih konfliktov in nesoglasij ter kako jih rešujeta?

Eee, glede otrok sma midva tk že od začetka zmejena, se tega držima, če slučaj pride do kakih sprememb, se pokličema, se zmenima, tk da glede tega nimama problemov. Zdej pa, taveč pob je tk večinoma pr njemu, tamalo mam jst tuki, hčero. Ampak on je zdej večinoma na tri smene in ni več tk kot je blo. Glede otrok, njegova partnerka jih naj bi mela, ampak jih nima. Če pa kaki problemi, ko pridejo ornk problemi, pa pokliče, pa pove. Prej pa, dokler pa ne pride do ornk problemov je pa tih, pa prikriva.

Kako ste dogovorjeni glede stikov z otroci z drugim staršem, se držite dogovorjenega urnika ali se sproti spreminja?

Ne, to mas skos isto, pa se skos držima tega.

Mhm, kak mata stike določene?

Ob torkih pa ob četrtnih od dveh do šestih, pa vsak drug vikend. To je skos zdle, štir lete tk.

Da gre hčera k njemu...

Ja, da pride po njo v šolo, ob dveh pride po poba pa dekleta v šolo, pol jih pa prpela men ob šestih nazaj na dom. Vsak drug vikend pa v petek pride po njih, pa jih v pondelek zjutri pela v šolo.

Vredu. Zanima me delitev vsakodnevnega dela, povezanega z otroci. Naštela vam bom nekaj opravil in obveznosti, ki sodijo pod starševsko skrb, vas pa prosim, da mi za vsako opravilo oziroma obveznost opišete, kako sta z bivšim partnerjem to urejala prej, ko sta bila še v zvezi ter kako se dogovarjata sedaj, po razvezi? Skrb za higieno.

Prej, ko sma bla skupi sma oba mela. Ker je mel pač čas, eden je meu..z drugim zaposlen ampak za higieno večinoma sma oba bla. Zdej pa tk, dekle je tk pr men, pob pa sam za sebe skrbi, ko je dost star.

Mhm. Kaj pa skrb za zdravje?

Sm bla pa večinoma jst, prej no zdej.

Priprava obrokov?

Sm pa jst kuhala, edino če sm jst bla popoldne na šihitu, je on kuho tist tedn.

Pomoč pri domačih nalogah?

Oba.

Mhm, pa tut sedaj? Ee tut ko si na stikih otroci so tut opravljajo domače naloge al...?

Dekle jih pr men skos rešuje, tam jih ne. Pob e pa če ne ve, kej vpraša, drgač pa že sam, je samostojn in dela sam naloge.

Kaj pa glede omogočanja prijateljstev ali socialnih dejavnosti za otroke?

To se pa skupi dogovarjama. Nobeden ne reče jst bom to nardil, to boš ti. To še mama pa vedno v vseh štirih letih mama skos skupi.

Kako sta se z bivšim partnerjem dogovarjala o pomembnih odločitvah glede otrok in njihove vzgoje? In kako se o tem dogovarjata sedaj po razvezi, kolikšen del odločitve se upošteva od obeh pri naslednjih stvareh: Glede šole?

Glede šole sm mela večinoma jst glavno besedo, ko sm mela skrbništvo. Njega na začetku tk ni zanimalo, on je sam kimal, ja, ja, ja. Zdej pa že mama oba dva, vse kar je glede šole, plačila, vozima pa pol pol.

Mhm, se skupi dogovarjata.

Ja.

Eee kaj pa glede tega, kako otroci preživljajo prosti čas?

Za Tilena ko je bolj samostojn, to je taveč sin, ko pr atiju zdej živi, nimam jst nč, je večinoma sam seb prepuščen, dekle pa...jo mam pa večinoma jst in mene...njega sploh ne vpraša a lahk, večinoma vpraši mamico.

Kaj pa prej, ko sta bila še v zvezi?

Sma pa oba dva skupi.

Mhm, ee glede tega kakšna oblačila nosijo?

Jim pa tk jst večinoma kupujem. Dekletu tk jst sam kupujem, pobu pa kkr ga naserje.

A tudi prej, ste..?

Prej sma tut vse skupi.

Mhm, eee glede tega kakšno hrano jedo?

Nevem, ko so že tuk stari, da velik samo povejo zdle, prej sma pač oba delala, zdej pa on dela pobu, jst pa dekletu.

Kaj pa glede discipline?

Uf, disciplina...to znajo pa otroci ful izkoriščat. Že prej so znali izkoriščat, ko sma skup bla, zdej še pa bol. Če jst rečem ja, bo on reku ne, ker se mu bojo zasmilili, tk da disciplino mama pa vsak svojo.

SOCIALNE MREŽE IN FINANČNI VIDIK

Ali sta imela z bivšim partnerjem/partnerico pred razvezo velik del skupne socialne mreže ali ne?

Ja sma kr mela. Velik je blo skupnih prjatlov.

Pa bi rekli da se je po razvezi vaša socialna mreža zmanjšala, ste mogoče izgubili stike s katerimi skupnimi prijatelji, ki sta jih imela?

Ja velik, jst sm se velikim kerim odmaknala, ko sm jih spoznala prek njega, to sm jst pustila pr mir, sej pozdravimo pa to se, sam da bi hodli pa na kavo, to pa, tisto pa ni več. Moj prijateljski krog se je zmanjšo na mojo stran.

Ali se je z razvezo spremenilo vaše finančno stanje, sedaj težje shajate ali ne?

Se je spremenilo, seveda se je, prej ko sma bla ožejena sta bla dva dohodka, pol kr na enkrat je samo eden, morš poskrbet za vse sam, pol sm si jst našla partnerja, tk da mam zdej jst spet dva dohodka, hvala bogu spet lahk shajamo, drgač pa je blo iz mesca v mesec dobesedno jedva jedva.

Ali drug starš plačuje preživnino in se vam zdi da je dovolj visoka glede na potrebe otroka?

Preživnine ne plačuje odkar sma se ločla, to sma ga pač, sm se jst mal za fik...zafiksirala, ko sma se zmenla na socialni, da boma devala na roke si ampak on je to izkoriščal, pol je tk šiht zgubil, pol je šiht dobil in ne plačuje. Tk da men zdle že štir leta plačuje državna...država državno preživnino. On pač ne plačuje nič, zgleda da plačuje sam državi pol nazaj, ko ga tožijo. Pa premala je, definitivno 150€ za dva je premala.

PRILOGA G: Intervju z Luko

ZAČETEK RAZVEZE

Mi lahko opišete kako je prišlo do razveze oziroma razhoda, kaj so bili glavni razlogi, da sta se odločila s partnerico da se razideta in kdo od vaju je bil pobudnik?

Pobudnik, da se razideva sem bil jaz, razšla sma se pač zarad ene tretje osebe, ko je pač un, moja bivša partnerca ga je mela že prej ne.

Pa bi rekli, da je bila odločitev za razhod pravilna?

Z moje strani je bla definitivno pravilna.

Eee kako so otroci sprejeli odločitev, da se bosta z bivšo partnerko razšla in kako ste jim to pojasnili?

Eee sprejel je brez kakšnih, nč ni blo kakšnih posebnih problemov. Pač sma mu lepo povedla da jst ne bom več tam živel, pa da bo pršu k men na vikende, vsak drug vikend.

ODNOS MED STARŠEMA IN ODNOS MED STARŠEM IN OTROKOM

Kako bi opisali vaš odnos z bivšo partnerico, ko sta bila še v zvezi?

Eee ja..tak blo je, je blo v redu, večino cajta pa pol ni blo več v redu, pa se je pol vse skup nehal.

Kako bi vajin odnos opisali sedaj po razhodu? Kako bi odnos opisala vaša partnerica?

Odnos..mama tak sma, kar je glede otroka se pogovarjama preko telefona, pa da na neki distanci, neki osnovno kar je pač potrebno.

Kako bi pa odnos opisala vaša bivša partnerica? Enako al..?

Eee mislim, da skor enako.

Kako bi vaš otrok opisal odnos e z vašo bivšo partnerko?

Eee kk bi opisal..eee..ja pač da mu je lepo ko je pr njej al pa isto ko pr men, ker mu una glih tolk nudi ko mu jaz nudim ne.

Pa se vam zdi, da vaš odnos med vami in vašo partnerko vpliva na vašega otroka in kako?

Eee, vpliva na otroka...načeloma ne, ker kar se pogovarjama se sama, ne neki da bi se v pričo njega karkoli kregala al pa bilokaj ne.

VPLETENOST STROKE (Centra za socialno delo)

Okej. Kakšno vlogo je imel center za socialno delo pri vaši razvezi, ali ste se udeležili svetovalnega razgovora ob razvezi in kako je potekal?

Ja, tist sma se udeležila tistga razgovora tam na centru za socialno delo...eee p p p ka, ka je že?

Kako je potekal razgovor, kaj ste se tam dogovarjali?

Pač tam smo se dogovoril kolk bo preživnine za plačevat, pa kje bo otrok, paa kje boma mela stike.

Ali je bil na svetovalnem razgovoru prisoten tudi vaš otrok in kakšno vlogo je imel center za socialno delo pri pogovoru z njimi, z njim?

Eee otrok ni bil prisoten v pogovoru.

Ali ste se za sedanje skrbništvo nad otrokom dogovorila, dogovorili ee samo z bivši, z bivšo partnerico oziroma kolikšen del vam je pri tej odločitvi pomagal strokovni delavec, na centru za socialno delo?

Ph, strokovni delavec je tam bol mal pomago, tist sma se kr sama zmenla med sabo pa je pri tem ostal tut.

Pa sta se takoj strinjala, s predlogi?

Eee ja, načeloma sma se mogla. Sma dognala tiste stvari, da pač je tk, da pač tk more bit no.

Em v kolikšni meri vam je bil center za socialno delo v pomoč pri razvezi? Bi rekli, da ste zadovoljni z njihovim delom sli ne?

Nism bil najbolj zadovoljn z njihovim delom. Se premal, premal se zavzamejo za, za razveze pač nasploh.

Okej. Kako bi opisali vaš odnos z bivšo partnerico glede starševanja in dogovarjanja glede otrok? Prihaja pri tem do kakšnih konfliktov in nesoglasij ter kako jih rešujeta?

Do nekih posebnih konfliktov ne prihaja, ker se pač zmenma v nekih mejah normale, pač da je za oba prav ne.

Kako ste dogovorjeni glede stikov z otrokom, pa če se držite dogovorjenega urnika ali se spreminja?

Teh rednih stikov kar mama vsak drug vikend pa vsako drugo sredo so skos isti, ko ma pa počitnice se pač med sabo dogovorima kdaj bo lahka prišu al kdaj ne bo mogu.

Zanima me delitev vsakodnevnega dela, povezanega z otrokom. Naštela vam bom nekaj opravil in obveznosti, ki sodijo pod starševsko skrb, vas pa prosim, da mi za vsako opravilo oziroma obveznost opišete, kako sta z bivšo partnerko to urejala prej, ko sta bila še v zvezi ter kako se dogovarjata sedaj po razhodu. Skrb za higieno.

Eee za higieno, mislim da isto kot je blo že prej v, ko sma bla še skupi, da si je pač zjutri, po navadi si je sam, pa da sma pol pregledala, če si je vredu umil, na primer zobe pa...

Kaj pa skrb za zdravje?

Eee za zdravje pa tut sma, kkr je blo, če kir je mel, če je slučajno zbolel, ga je pač tist pelal ko je bil doma, al pa obratno ne.

Mhm. Kaj pa zdej recimo če je, če je otrok bolan ne, vseen pride na slik al...? A je že bil tak primer?

Eee ja, je bil enkrat primer pa, je bil pač, mel je tolk vročine, da ni blo bolj ne, je pol pač en drug dan prišu.

Okej. Kaj pa za pripavo obrokov?

Eeee...

Kdo je za to skrbel prej in kdo zdej recimo?

Ja vsak enmal spet. Kkr, če sm bil jaz doma sm jaz, če je pa ona, je pa ona skrbela ne.

Eee pomoč pri domačih nalogah?

Pri domačih nalogah eee večinoma sem mu jst pomagal, pa tut una med drugim, če je bla doma.

Ee kaj pa zdej, pač ko jee, ko je otrok pr njej ona skrbi za to, ko je tuki pa on, al recimo on ko pride na stik nima teh domačih nalog pa to?

Ma. Ko pride, ma skoraj vedno domačo nalogo, pa ko pride jo skup naredma ne.

Se prav da, da tut tuki na stikih opravlja domače naloge ne?

Ja, skor vedno.

Mhm. Kaj pa omogočanje prijateljstev ali socialnih dejavnosti?

Hm z moje strani tule ma dost prjatlov, pa se družijo z njimi, tam pa v bistvu nima nobenga ne, ker je pač eee...so pač tam vsi skregan med sabo, pa še sosedu ne gre ne.

Pa je tud že prej, ko sta bila še v zvezi blo, v tej smeri, da ste vi bolj skrbeli za to, e za te socialne dejavnosti pa omogočanje prijateljstev za otroka?

Tut sm jaz mel bol na skrbi ja.

Eee kako sta z bivšo partner...kako sta se z bivšo partnerko dogovarjala o pomembnih odločitvah glede otroka in njegove vzgoje? In kako se o tem dogovarjata sedaj po razvezi? Kolikšen del odločitve se upošteva od obeh pri naslednjih stvareh, glede šole?

Glede šole se po navadi skup odločma, mislim če je kaj takega me pokliče pa mi pove, pa če je primerno, pol se odločma z ja, če ne pa ne.

Mhm. Kako otroci preživljajo prosti čas? Kdo je ee, pač kakšen, kolikšen del odločitve se upošteva od vas pa od nje recimo ne?

Tist sma tut prej, sma mu oba pač povedla ne, da nism pol jst bil tist, al pa sam ona ne, eee na dan eno uro računalnika na dan, druga pa da gre ven, pa se lahk igra z žogo al pa z biločem, sam da ni za televizijo.

Pa se tut še zdej dogovarjata o...

Je še zdaj tak ja.

Glede tega kakšna oblačila nosijo?

Eee, nč, ni neki posebi zbirčn da bi pa reku hočem to met al pa, dobi same take stvari, ko so mu pač všeč ne..

Mhm, kdo bolj skrbi za to?

Za oblačila skrbi mami njegova.

Kakšno hrano jedo? Glede tega, kdo bolj odloča pri tem recimo, da se mu neki prepove, al pa je tko recimo, da recimo na eni strani ne sme pit kokakole, na drugi jo lahko, al se dogovarjata glede tega, kaj lahko pa kaj ne?

Ne, tist je že un sam nima rad gaziranih pijač, sam najraj pije vodo, tak da nikol ni bil problem neki glede dogovarjanja.

Okej. Kaj pa glede discipline?

Glede discipline sma mu pa oba tut povedla že prej pa še zdaj se dogovorima, da to, pač kar lahk dela, lahk dela, kar pač se ne sme delat, pa se tega pol tut drži, ne.

Se še vedno dogovarjata skupi z bivšo partnerko?

Ja.

SOCIALNE MREŽE IN FINANČNI VIDIK

Okej. Ali sta imela z bivšo partnerico pred razhodom velik del skupne socialne mreže ali ne?

Mmm neki posebi ne.

A bi rekli, da se je po razhodu vaša socialna mreža zmanjšala, ste mogoče izgubili stike s katerimi skupnimi prijatelji, ki sta jih imela?

Nism zgubil stikov, z nobenim, kar sma jih mela skupi.

Mhm. Ali se je z razvezo spremenilo vaše finančno stanje, sedaj po razvezi težje shajate ali ne?

Trenutno ko sem brezposeln pač nimam takih dohodkov, ne, pa sigurno da ni tak ko je prej blo, ne.

Ali plačujete preživnino, pa če se vam zdi, da je dovolj visoka glede na potrebe otroka?

Ja, plačujem preživnino, pa glede na potrebe otroka je že skor previsoka, bi lahk reku.

Kolk plačujete preživnine?

120€. Pa če še z njene strani 120€, pa otroški dodatek 50, je pa že to skor 300€, pa mislim da je, da ma dovolj denarja za njega čez mesec.

Okej, hvala lepa.

Prosim.

PRILOGA H: Intervju z Markom

ZAČETEK RAZVEZE

Mi lahko opišete kako je prišlo do razveze oziroma razhoda, kaj so bili glavni razlogi, da sta se odločila s partnerico, da se razideta in kdo od vaju je bil pobudnik?

Em, ja narazen sva šla em do razveze je prišlo, ker nekako živiva različne življenjske stile, umm očitna sva to mal prepozn ugotovila, oziroma sva predvidevala, da če se poročima, da bodo te razlike med nama zginle in pa seveda, da če boma mela otroka, da bodo te razlike med nama zginle, emm to se ni zgodil in sva se začela veliko kregat, umm tudi pred Lili, to je hčerka, umm blo je glasno, um pobudnik za razvezo sem bil pa jst, ker umm tako pač nisva mogla več živet.

Mhm, a bi rekli, da je bla odločitev za razhod pravilna?

Emm, ja ja, js bi definitivno reku, da je bla pravilna umm, vprašanje če bi partnerica takrat to povedala, ampak mislim, da danes ji je tud bolj, vsekakor ni te napetosti, te živčnosti in predvsem je mal bol tiho.

Kako pa so otroci sprejeli odločitev, da se bosta z bivšo partnerico razšla, pa kako ste jim to pojasnili?

Eemm Lili smo razložil, da ee da ati zdej gre drugam živet. Umm Lili je to najprej razumela, kot da je to neki običajnega, da pa zdej pa mamu dost denarja, da lahka mamu več stanovanj in da gre ati drugam in smo ji razložil da bo hodla, da bo prišla na obisk enkrat na tedn...ja morm pa tut rečt da Lili ni bla kej posebno prizadeta pri tej odločitvi, ker ee zaradi službe in obveznosti enostavno nism bil v prvih letih kej preveč zraven nje, tko da...

ODNOS MED STARŠEMA IN ODNOS MED STARŠEM IN OTROKOM

Kako bi opisali vaš odnos z bivšo partnerico, ko sta bila še v zvezi?

Huh..glasen. Ne sej je blo, od začetka sva se mela fajn, tud ko se je Lili rodila se je...seveda z otrokom se okupiraš in delaš neke skupne stvari, pozabiš na druge probleme, umm, ja jst mam tud dost lepih spominov na to zvezo

Kako bi vajin odnos opisali sedaj po razhodu? Pa kako bi odnos opisal vaša bivša partnerica?

Umm to ne vem, kako bi bivša partnerica opisala,um drgač pa zdej se kr, se kr dogovarjama glede Lili, umm prvo leto je blo mal težje, se nč kej nisva mogla normalno dogovorit umm zdej pa kr gre no, ampak ostajava samo pri tej temi in se ne spuščava v druge pogovore.

Kako bi vaš otrok opisal odnos z vašo bivšo partnerico?

Huh, kako bi otrok opisal odnos?

Ja kaj se vam zdi, kako gleda hčera na to, a ne a se vidva razumeta, a se ne razumeta, v takšnem smislu.

Ja, verjetno naju ne vidi kot običajna starša, ko tobičajnega atija in mamico, ki bi se imela rada, mogoče naju vidi kot prijatelja, umm al pa to glih ne morm rečt, mogoč prej da bi rekla nek solidn odnos, ker se pač normalno sporazumevama.

Se vam zdi, da vaš odnos med vami in bivšo partnerko vpliva na otroka in kako?

Umm sigurno da vpliva, um verjetno si želi neke normalne družine, ampak mislim da je bolj za njo, vseen da sva midva šla narazen, da ni priča tem prepirom.

VPLETENOST STROKE (Centra za socialno delo)

Kakšno vlogo je imel CSD pri vaši razvezi, ali ste se udeležili svetovalnega razgovora ob razvezi ter kako je potekal?

Eee ja, sva se udeležila. Zdej jst pred tem pogovorom sm bil mal negativno nastrojen, ee proti pač samemu pogovoru, enostavno kaj majo zdej oni tam moje probleme za poslušat. Eem potem na samem pogovoru pa smo vidl, da skušajo pomagat, da najprej so eem skušal še z neko mediacijo naju pobotat, ee men sicer ni blo do tega, to sm tut jasno povedu. Eee bivša partnerica je še, je bla za stvar. Potem smo pa prešli nekak na stike in na preživnino in smo z njihovo pomočjo smo se vse skupi uskladil.

Ali je bil na svetovalnem razgovoru prisoten tudi vaš otrok in kakšno vlogo je imel CSD pri pogovoru z njimi?

Ne, nisva Lili zraven jemala, je bla premala,, pa mislim da bi blo to samo dodatno breme za njo.

Ali ste se za sedanje skrbništvo nad otrokom dogovorila sama z bivšo partnerico oziroma kolikšen del vam je pri tej odločitvi pomagal strokovni delavec na Centru za socialno delo?

Umm, glede tega smo se (kašelj), se opravičujem, glede tega sva se kr sama dogovorila, js tud takrat si nism znal predstavljat, da bi s svojo službo um mel otroka skos pr seb in tud bivša žena je takoj rekla, da bo prevzela skrbništvo nad otrokom in sm se js to strinju in sva se pol dogovorila za stike, umm kar se pa tiče strokovnih delavcev pa sva predstavlja predlog, so se strinjal in poslal naprej na sodišče.

Torej v kolikšni meri vam je bil CSD v pomoč pri razvezi, bi rekli da ste, na splošno zadovoljni z njihovim delom?

Um ja, sem. So nama pomagal pri teh osnovnih pogovorih in glede preživnine in stikov, uum so pa, bol so pa služl tam kot neki mediatorji, da se nisva zdej glih pobila med sabo, tak da sem zadovoljen, razumem kaj je njihovo delo, razumem da so bili ti pogovori potrebni in, ja.

STARŠEVANJE PRED IN PO RAZVEZI

Kako bi opisali vaš odnos z bivšo partnerico glede starševanja in dogovarjanja glede otrok, prihaja pri tem do kakšnih konfliktov in nesoglasij ter kako jih rešujeta?

Ja, kar se tega tiče se mi zdi, da mama kr dobr odnos, da ne prihaja do nekih velikih konfliktov in da se kr vreu dogovarjamo no.

Kako ste dogovorjeni glede stikov z otrokom, ee z drugim staršem, se držite dogovorjenega urnika ali se sproti spreminja?

Emm zdej dogovorjeni smo tako, da mam jst Lili vsak ponedeljek in pa vsak drug vikend ampak ni pa to zdej čist nujno, ker ne vem, odvisno od spleta okoliščin, včasih bi rad jst Lili kam pelal al pa majo oni kakšne obveznosti, kakšne rojstne dneve al pa kej takega, ne. Tako da se tut mal sproti dogovarjamo. Ee se mi pa zdi, da se zdej, odkar sma ločena, se z Lili bolj razumema, am mi je tut veliko bolje zdej se z Lili družit, pa jo kam pelat.

Bi rekli, da ji zdej posvetite več časa, kot prej?

Ja, definitivno zdej več.

Zanima me delitev vsakodnevnega dela, povezanega z otrokom. Naštela vam bom nekaj opravil in obveznosti, ki sodijo pod starševsko skrb, vas pa prosim, da mi za vsako opravilo oziroma obveznost opišete, kako sta z bivšo partnerko to urejala prej, ko sta bila še v zvezi ter kako se dogovarjata sedaj, po razvezi: če začnemo kr, skrb za higieno.

Um prej bolj ona, aha zdej pa oba, odvisno pri kom je ane. Odvisno al je tist dan pr men al je doma.

Eee kaj pa glede skrbi za zdravje?

To bi reku, da sma kr oba prej, zdej pa tud, enako.

Recimo če je hči bolna pride vseeno na stik takrat ko ste dogovorjeni al ne?

Aha ne, takrat ostane doma umm, vreu sem drugače razumel skrb za zdravje, kot preventivo.

Kaj pa glede priprave obrokov?

Umm prej mama, zdej oba.

Eee pomoč pri domačih nalogah?

Umm tu mislim, da sm bolj jst, tud že prej mal pomagu oz. prej je tako bla še v vrtcu, um bolj jst no, kot pa bivša.

Mhm, kaj pa glede omogočanja prijateljstev ali socialnih dejavnosti?

Bolj ona in tut še danes bolj ona, ker ko je pri meni, se bolj midva družima.

Kako sta se z bivšim partnerjem dogovarjala o pomembnih odločitvah glede otrok in njihove vzgoje? In kako se o tem dogovarjata sedaj po razvezi, kolikšen del odločitve se upošteva od obeh pri naslednjih stvareh: glede šole.

Ja, glede šole, bolj js odločam, tud js hodim na sestanke roditeljske, na neke govorilne ure. Tak da jst.

Kaj pa glede tega, kako otroci preživljajo prosti čas?

Ja, to je zdej spet čist odvisno od tega pri kom je tisti dan..

Mata ločeno, recimo pri mami je dovoljeno nekaj, pri vam potem velja drug režim al kako je s tem?

Ja, vsak ma svoj način, mislim se ne dogovarjama okol tega , mislim da sva oba tolk zrela, da vema kaj se lahko otroku pusti in ne prihaja do nekih nesoglasij okol tega.

Kaj pa glede tega kakšna oblačila nosijo?

Aha, to pa bolj, to je pa bolj bivša žena, mogoče jst če ji kupim kakšno stvar, za kakšno darilo al pa kej, drugač pa bolj žena oblači.

Okej, potem pa glede tega kakšno hrano jedo?

Umm, bi reku da je spet čist odvisno od tega pri kom je, spet je tako umm mislim, ne je zdej pri men samo neke slabe hrane, samo neke hitre prehrane, ampak, tko da glede na to da ne dobivam nekih feedbackov od bivše žene, mislim da ji je čisto vredno glede tega.

Okej. Kaj pa glede discipline?

Mmm enako, tud odvisno od tega kje je.

SOCIALNE MREŽE IN FINANČNI VIDIK

Ali sta imela z bivšim partnerjem pred razhodom velik del skupne socialne mreže ali ne?

Umm ja sma mela kr, kr nekaj skupnih prijateljev.

Pa bi rekli da se je po razhodu vaša socialna mreža zmanjšala, ste mogoče izgubili stike s katerimi skupnimi prijatelji, ki sta jih imela?

Amm ja bi reku da se je zmanjšala, pač neki prjatlov, ki je blo bol njenih se zdej ne vidmo več, tudi starši njeni ee se manj vidmo, ampak po drugi strani pa mam jst tut več časa, da amm, da spoznam kake nove ljudi pač, da se mi po drugi strani pa spet širi socialna mreža

Ali se je z razvezo spremenilo tudi vaše finančno stanje, mogoče sedaj težje shajate ali ne?

Eem mislim, da ne. Mi je prej lažje.

Pa bi rekli mogoče, da je bivši partnerki težje sedaj po razvezi?

Ee ne mislim da je približno enako no, ni nč težje, tut preživnino plačujem in mislim, da z njo lahk pokrije večinoma stroškov, ki jih ima z otrokom.

Se vam zdi da je dovolj visoka glede na potrebe otroka, preživnina, ki jo plačujete?

Mislim da, mislim da, nikol mi ni pojamrala, da je prenizka tako da mislim da s tem ni težav. Umm je pa res da včasih dam tud kej viška zraven da se Lili kej kupi posebnega, za kakšna darila al pa kej, tak da ja, to je to.

PRILOGA I: Intervju z Nežo

ZAČETEK RAZVEZE

Mi lahko opišete kako je prišlo do razveze oziroma razhoda, kaj so bili glavni razlogi, da sta se odločila s partnerjem, da se razideta in kdo od vaju je bil pobudnik?

Zdej pobudnik sm bla načeloma jst, eee to je blo, ko smo bli na morju, pač platfon mi je odnesl in to je blo to, no. Ker jst sm se dve leti sm se spravlala stran od njega, amm in to je blo potem, da pač pr nama že ipak ni štimal vse, sm bla vse sama za otroka, sploh prvo leto, ga praktično ni blo zram, pol vmes si je še pač kej dodatnega zraven umislu, ali kakšno dodatno eee in pol pač, počas se je tak stopnjeval ne in sm rekla zdej pa dost, ne. Da ni to to, ne. Pač ni blo ne spoštovanja, ne nič.

Pa bi rekli, da je bila odločitev za razhod pravilna?

Definitivno, sploh ker zdej še blo vidim, kak obraz, ta prav obraz je pokazu, no.

Kako so otroci sprejeli odločitev, da se bosta z bivšim partnerjem razšla in kako ste jim to pojasnili?

Eee njej, h v bistvu tak je blo, midva sma mela prej skupi dve psičke in pač so se velik teple in sm jst...pač vprašala me je en dan, zakaj pač Sisi, ene psičke ni, ne. Sm rekla ja zato, ker sta se teple, pol sm ji pa hotla razložiti zaka midva nisma več skupi z njenim atijem, je pa rekla zato, ker sta se mami pa ati kregala, je v bistvu sama povlekla vn iz tega, ker naju je tut večkrat vidla, ne. Eee je pa to ful lepo sprejela, ee jst pač sama mam že tut partnerja novega in tut njega je ful lepo sprejela, sm ga tut na tak lep način vpelala v bistvo, no. Tk da njej se v bistvu ful dopade.

ODNOS MED STARŠEMA IN ODNOS MED STARŠEM IN OTROKOM

Kako bi opisali vaš odnos z bivšim partnerjem, ko sta bila še v zvezi?

Eee podrejen. To je prva beseda, ko mi pride na misel. Sploh dokler sm bla domaa, mislim je blo katastrofalno, no. Pol ko sm pa začela delat pa ipak ni blo skor da bolj ampak sm pa pol le mela svojo plačo, ne pa je blo mal drgač, ne.

Kako bi vajin odnos opisali sedaj po razhodu? Kako bi odnos opisal vaš partner?

Amm on bi opisal najin odnos eem, verjetno, da sm trenutno kot najslabša, zato ker sme e v bistvu spelala nekatere stvari mal po svoje, ker sm razmišljala sam na njo. Aaa jst bi pa opisala najin odnos tut tak no, on je tak, grozi, če ni po njegovo, pol grozi če je po njegovo, pol je cel sladek, tak da je tak bol odnos, po starem, no.

Kako bi vaš otrok opisal odnos z vašim bivšim partnerjem?

Moj odnos?

Ja, vajuin pač, med vami pa..

Ja, ve pač, ve da sma se kregala, ne.

Se vam zdi, da vaš odnos med vami in bivšim partnerjem vpliva na otroka in kako?

Emm ka pa vem, vrjetn ne, no. Ne bi se vidl, da ji kej manjka. Pač midva sma tk ble velik same, tk da ni zdej da bi. Vem, da..ful se pozna, da odkar nismo več skupi, da je ful več z njo, no.

Mhm, da je on več z njo zdej?

Ja ja, zdej ma velik časa, prej ga ni mel, za njo.

VPLETENOST STROKE (Centra za socialno delo)

Okej. Kakšno vlogo je imel center za socialno delo pri vaši razvezi, ste se udeležili svetovalnega razgovora ob razvezi in kako je potekal?

V bistvu sma se tak mogla ga udeležiti, ker če ne bi smatral, da se nočma več ločit. Aam zej to je blo tak no, dogovorila sma se stike, ampak, ko smo pa prišl do skrbništva, dogovoril smo stike v bistvu na tak princip, da je otrok pr men. Ko smo prišl pa do skrbništva, je pa on reku ja jst hočem polno skrbništvo. In pol sm bla jst in jst in svetovalka sma ga gledale, sm rekla dober, no. Zdej bomo vidl kak bo sicer, mnenje od svetovalke, ker to še nism dobla, to še čakam, zej tak, ona je prvo predlagala, če bi mela midva zakonsko svetovanje, kar sm jst odločno odklonla. On je pa, kak bi rekla no, prikazal se je kot žrtev, no tak da.

Mhm, se pravi še ni razrešeno skrbništvo?

Ne.

Se pa oba borita, al kako? Da bi, oba se za samostojno, ne?

Ja. Mislim on je predla...(v ozadju glas njene hčerke). Em finta je tut v tem, da je on predlagu, da bi midva mela delno skrbništvo, to pomeni, da bi si midva vsak tedn podajala iz enga v drug dom. Sej živima le 200 metrov narazn ampak da bi si tri leta pa pol starga otroka podaju vsak tedn, sm rekla da to pa definitivno pač ne sprejemem, ne, ker ni normalno.

Ali je bil na svetovalnem razgovoru prisoten tudi vaš otrok?

Ne, ne.

Se pravi za skrb...za dogovor za skrbništvo pa še tak poteka, ne?

Ja.

Eem pa kaj bi rekli, vam je bil strokovni delavec na centru za socialno delo v pomoč pri tem, pri teh pogovarjanjih al?

Ja v bistvu je bila najbolj v pomoč pri tem, da je dokazala, ker pač jst sm določila vsoto preživitnine pač 300€ in ona je dokazala mojemu partnerju, da dejansko te pride otrok mesečno za oba starša skupi 600€, to pomeni 300€ na enega, da sem dejansko čisto realno vsoto, čisto realno stanje povedala. Tu mi je bilo zelo všeč, pa na tak strokovni način, ker v bistvu ni se ona dala prepričati ne z ene, ne z druge strani, kar je zelo fajn, da je pač bila nevtralna, da ona se je dejansko borila res za otroka, ne. Ker jst sm rekla, sm rekla vi ste dejansko nekakšen odvetnik otroški, ne. Da je fajn, da v bistvu tak malega otroka nekdo zastopa, glede na to, da midva vsak mama svojga odvetnika, ona ga pa nima, ne, ker je še tak majhna.

Pol bi rekli, da ste bili zadovoljni z njihovim delom?

Ja, zelo.

Vam je bil v pomoč, mhm. Kako bi opisali vaš odnos z bivšim partnerjem glede starševanja in dogovarjanja glede otrok, prihaja pri tem do kakšnih konfliktov in nesoglasij ter kako jih rešujeta?

Emm hm. On naj jih bi upošteval, no, pač recimo ne vem, da jst rečem lejdans pa Alina ni bila pridna, je to pa to rekla, naj bi on ji tudi pač kak bi rekla jo kregu, ji povedu, ne. Sam vem ne točno, ne. Aaam zdej pri konfliktih pa ne nesoglasjih, zdej...ne ve točno kak jo naj obleče ker ipak sm jst bila skos za to, ne ve točno kdaj more spat, ker spet sm bila jst vedno pri tem, pač pri takih vsakdanjih stvareh, ki je v bistvu morš vedeti o otroku ampak on jih je pač pozabu, ker jih pač ne more vedeti, če ga ni bilo velik zram, ne. Tudi da bom tak rekla, ne.

Kako sta zdej trenutno dogovorjena, glede stikov z otrokom?

Eem zdej načeloma vsak drugi torek, četrtek pa vikend.

Pa se držite dogovorjenega urnika ali se sproti spreminja?

Aaam zdej se spreminja, mogu bi jo dobiti v torek, pa mogu bi jo dobiti v četrtek prejšnjega tedna, ampak je mela operacijo mandlov in pač je odpadla. Jst sm se sicer, tudi po pravic povedati, zlagala, da ni zvedu da ma operacijo, ker sm vedela, da mi bo preprečeno, no. Am mogu bi jo

dobit ta vikend, ko bo zdle ampak tut bo odpadlo, ker je še doma e po operaciji, pa tut pač ne bo šla, ne. Sam to baje razume, no. Zdej bomo vidl, mal je še, trenutno še tašča pomagala, no, njegova mama, ee mal rompomom naredla, tak da ponavad je tak, no.

Zdej zanima me delitev vsakodnevnega dela, povezanega z otrokom. Naštela vam bom nekaj opravil in obveznosti, ki sodijo pod starševsko skrb, vas pa prosim, da mi za vsako opravilo oziroma obveznost opišete, kako sta z bivšim partnerjem to urejala prej, ko sta bila še v zvezi ter kako se dogovarjata sedaj, po razvezi, ne. Skrb za higieno, najprej.

Aaam a umivanje zob, tuširanje pa tak?

Ja, vse te...

Ja zdej je v bistvu tak, če je bil on doma, ji je kdaj pa kdaj on umivu zobe ja, pa sta se tuširala, sam pač večinoma sm bla res da jst no, sploh zvečer, zvečer je bil zlo redko, no. Al namerno, ali nenamerno, no, pustmo to.

Pa zdej, po razvezi?

Emm ja zdej je pa tk prisiljen, da more vse delat, ko je pri njemu, ne. Tak da avtomatsko, vidi kak je men blo, no, prej, ko sm bla sama za vse.

Tak da se zdej dejansko spoznava ee z večimi stvarmi pri otroku?

Dejansko, ja. Pa vidi kak je, ko si, pač morš vse sam. Nimaš nobenga, kermu bi reku lej ti pa to pa to pa to nared, ne.

Mhm. Amm recimo skrb za zdravje?

Ha. Aaa to je v bistvu kok, če bi zbolela?

Ja, recimo. Kdo je bil..e kdo je za to poskrbel prej, ko sta bila še v zvezi, pa kdo zdej recimo?

Eem k zdravniku, ka pa vem ene dvakrat, trikrat je šou zram, večinoma sm bla jst, em za k tem specialistom naprej sm tut bla jst, zdle ko je bla v bolnici, sm blat tut jst, tk da večinoma sm bla jst ja, ker tut on je tut povedu, pr svetovalki na socialnem delu, da on si bolniške ne bo vzel, ko bo ona zbolela, bo otrok pač pr men, četudi on dobi skrbništvo. Tak da...

Eee kaj pa glede priprave obrokov?

Hm. Sm tut večinoma jst, ker je delu velik.

Kaj pa zdej recimo, ko je na stikih pr njemu, tut on pripravi obroke, al...?

Ja včasih jo pele ven jest, naj bi ji pripravo, zdej pa ne vem kaj.

Pomoč pri domačih nalogah?

Em to v bistvu tak še nima.

To še tak nima, ne.

Kaj pa omogočanje prijateljstev ali socialnih dejavnosti?

Na igrišče ne verjamem da jo glih vozi, no. Tut prej, prej ko sma bla v zvezi, ka pa vem...če sta šla, sta šla na kavo, sta se dol vsedla, sta pojedla sendvič, sta bla okol, tu okol mesta, nista zdej šla prav na igrišče, pa tist, ne, ko se vsedeš v peskovnik, se sprostiš z otrokom, se greš gungat al pa neki, vedn ko smo pršl na igrišče skupi, on se je vsedu, si je odpru škatlo cigaret, on je še začel cigarete kadit, jst sm pa za njo laufala, sm pa taj, na tak princip je blo.

Kaj pa zdej recimo, ko sta sama, mislite, da kaj več, al...?

Ne verjamem, da kej hodta na igrišče no, čist po pravic povedan, ne vem. Tk mi pove v bistvu, ne, če je kej na nov.

Kako sta se z bivšim partnerjem dogovarjala o pomembnih odločitvah glede otroka, zanima me predvsem kolikšen del odločitve se upošteva od obeh. Recimo glede šole, al hodi v vrtec, al...?

Hodi v vrtec, ja.

Mhm, recimo glede tega.

Aaa glede vrtca sma tak, ka pa vem, skor da bla soglasna, no. Sploh ker hodi v Tončko Čečeve in je ta vrtec v bistvu najbližje, ne, ker je to čez hrib, no, dve minutke stran, ne. In sm prvo razmišljala, da bi jo k Anici vpisala, ko je tu pri Kajuhu, ampak sma pol nekak soglasno rekla, da jo boma sem prepisala, so res v redu.

Kaj pa glede tega kako otroci preživljajo prosti čas? Kdo ma...?

Večinoma sm jst koordinirala, no. Pač sm točen vedla kam rada gre, točen sm vedla ka rada dela, tak da za to sm bol jst.

Pa tut zdej je še bol tko?

Eem mislim ja, takrat ko je z mano, ja. Pač ko je z njim, naj dela kar hoče, ker dok je zdrava, pa dok mi pride cela nazaj, no.

Mhm, kaj pa glede tega kakšno hrano jedo?

Emm hm to pa bol odloča ona sama že dejansko, tak da tu pa je že čist sama po seb, ne.

Kaj pa glede discipline? Kolikšen del odločitve se upošteva od obeh?

Ha, prej sm mela bol ko ne jst tisto ta trdo vzgojo aaam pa še vedn jo mam, no. On je še vedn tist, ko popusti, ne, ker če ona jamra pa se meče po tleh, da bi se rada nosla, vem, da jo bo on pobral, jst bom pa š vedn vztrajala, pa se mi lahk sred mesta joče. Tak da tu sm bla jst tista kak bi rekla vražja mama, no. Tut recimo pr oblačilih sm tut jst pokrivala. Jst sm bla tista ko vem ka rabi, jst sm bla tista, ko vem ka morm kupit, ka se ji bo strgal, ka je prekrat, premajhn, tk da...

Pa zdej recimo glede discipline se tut pogovarjata kej o tem, al je pač bol tko, da pri njemu njegov režim, tuki je vaš režim?

Em ja naj bi če pr men neki ne uboga, da pol on ji bo tut neki dopovedu, pa če pr men, da pr njemu neki ne bo ubogala, da mi bo povedu ampak ni še to začel funkcionirat, no.

SOCIALNE MREŽE IN FINANČNI VIDIK

Okej. Ali ste z bivšim partnerjem mela pred razvezo velik del skupne socialne mreže ali ne?

Aam jst je praktično mela nism. Eee če sm mela, sm mela bol ko ne njegov del, ja ker jst sm praktično hodla nism nč ven, ker niti nism mogla, ker ni mi niti tega omogočil, tk da...dobr da sm tiste prijatle, ko sm mela pred njim, da sm še obdržala po teh šestih letih zveze, da me niso pač vsi kak bi rekla, skenslal, ne tak da...

Pa bi rekli, da se je po razvezi potem vaša socialna zmanjšala? Ste mogoče izgubili stike s katerimi skupnimi prijatelji, ki sta jih imela?

Ne, dejansko ne, pa dejansko se je moja mreža še povečala, ker se eni, eni ljudje točno vejo, da zdej mam več časa, da zdej bom lahka si vzela čas, da zdej me dejansko noben ne bo oviru pri tem, da bi šla na kavo, se dol usedla s kolegico, pa bi počvekala, ne. Prej pa je blo to, ne, z njegove strani.

Se je z razvezo spremenilo vaše finančno stanje, sedaj težje shajate ali ne?

Finančne stanje se je spremenilo, ja (v ozadju otroško govorjenje). Definitivno je blo, težje shajam, no. Tu mi dejansko ful pomaga moja mama, no. Ker je pač mamino stanovanje, ne in tu mi ful pomeni, ker pač najemnine nimam, ne. Že to je velik.

Drug starš plačuje preživnino in če se vam zdi da je dovolj visoka?

(Otroško govorjenje). Zdej trenutno zdle naj bi tretji mesec, ko mi bo nakazu 100€, je reku to bo plačval do sodišča, ampak sej pravim 300€ se njemu zdi preveč emm tak da bomo vidl no, čist realno. Vem pa, da mi o nagaju, dokler jst ne pristanem na tistih njegovih 200, češ več od mene ne boš dobla, ne. Tak da.

PRILOGA J: Intervju s Tejo

ZAČETEK RAZVEZE

Mi lahko opišete kako je prišlo do razveze oziroma razhoda, kaj so bili glavni razlogi, da sta se odločila s partnerjem, da se razideta in kdo od vaju je bil pobudnik?

Pobudnica za ločitev sem bla jst, ker zveza že nekaj časa pač ni funkcionirala tko kot mora, eee glavni razlog je bil pa to, da je men ee oziroma celotni družini zagrozil s smrtjo. Eeem v bistvu v nos mu je šlo to, da ga je moja mama zavrnila, ker si je hotu avto sposodit in em to ga je tolk razkurl no, da je, da je šou tok daleč da, da je pač zagrozil. Ee pred tem pa itak sva mela velik enih sporov, ravno zaradi tega, ker mu je šla moja mama v nos, kr na enkrat ee...prej smo par let skup živel, pa je blo vse v redu, pol se je pa kr na enkrat vse obrnil.

Pa bi rekli, da je bila odločitev za razhod pravilna, ne?

Definitivno, ja.

Eee kako so pa otroci sprejeli odločitev, da se bosta z bivšim partnerjem razšla? Kako ste jim to pojasnili, če ste se kaj posebej dogovarjali?

Tamlajši se niti ni zavedal kej prav dost no, pr dveh letih niti ne ve za kaj se gre, tavelika je mela prvih štirinajst dni em kr težavo, je kr jokala...

Koliko je bla stara?

Šest let, oziroma še nič šest, pet pa pol. Eem preden sm ji razloži...mislim, povedala sem ji, da mamica bo zdej bolj srečna, mirna, kar bo vplival tut na njiju, em da ne bom tolk žalostna, da se bomo mel bol fino in jo vprašala kaj si ona o tem misli, pa je sicer rekla na začetku, prvih štrnajst dni, da rajš vidi, da se kregava, samo da sva skupaj. Potem je pa iz dans na jutro no v bistvu spremenila mnenje. Sem prišla enkrat po njo v vrtec in so mi povedal, da so mel otroc debato o tem, o ločitvah in da je rekla, da v bistvu ni to nič tazga a ne, da se velikrat zgodi in da je potem boljš.

Mhm, super.

Tako, da je potem fajn sprejela.

ODNOS MED STARŠEMA IN ODNOS MED STARŠEM IN OTROKOM

Em kako bi pa opisali vaš odnos z bivšim partnerjem, ko sta bila še v zvezi?

Hm. V bistvu sva bla zlo mal skupaj, em mi smo se slabih sedem let nazaj preselil v Celje iz Ljubljane, dokler smo bli v Ljubljani je blo vse v redu, eeem, ko smo prišli v Celje no, se je tut hčerka mesec pred tem rodila, em neki časa se je še vozu vsak dan v službo, v Ljubljano, potem je pa kr na enkrat začel ostajat tm in se je tut odnos sčasoma krhal. On je živel pri svojih starših, ki so mel zlo velik vpliv nanga in sej pravim, kar na enkrat ni blo nič več prav, karkoli sm nardila jst, moja mama je postala moteča in tko, tko da...potem je šlo pa vse samo navzdol.

Kako bi vajin odnos opisali sedaj po razvezi oziroma razhodu, pa kako bi to opisal tut vaš partner bivši?

Na začetku je blo kr burno, ker je grozil, da bo naredu samomor, pobil nas, em da mi bo otroke vzel in tko naprej. Potem se je umiril, em sma nekak normalno komunicirala, bom rekla no. Zdejle zadn mesec pa spet skuša in nagaja na vse možne načine, nehal je celo kredit plačvat, čeprav je solastnik stanovanja, mu je vseen, tut če otroke vržejo na cesto, v glavnem dela vse, samo da bi..da bi nagajal, zate ker mam pač jst novga partnerja in mu gre to v nos ane.

Pred tem, preden ste, ste imela novga partnerja sta pa komunicirala normalno?

Nekak normalno, ja.

Mhm. Ee kako bi pa vaš otrok opisal odnos z vašim bivšim partnerjem, sedaj recimo?

Otroci v bistvu se razumejo z njim dober, ampak razlog je to, ker on njima dovoli vse. Pr men so pač postavljene meje, pravila, pr njemu tega ni. On ju vidi, ne vem včasih...on ju ma vsak drug vikend in takrat gredo po navad v Ljubljano in tam ni omejitev in seveda, otroc uživajo ane, potem ko pridejo sem, je pa to..

Kaj pa glede tega recimo e če otrok, kako vidi, kakšen odnos imata vidva ne, vi pa vaš bivši partner, kako bi recimo opisal to?

Pred otroci, se poskušava kr zadržat no, tko da, verjetno, da bi opisala otroka kot zmeren odnos ane, da se pač sporazumeva, em tko da po navad, če pride do konflikta, pride ko ni otrok zdravn oziroma preko telefona in tko.

Pa se vam zdi da vaš odnos med vami in bivšim partnerjem vpliva na otroka, kako?

E ja. Sploh na tastarejšo vpliva, ona je, jo bolj vleče na, na očijovo stran, je njihove krvi. Eem in kadar jo, kadar sva midva kej u kakšnem konfliktu, jo mejčken napumpajo no proti men in je mejčken arogantna do mene potem par dni, jo morem kr na realna tla postavt, tko da, ja kr vpliva no.

VPLETENOST STROKE (Centra za socialno delo)

Kakšno vlogo pa je imel center za socialno delo pri vaši razvezi, ste se udeležili svetovalnega razgovora ob razvezi ter kako je potekal?

Razgovora sem se udeležila samo jst. Partner ni prišel, ker ni dvignu ee pošte, tko da sploh ni vedu, da ga ima. Ee razložila sem jim v bistvu celoten potek najine zveze, zakaj je prišlo do razveze oziroma zakaj se želim razit z njim, e da želim met otroke, vse stvari, ki me pri njemu motijo, oziroma so me skrbele no, ker je mel v preteklosti tut z drogo no, opravka. Eem tko da, oni so v bistvu svetoval, pa mi e kar so spisal, je blo v bistvu v mojo prid no, tko bom rekla. Tko da jst sm bla, kar se razveze tiče, z njimi zelo zadovoljna.

Ni pa blo srečanja, da bi bila oba prisotna, a ne?

Ne.

Tut oni niso...

Ne, ne ni dobil družga datuma.

Prav. Pa je bil na svetovalnem razgovoru prisoten tudi, so bili prisotni tudi vaši otroci?

Ne.

Ste se za sedanje skrbništvo nad otrokom dogovorila sama z bivšim partnerjem oziroma kolikšen del vam je pri tej odločitvi pomagal strokovni delavec na Centru za socialno delo?

V bistvu jst sm že na centru za socialno delo predlagala, da želim skrbništvo met jst. Em oni so se s tem strinjal, glede na to kaj sm jim o njemu povedala, da nima časa, da ima težave z drogo in tko naprej, em da tut živi v drugem kraju a ne, otroci so tukaj v vrtcu in v šoli. Em

tko da on, se pa v bistvu niti ni nič oporeku no, se je kr strinju s tem. Kar se skrbništva tiče ni blo težav.

Mhm. Pa e v kolikšni meri bi rekli, da vam je bil center za socialno delo v pomoč pri razvezi, bi rekli, da ste zadovoljni z njihovim delom, je dost pripomogu?

V bistvu sem bla ja, zato, ker so dejansko res v mojo prid napisal a ne, da se em te njegove težave, kar jih je mel, em kako lahko jst ukrepam, oziroma kako moram, v primeru, da pride pod vplivom prepovedanih substanc in to je na sodišču v bistvu, jst tega tam ne bi razlagala, ampak ker je blo zapisano, je blo v bistvu v mojo prid, ker je sodnica vidla kako in kaj a ne, tut potem njegovo reakcijo, ko je omenila to zadevo, tko da...men so kr pomagal, ja.

Ee kako bi opisali vaš odnos z bivšim partnerjem glede starševanja in dogovarjanja glede otrok, prihaja pri tem do kakšnih konfliktov in nesoglasij ter kako jih rešujeta?

Kar se tiče dogovarjanja, bom tko rekla, poskušava se dogovorit, čeprav midva mama določen...ona ma obiske čez teden po želji, kadarkoli in vsak drug vikend. Tistih svojih vikendov se sicer drži, hvala bogu, zlo rad pa pride za moj vikend tut sm, ker je pač solastnik in lahko pride pač kadar želi a ne in ve da mene to moti. Tko da, to je bol tko a ne...sicer pa kar se vrtca in šole tiče, jst ga obveščam, glede tistih nujnih stvari a ne in zdravstvenih. Em po potrebi se tut pogovori z otrokoma no, em da bi se zadeva izboljšala, če je kakšen problem, ampak v načelu se pa ne vmešava kej prav velik v vzgojo.

Se pravi kar se stikov tiče, se drži dogovorjenega urnika al se tut sproti spreminja, se kej dogovarjata okol tega?

Čez teden, čez teden v bistvu niti ne. Ravno ta teden, ni bil niti še en dan pr njima, zdej ju mam jst, za vikend bo vrjetno pršel.

A pa...mislim kej obvesti prej, se kej dogovorita okrog tega?

Ne, nič, samo pride.

Mhm. Zdej zanima me delitev vsakodnevnega dela, povezanega z otroci. Naštela vam bom nekaj opravil in obveznosti, ki sodijo pod starševsko skrb, vas pa prosim, da mi za vsako opravilo oziroma obveznost opišete, kako sta z bivšim partnerjem to urejala prej, ko sta bila še v zvezi ter kako se dogovarjata sedaj, po razvezi. Se pravi skrb za higieno, najprej.

Dokler je bla hčerka majhna, v bistvu še dojenček no, da se je on vozu vsak dan, morm rečt, da jo je zlo velik on kopal. Oziroma urejal vse, previjal, kopal, vse. Eee potem ga itak ni blo ne, kar pomeni, da je itak ta skrb padla name, zdej pa tko, kadar pride čez teden, ju tut skopa, e ne bom rekla, ko sta pa v Ljubljani pr njemu, pa menda od petka do nedelje niti enkrat, to pač otroka tko povesta.

Mhm. Ja, ja, ja. Prav. Kaj pa skrb za zdravje? Kdo je skrbel to prej, ko sta bila še v zvezi in...

To, to sm mela kr vedno jst čez. Em, se mi zdi da, on se niti ne spozna no, na te stvari. Zdej sicer če je otrok prehlajen, povem kaj je, kupi kakšen sirup za zbijat vročino al pa ne vem, kašelj, kej več pa niti ne, no.

Mhm, E pa gre tut na stike otrok, če je bolan?

Ee če ga on želi met, e kljub temu, ja, sicer ne.

Eee kaj pa glede priprave obrokov, kdo je skrbel za to?

Vedno jst. On ne kuha, tako da..

Kako pa zdej, ko je na stikih z njimi?

E pa kuha njegova mama.

Kaj pa glede pomoči pri domačih nalogah?

Eee to pa mam kr jst čez, ker njega po navad ni, ko ona pride iz šole. Ko pride, sicer mu včasih pokaže zvezke pa jih pregledata, ampak da bi se pa skupi učila, al pa domače naloge delala, pa ne.

Mhm, tudi ko je na stikih, ne opravlja tam...

V Ljubljano s sabo ne, nikol ne odnese nič za šolo, tko da...

Kaj pa glede omogočanja prijateljstev ali socialnih dejavnosti, kdo je za to bolj skrbel prej, ko sta bila še v zvezi in pa zdej?

V bistvu bolj jst, ker njega zlo velik ni blo, tko da sm sama z otroci okrog hodila, smo se udeleževal raznih e aktivnosti, predstav in tko in sta tam potem to...

Pa tut zdej je podobno?

Ja, seveda.

Kako pa sta se z bivšim partnerjem dogovarjala o pomembnih odločitvah glede otrok in njihove vzgoje? Kako se o tem dogovarjata sedaj po razvezi, zanima me predvsem kolikšen del odločitve se upošteva od obeh pri naslednjih stvareh: glede šole?

Ja glede šole, se mi zdi, je kr tam 70, 30 nekje, glede na to, da hčerka je večino časa z mano, končno odločitev jst a ne, sprejemem, sicer njemu povem, e pove svoje mnenje, zdej če se strinjam v redu, če se mi zdi njegovo mnenje pač, da ni v redu, upoštevam svojga, iskreno.

Mhm. E glede tega, kako otroci preživljajo prosti čas?

Eee to je tko ne, on bi hčerko vpisal na marsikaj. Sin je še premejen, hčerko bi vpisal na marikej eem, naredu pa nič za to, da bi lahko te aktivnosti potem obiskvala a ne, ne finančno, ne kar se prevoza in tega tiče, tko da je tut v bistvu moja odločitev tut v celoti, kolk sm jst zmožna narest, da ji lahko to omogočim.

Ee pa mogoče, drugače ko je ona pri stikih pri njemu ne, drugače preživlja prosti čas, mogoče ji je kej več dovoljeno recimo, kot tuki in...?

Tam ji je dovoljeno vse. Tam nimata nikakršnih omejitev, jima dovolijo vse in se to fejest pozna ko prideta nazaj, sta čist raztreščena in kr traja dober teden, da ju sestavimo nazaj.

Ee potem glede tega kakšna oblačila nosijo? Kolikšen del odločitve se upošteva od obeh?

Aja, kupim kar kupim. Ne sprašujem, kaj si on o tem misl, ker v bistvu...

Je blo tut tko že prej v zvezi, to je popolnoma na vas?

Če smo šli skupaj kupvat, sva se sicer skupaj odločala, ampak to je blo redko no, sicer pa sm kr zbrala no, kar se je mel zdel.

Prav. Kaj pa glede tega kakšno hrano jedo?

Glede hrane je tko, jst pač poskušam gledat kaj jesta in kaj ne. V Ljubljani, vem da ni ne, je več raznih McDonaldsev in tko naprej, nezdrave prehrane, ampak na to ne morem vplivat, ker me pač ni zraven, ne. Tko da, ko sta pri meni, je to stoprocentno moja odločitev, ko sta v Ljubljani, je v bistvu stoprocentno njegova.

Pa glede discipline?

Jst sm kr stroga. Moja hči bi me opisala, da ma zlo strogo mamico. Sicer dosežem ne, ravno tolk kot bi hotla ane (v smehu), ampak postavljam meje, ee pravila, ki se...se trudim, da bi se jih držala.

Je bilo tut že prej tako?

Ja, tut prej že tko ja. On tut ko pride sem ne, em se nekak trudi no, da bi jih upošteval ne, otroc, ampak, ko sta pa z njim v Ljubljani je pa...tega ni.

Mhm. Pa se kej dogovarjata okrog tega, poskušata, mislim, skupaj določata disciplino al je bol tko, da pr njemu...

To ja, vsaj...vsaj disciplino glede šole in tega no, to ja. Kej družga pa niti ne, ker on men lahko reče, da se bo držal, ampak njegovi starši ne dovolijo ane, da bi se otroku karkoli omejeval in on dvigne roke in pusti, da otroc počnejo, kar želijo.

SOCIALNE MREŽE IN FINANČNI VIDIK

Ee pa sta imela z bivšim partnerjem, pred razvezo velik del skupne socialne mreže ali ne?

Tko bom rekla, on je bil vedno zaposlen, jst sm mela z zaposlitvijo vedno težave, eem tko da sem avtomatsko prispevala manj. Ampak sm pa vedno skrbela za dom, da je blo vse urejeno, za otroke in tako naprej. Od tistga, kar sm prejela, em kar sm mela financ no, tut plačala položnice, za hrano dala, tko da večji delež je bil njegov, finančni, ampak ee bom pa tko rekla, da zdej ko sm sama z otrokoma, mam velik več kot sm mela prej.

Mhm. Kaj pa ta socialna mreža, prijatelje recimo, sta imela skupne prijatelje al družbo?

Zelo mal, v bistvu je mel on svojo družbo in jst svojo, nikol nisma neki, da bi se res skupi dobival al pa kam šli.

Mhm. Potem ne bi rekli, da se vam je po razvezi socialna mreža zmanjšala, ste mogoče izgubili kakšnega skupnega...?

Ne, sploh ne.

Ee se pravi, po razvezi, finančno stanje, ne. Težje shajate ali ne?

Boljš. Ker prej so iz njegove strani prihajal sami izvršitelji, tako da smo v bistvu večino denarja za to mogli dat, eee velik neplačanih položnic sm mela, kar mam zdej vse urejeno. Hodila v starih oblačilih, zdej si lahk vsaj vsake tolk kej kupim, tko da, velik boljš stanje, kot je blo prej ja.

Eee pa še zadnje vprašanje, bi rekli, ali drug starš plačuje preživnino, ali bi rekli, da je dovolj visoka, glede na potrebe otroka?

Plačuje jo, 100€ na otroka, kar niti približno ni dovolj, ker 100€ na otroka niti za hrano ni dovolj, tko kaj so potem šele oblačila, razne aktivnosti, položnice za šolo, vrtec in tko naprej. Tko da ne, ni dovolj, ampak glede na to, da je trenutno na šolanju, nisem zahtevala več. Ampak on to tko, grdo izkorišča no, on misl da da nevem kok ne, sej konc koncev 200€ ni mal denarja ampak, ko se pa vse skup potegne glede potreb in tega, je pa premal ja.

Ko preračunaš vse skupaj ne..mhm.

PRILOGA K: Intervju z Vesno

ZAČETEK RAZVEZE

Mi lahko opišete kako je prišlo do razveze oziroma razhoda, kaj so bili glavni razlogi, da sta se odločila s partnerjem, da se razideta pa kdo od vaju je bil pobudnik?

Glavni ralog je bil tega, da sm bla vse najslabš no. Ko sm bla...ko sm mela šiht, ni blo vredi, ker me nč ni blo doma. Ko sm bla brez šihta, spet ni blo vredi, ker sm bla skos doma, ne. Eee za tamalo mi ni nč pomagu zraven lej, za vse sm bla sama in sm rekla, da tak ne gre več naprej ne. In eee zdej pa, sm se odločila da ne gre in sm šla jst bek, ne. Tamalo spakirala, pa šla.

Pa bi rekli, da je bila odločitev za razhod pravilna?

Ja.

Kako so otroci sprejeli odločitev, da se bosta z bivšim partnerjem razšla in kako ste jim to pojasnili?

Lej, dekle je star dve leti pa pol in ji ne morš razložiti, pač zdele je, že tak dolg je to, da je že normalno ji pač ne.

ODNOS MED STARŠEMA IN ODNOS MED STARŠEM IN OTROKOM

Amm kako bi opisali vaš odnos z bivšim partnerjem, ko sta bila še v zvezi?

Jah, en let pa pol je še blo vredi, pol ko sm pa enkrat zanosla, je šlo pa vse navzdol. Ni, ni blo več tist, kar bi pričakval, no.

Kako bi pa vajin odnos opisali sedaj po razvezi/razhodu?

Še slabš.

Kako bi odnos opisal vaš bivši partner?

Po moje kr isto.

Kako bi vaš otrok opisal odnos z vašim bivšim partnerjem?

Še ne more.

Je še premala.

Ja.

Pa se vam zdi, da vaš odnos med vami pa bivšim partnerjem vpliva na otroka, pa kako?

Eem mislim, da ne, zato ko tak ni, pač ni prisotna ne, če sma v konfliktu, je ni zraven, to, to gledam.

Da ni prepirov, ko je zraven.

Ja.

VPLETENOST STROKE (Centra za socialno delo)

Kakšno vlogo je imel center za socialno delo pri vaši razvezi, ali ste se udeležili svetovalnega razgovora ob razvezi in kako je potekal?

Eee, prvo sma se odločla, da boma brez socialne, da boma sporazumno, sma pač napisala, sma napisala, da bo dekle pr men, da mam pač jst skrbništvo, on bo plačeval preživnino in da bo hodla na stike ne. Pol pa čez ee ne vem, predn sm dala vlogo noter ne, je pa začel, da mi bo tamalo vzel, da bo on mel skrbništvo eee tak al pa da mama deljeno skrbništvo, jst se pa s tem nism strinjala. In ni šlo drugač, kot da sma šla na socialno.

Ali je bil na svetovalnem razgovoru prisoten tudi vaš otrok pa kakšno vlogo...

Ne.

Ali ste se za sedanje skrbništvo nad otrokom dogovorila sama z bivšim partnerjem oziroma kolikšen del vam je pri tej odločitvi pomagal strokovni delavec na CSD-ju,se pravi a ne, kak sta se pol dogovorila s CSD.jem, je bil kej v pomoč?

Mmmm zelo no, ker un je bil ful proti men ne, me je ful zbiju dol, ona je pa njega pol ne, da, da je le tamala premajhna, da bi bla pr njemu al pa da bi mela deljeno skrbništvo ne, bi bil prevlki šok. Tk da po eni uri pa pol, si je pol le pršu gor, da je dekle pr men, ne.

Mhm. Kaj ste se še tam pogovarjal, sam glede skrbništva al še kej druga, glede preživnine tut mogoče?

Ne, tist sma tak napisala, tist glede preživnine se je strinjo, sam glede skrbništva se ni strinjal.

Eee se pravi na splošno, kako bi rekli, v kolikšni meri vam je bil CSD v pomoč pri razvezi? Bi rekli, da ste bli zadovoljni z njihovim delom?

Ja.

Vam je bil zelo v pomoč?

Mhm.

Kako bi opisali vaš odnos z bivšim partnerjem glede starševanja in dogovarjanja glede otrok, prihaja pri tem do kakšnih konfliktov in nesoglasij ter kako jih rešujeta?

Mmm, prihaja večinoma do konfliktov, zato ker dela glih kontra tist kar jst rečem, ne. Tk da recimo, če je dekle bolan, mu jst rečem dej jo mal bol obleč, če greš vn, on jo čist na izi obleče, ne. Eee če ji rečem, zdle je blo recimo, je mela trebušno gripo, ni smela mleka ne in če bi mu rekla ziher čuj ne ji mleka devat, dej ji kaj druga za večerjo, bi ji ziher dal mlek ne, pol bi me pa klicu ja zaka dekle bruha, ne. Tk da..

Kako pa pol rešujeta te konflikte?

Kak jih rešujema...probam prvo mirno, sam če ne gre, je trebe mal se razburit, da mu dopoveš.

Kako ste dogovorjeni glede stikov z otrokom, se držite dogovorjenega urnika ali se sproti spreminja?

Zdej mama dogovorjen vsak vikend oziroma se probam jst prilagajat njemu ne, glede šihata eee drugač mela sma od sobote do nedelje, sam sm rekla da, da eno noč je dekle pol preveč zmešan, da če misli, naj jo ma od petka pa pol do nedele. Tist za tisto uro v petek se zmenma, drgač v nedelo ma pa, ob šestih more bit dekle doma.

Pa potekajo redno stiki?

Eee z moje strani ja, z njegove pa so izgovori.

Aha, izgovori v tem smislu, da je on noče...?

Ja, kao ta vikend je ne morm met, mam to pa to, pa...pač izogiba se bol ko ne no.

Zanima me delitev vsakodnevnega dela, povezanega z otrokom. Naštela vam bom nekaj opravil in obveznosti, ki sodijo pod starševsko skrb, vas pa prosim, da mi za vsako opravilo oziroma obveznost opišete, kako sta z bivšim partnerjem to urejala prej, ko sta bila še v zvezi ter kako se dogovarjata sedaj, po razvezi. Skrb za higieno.

Vse je blo na men.

Ka pa zdej?

Zdej mam pa, s sedanjim partnerjem je pa razdeljeno.

Skrb za zdravje?

Na men.

Priprava obrokov?

Na men.

Pomoč pri domačih nalogah, to je še tak premala ne verjetno?

Ja.

Kaj pa omogočanje prijateljstev ali socialnih dejavnosti?

Na men.

Tut prej in tut zdej?

Zdej je, zdej je vse deljeno no, zdej mi pr vsem pomaga, prej...

Mislim sedanji partner pomaga, ne?

Ja, sedanji.

Bivši pa, pa ne?

Ne. Tk da večinoma je vse blo na men, no.

Kako sta se z bivšim partnerjem dogovarjala o pomembnih odločitvah glede otrok in njihove vzgoje? In kako se o tem dogovarjata sedaj po razvezi, kolikšen del odločitve se upošteva od obeh pri naslednjih stvareh: glede šole?

Oziroma glede vrtca, ker je še v vrtcu, je na men.

Mhm. Kako, glede tega, kako otroci preživljajo prosti čas?

Eee, med tednom je..prej je blo skos na men, zdej pa med tednom mam jst, med vikendom pa pač nimam, kak bi rekla..

Ko je pri njemu ee on, on odloča.

Je pač no, mora on.

Kaj pa glede tega kakšna oblačila nosijo?

Na men.

Glede tega, kakšno hrano jedo?

Na men.

A se to kej razlikuje, recimo on upošteva ta navodila, ko je pr njemu al, al ko je pri njemu on posebi...

Niti ne, no. Nardi tak, da je lažji za njega.

Okej. Kaj pa glede discipline?

Na men. Ko je pa pr njemu, pa je kontra. Tak da ji potuho dela.

SOCIALNE MREŽE IN FINANČNI VIDIK

Ali sta imela z bivšim partnerjem pred razhodom velik del skupne socialne mreže ali ne?

Večinoma, ja.

Pa bi rekli da se je po razhodu vaša socialna mreža zmanjšala, ste mogoče izgubili stike s katerimi skupnimi prijatelji, ki sta jih imela?

Eee ni se zmanjšalo, sam določene sm jst odstranla iz svojga živleja, tak da tiste, kar sm se pa odločila, še mam pa stike.

Ali se je z razvezo spremenilo vaše finančno stanje, sedaj težje shajate ali ne, kako je to za vas?

Aaam zdej po eni strani, glede tamale, ker zdejsnji partner ni dolžen skrbet za njo, je težje, eee drugač pa shajam pa velik bolj no, mi gre lažji čez mesec, ker je le stroški so pol pol ne, tam sm bla pa večinoma sama za vse.

Ali drug starš plačuje preživnino in se vam zdi da je dovolj visoka glede na potrebe otroka?

Eeee ja plačuje preživnino, s tem da je preživnina 120€, vrtec sam pa že pride 139, tk da ni dost ampak za enkrat me še rešuje to, da mi more za nazaj preživnino plačat.

Aha, prej ni plačeval, pa zdej za nazaj...

Prej ni plačal in so na sodišču rekl da more dat za nazaj.